

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

BIT - Bedrijfsimpacttoets

4 juni 2004

Eindrapport

IALE
Institute for Applied Law and Economics
Baliestraat 99
9000 Gent

1	Inhoud	
2		
3	1. SAMENVATTING	3
4	2. INLEIDING	4
5	2.1 Situering	4
6	2.2 Doel van de studie	4
7	2.3 Aanpak en methodiek	5
8	2.4 Inhoud van het rapport	5
9	3. DE BIT: WAT, WAAROM, HOE ?	6
10	3.1 Wat?	6
11	3.2 Waarom?	7
12	3.3 Hoe?	8
13	4. DE BIT: CONCRETISERING IN VLAANDEREN	11
14	4.1 BIT toepassingsgebied	11
15	4.2 BIT-procedure	21
16	4.3 BIT-organisatie	25
17	5. DE BIT: IMPLEMENTATIE	36
18	5.1 Kritische succesvoorwaarden	36
19	5.2 Stappenplan	37
20	6. BIJLAGEN	40
21	6.1 Bijlage 1: BIT handleiding	40
22	6.2 Bijlage 2: Bijlagen bij de BIT-handleiding	40
23	6.3 Bijlage 3: Personeelsplan BIT-cel	40
24	6.4 Bijlage 4: Varia	40
25		

- 1 **1. Samenvatting**
- 2
- 3 ...

2. Inleiding

2.1 Situering

De beleidsontwikkeling in een aantal beleidsvelden zoals leefmilieu en energie wordt in toenemende mate gekenmerkt door een stijging van het aantal maatregelen met een impact op de doelgroep ondernemingen. Afhankelijk van de beleidsmaatregel kan dit de doelgroep in zijn geheel zijn of delen ervan, al of niet volgens de lijnen van de klassieke sectoren. Die impact zorgt niet altijd voor positieve effecten wegens het ontbreken van ex ante analyses in de beleidsvoorbereiding.

De Vlaamse overheid heeft in navolging van de internationale evolutie een eerste stap gezet door het reguleringsmanagement op te starten. Dit wordt vorm gegeven door de Kenniscel Wetsmatiging met als doelstellingen o.a. het transparanter maken van de wetgeving en het doen dalen van de administratieve lasten en de daarmee verbonden kosten. Deze administratieve lasten vormen een eerste deel van de totale kosten die het gevolg zijn van de uitvoering van beleidsmaatregelen door ondernemingen. Daarnaast ontstaan er andere, soms aanzienlijke kosten om aan het vooropgestelde doel van een maatregel te kunnen voldoen. Het streven naar beleidsmaatregelen die een doel vooropstellen zonder vermijdbare lasten en kosten te veroorzaken in vergelijking met alternatieve beleidsvoorstellen zou realiteit moeten worden.

Daarom werkt de Kenniscel Wetsmatiging ook aan de invoering van een systeem van reguleringsimpactanalyse.

Aanvullend en afgestemd op de bestaande en geplande instrumenten van de Kenniscel Wetsmatiging is het echter aangewezen om een specifiek instrument te ontwikkelen dat een vollediger beeld kan bieden aan het bevoegd beleidsorgaan van de impact van geplande maatregelen op *ondernemingen*. Dit was ook een doelstelling in het Actieplan Ondernemen.

Afhankelijk van de maatregel en de specifieke doelgroep kunnen er door de te maken kosten bij de uitvoering, ook aanzienlijke gevolgen zijn voor de intergewestelijke en -nationale concurrentiepositie van bedrijven of sectoren. De effecten hiervan zijn bij het beslissen van een maatregel al te vaak niet voldoende bekend hoewel de gevolgen van een aantal elkaar opvolgende effecten op termijn destructief kunnen zijn.

2.2 Doel van de studie

In de slottekst van de ondernemingsconferentie is in het kader van de administratieve vereenvoudiging onder meer voorzien dat "via het systematisch doorvoeren van een *bedrijfsimpacttoets* op nieuwe beleidsmaatregelen (...), pro-actief onnodige lasten voor bedrijven worden geweerd".

1 Deze studie heeft als voorwerp het ontwerpen van dergelijk ex ante
2 instrument - de bedrijfsimpacttoets of BIT - waarmee een beoordeling
3 kan worden gemaakt van de effecten van voorgestelde
4 beleidsmaatregelen qua kosten/baten voor (groepen van) ondernemingen
5 en de gevolgen daarvan voor hun internationale concurrentiepositie.

6 Een onderdeel van de studieopdracht is de toetsing van het
7 instrument op een aantal cases.

8 De opdrachtgever heeft bepaald dat de focus prioritair dient te
9 liggen op beleidsmaatregelen uit het beleidsveld leefmilieu. Het
10 instrument dient verder geïntegreerd te zijn in en afgestemd op de
11 reguleringsimpactanalyse (RIA), ontwikkeld door de Kenniscel
12 Wetsmatiging binnen het reguleringsmanagement van de Vlaamse
13 overheid. Het instrument moet autonoom door de opdrachtgever kunnen
14 worden aangewend voor de toetsing van voorgestelde regelgeving en
15 beleidsmaatregelen.

16

17 **2.3 Aanpak en methodiek**

18 De studie werd toevertrouwd aan het Institute for Applied Law and
19 Economics (IALE).

20 Voor de uitvoering werd een beroep gedaan op:

- 21 - De theoretisch-academische literatuur;
- 22 - De voorbeelden en ervaringen in andere landen en regio's;
- 23 - Een analyse van de specifieke situatie in Vlaanderen, met
24 inbegrip van de beleidsvoornemen inzake reguleringsimpactanalyse;
- 25 - De inbreng van de stuurgroep die de studie heeft begeleid. De
26 samenstelling van die stuurgroep is opgenomen als bijlage 3.

27 De uitwerking van de BIT-handleiding is bovendien in nauwe
28 wisselwerking gebeurd met concrete casestudies waardoor het
29 realiteitsgehalte en de haalbaarheid kunnen worden verzekerd.

30

31

32 **2.4 Inhoud van het rapport**

33 ...

34

35

3. De BIT: wat, waarom, hoe ?

3.1 Wat?

Het is de bedoeling dat voorgenomen regelgeving met belangrijke effecten op het bedrijfsleven in de toekomst vooraf aan een bedrijfseffectentoets of BIT wordt onderworpen.

Het doel van de BIT is dus ertoe bijdragen dat de nalevingskosten en effecten voor het bedrijfsleven van toekomstige regelgeving volledig in overweging worden genomen tijdens het beleidsproces, zodat die kosten en effecten zo laag mogelijk worden gehouden.

De BIT wil ervoor zorgen dat de nalevingskosten en bedrijfseffecten expliciet worden gemaakt op een consistente en verantwoorde manier. Vandaag gebeurt dit nog onvoldoende (zie kader: toetsing van bedrijfseffecten in Vlaanderen: huidige situatie)

Toetsing van bedrijfseffecten in Vlaanderen: huidige situatie

Waar bestaan vandaag al vormen van bedrijfsimpactanalyses/toetsen in Vlaanderen?

In essentie is de SERV praktisch de enige instantie die vandaag binnen het regelgevende proces op regelmatige basis adviezen verstrekt die enige een impact op bedrijven in kaart brengen. De SERV brengt adviezen uit over nagenoeg alle beleidsdomeinen. De adviezen zijn vrij generiek in die zin dat men nog niet kan spreken van een data-analyse en/of consultatie. Bovendien gebeurt de adviesverlening op het ontwerp van regelgeving pas laat in het regelgevende proces, m.n. na de eerste principiële goedkeuring van de Vlaamse Regering, op het moment dat de politieke beslissing al genomen is om een politieke visie op een bepaalde wijze in regelgeving om te zetten.

Daarnaast merken we op dat de *Administratie Planning en Statistiek* (APS) naast het verzamelen, koppelen en verwerken van databanken, ook jaarlijks grote onderzoeksvragen naar effecten op bedrijfsleven (bijvoorbeeld naar aanleiding van dioxine crisis of mogelijks vertrek DHL) uitwerkt. Deze analyses gebeuren in essentie op macro-vlak, maar APS neemt ook jaarlijks 3 à 4 studies op micro-niveau in haar jaarprogramma op.

Ook binnen de *administratie Economie* gebeuren momenteel, echter zonder vaste structuur en op ad hoc basis, interne bedrijfsimpactanalyses door de personeelsleden en impactanalyses die worden uitbesteed aan externen.

Gelijkaardige verspreide initiatieven gebeuren eveneens in andere beleidsdomeinen.

In relatie tot de RIA, betekent dit dat de BIT ervoor wil zorgen dat de effecten voor het bedrijfsleven de nodige aandacht krijgen naast andere belangrijke kosten en baten van voorgenomen regelgeving.

Net zoals de RIA¹ is de BIT een systeem bestaande uit een product, een proces en een procedure.

¹ Zie terzake het wetenschappelijk rapport opgesteld in opdracht van de Kenniscel Wetsmatiging en de consultatienota RIA van de Kenniscel wetsmatiging, beschikbaar op www.vlaanderen.be/wetsmatiging .

- 1 ▪ Een BIT is een *product*. Het is een *document* dat samen met de
2 voorgenomen regelgeving of maatregel waarop het betrekking heeft,
3 wordt opgesteld. Het bevat een gestructureerde behandeling van
4 vragen en aspecten over nalevingskosten en bedrijfseffecten die
5 in principe in elke goede besluitvorming over regelgeving aan de
6 orde zijn. Dit belet niet dat de als document BIT een
7 geïntegreerd onderdeel kan uitmaken van een ander document, i.c.
8 een RIA.
- 9 ▪ Een BIT is ook een *proces*. Het is een *werkwijze* om op
10 systematische wijze informatie te verzamelen en te structureren
11 over de nalevingskosten en bedrijfseffecten van een bepaalde
12 regelgevingsoptie in vergelijking met mogelijke alternatieven.
- 13 ▪ Een BIT is ook een *procedure*. Het gaat dan om afspraken over de
14 inhoud van een BIT (als document) en over de opmaak van een BIT
15 (als proces), maar daarnaast ook over de regelgeving die aan een
16 BIT wordt onderworpen, over de manier waarop de integratie in het
17 besluitvormingsproces gebeurt, en over de waarborgen die nodig
18 zijn om ervoor te zorgen dat die afspraken worden nagekomen.
- 19 ▪ De BIT is tot slot een *systeem*. Een samenhangend geheel van
20 voorzieningen, instrumenten en maatregelen om de effectiviteit en
21 efficiëntie van de BIT te bevorderen en te bewaken, waaronder
22 ondersteunende initiatieven zoals handleidingen, opleidingen,
23 datacollectie, ...

24

25 **3.2Waarom?**

26 Wetgeving is in vele gevallen noodzakelijk om maatschappelijke
27 doelstellingen te realiseren. Tegelijk bestaat terecht grote
28 bezorgdheid over de kwaliteit van onze regelgeving. Dat heeft te
29 maken met de uitbreiding van de omvang van de reglementering, de
30 veelheid aan administratieve formaliteiten en procedures, het grote
31 aantal bestuursniveaus dat wetgeving produceert en de kosten van de
32 steeds toenemende eisen die via wetgeving worden opgelegd.

33 Die kosten zijn in een aantal gevallen ongetwijfeld verantwoord in
34 het licht van de baten van regelgeving. Maar vaak lijken de kosten
35 -in termen van verlaagde economische groei en
36 werkgelegenheidscreatie of van barrières voor innovaties en
37 structurele veranderingen- hoger dan noodzakelijk. Wanneer
38 wetgeving slecht ontworpen of overmatig complex is, kunnen de kosten
39 om de wetgeving te kennen, uit te voeren en na te leven te handhaven
40 dus onnodig hoog oplopen.

41 Met name kunnen die kosten:

- 42 ▪ De economische groei en werkgelegenheid belemmeren doordat
43 middelen en energie worden weggetrokken van meer productieve
44 aanwendungen;
- 45 ▪ Worden doorgerekend in hoger prijzen voor afnemers en
46 consumenten, met mogelijk gevolgen voor de inkomensverdeling en
47 de rechtvaardigheid;

- 1 ▪ De internationale concurrentiepositie ondermijnen wanneer
2 buitenlandse concurrenten lagere nalevingskosten hebben;
- 3 ▪ De naleving ontmoedigen, wat de relatie tussen het bedrijfsleven
4 en de overheid bemoeilijkt, en bedrijven die de regelgeving niet
5 naleven een oneigenlijk concurrentievoordeel geeft ten opzichte
6 van wie zich aan de regels houdt. Hoge nalevingskosten kunnen
7 ook de realisatie van de beoogde doelstelling ondermijnen.

8

9 Schattingen geven aan dat de kostenbesparing van betere,
10 eenvoudigere regelgeving en minder administratieve lasten zeer
11 aanzienlijk kan zijn.

12 Dit verklaart mee waarom 'goede regelgeving' en specifiek de impact
13 van de regelgeving op het bedrijfsleven meer en meer een onderdeel
14 van concurrentie wordt tussen landen en regio's. In tijden waarin
15 het instrumentarium van overheden door de globalisering van de
16 economie en de economische en monetaire eenmaking is verkleind, komt
17 de kwaliteit van regelgeving steeds nadrukkelijker op de voorgrond
18 als middel om de aantrekkelijkheid van landen en regio's voor
19 investerings en vestiging van activiteiten te verzekeren.

20 De overtuiging groeit dat specifiek voor Vlaanderen de economische
21 aantrekkelijkheid dankzij een gunstige geografische ligging, niet
22 langer verzekerd is als gevolg van de globalisering van de economie
23 en de uitbreiding van de Europese Unie. De toekomstige
24 concurrentiepositie van Vlaanderen zal daardoor in steeds grotere
25 mate afhangen van de kwaliteit van het overheidsbestuur en van de
26 regelgeving in het bijzonder².

27 De BIT vormt een centraal instrument in die strategie doordat het de
28 nalevingskosten en effecten op het bedrijfsleven zichtbaar maakt,
29 waardoor er meer mee rekening kan worden gehouden tijdens de
30 beleidsvoorbereiding en besluitvorming over regelgeving.

31

32 **3.3Hoe?**

33 Voor de manier waarop de BIT best wordt georganiseerd (als proces en
34 procedure) zijn de ervaringen in andere landen een interessant
35 vertrekpunt. Die ervaringen zijn niet onverdeeld positief³. Zo was
36 de OESO in zijn doorlichting in 1999 niet zo lovend over het
37 Nederlandse systeem van effectentoetsen (zie kader). Betere
38 voorbeelden zijn onder meer het Verenigd Koninkrijk en Nieuw
39 Zeeland.

40

² Laurens Cherchye and Wim Moesen (2003). Institutional Infrastructure and Economic Performance: Levels versus Catching up and Frontier Shifts. Center for Economic Studies, Leuven. En Moesen (2004). In Leuvense Economische Standpunten (to be published).

³ Voor een overzicht en bespreking, zie Van Humbeeck, Peter (2004). RIA-systemen in andere landen. Brussel, Kenniscel Wetsmatiging.

De Nederlandse Bedrijfseffectentoets: toch geen goed voorbeeld?

We willen even kort ingaan op de kritiek van de OESO op de Nederlandse BET (bedrijfseffectentoets) omdat die ook voor Vlaanderen instructief kan zijn bij de uitwerking van de BIT. Met name inventariseerde de OESO onder meer de volgende pijnpunten:

- De Nederlandse aanpak is nog te veel gesteund op aanbevelingen, richtlijnen en goede wil, in plaats van op politieke draagvlak en geïnstitutionaliseerde druk;
- De analytische vereisten zijn gebrekkig; duidelijke handleidingen ontbreken;
- Effectenmetingen worden zelden gekwantificeerd. Het blijft vaak bij een kwalitatieve analyse of formulering. De meeste uitgevoerde toetsen beperken zich tot vrij algemene beschouwingen en antwoorden op de vragen;
- Er gebeurt geen consultatie over de effectentoetsing of over de voorgenomen regelgeving;
- De toetsen hebben weinig impact op de eigenlijke besluitvorming; ze worden nog te veel uitgevoerd nadat over de regelgeving reeds is beslist;
- Door de grote inbreng van het "steunpunt voorgenomen regelgeving" is ook het 'eigendom' van de effectenbeoordeling te veel verschoven naar het steunpunt. De individuele ministeries identificeren zich er niet mee en voelen zich niet verantwoordelijk voor de kwaliteit van het eindproduct;
- De financiering van onderzoek door het steunpunt heeft ongewild ertoe geleid dat ministeries er zelf geen tijd en middelen in willen steken.

Op basis van die buitenlandse ervaring, ondersteunen de volgende *uitgangspunten en principes* voor de vormgeving van de BIT de realisatie van de doelstelling om de impact en kosten van regelgeving op bedrijven te verminderen:

- De inschatting van bedrijfseffecten en het verlagen van de nalevingskosten zou een integraal onderdeel moeten uitmaken van het beleidsproces.
- De vermindering van de nalevingskosten is een dynamisch proces, dat niet stopt bij de inschatting van de kosten van ontwerpregelgeving. Er moet ook een voortdurende monitoring gebeuren van de bestaande regelgeving, regels en procedures, en van wijzigingen daarin.
- De erkenning dat nalevingskosten een deel opnemen van schaars beschikbare middelen die vervolgens niet meer beschikbaar zijn voor productieve investeringen in de private sector.
- Nalevingskosten moeten kritisch worden beoordeeld om ervoor te zorgen dat enkel die kosten en lasten worden opgelegd die absoluut noodzakelijk zijn om de beoogde doelstellingen te realiseren.
- De inschatting van bedrijfseffecten zou een duidelijke, verantwoordelijkheid moeten zijn van elk departement, en onderdeel moeten uitmaken van de beleidsvoorbereiding en

- 1 motivering van de regelgeving in elk beleidsdomein, met centrale
2 aansturing, ondersteuning en kwaliteitsbewaking door een BIT-cel.
- 3 ▪ De BIT heeft het meeste nut in een vroeg stadium van
4 voorbereiding van de regeling.
 - 5 ▪ Een (geobjectiveerde) concentratie van de inspanningen zou moeten
6 worden verzekerd: waar de kosten van de BIT verantwoord zijn ten
7 opzichte van de verwachte effecten. Er moeten ook zwaardere
8 eisen aan de BIT worden gesteld naarmate de verwachte gevolgen
9 van een regulering toenemen.
 - 10 ▪ De BIT moet goed afgestemd zijn met het reguleringsmanagement van
11 de Kenniscel Wetsmatiging en geïntegreerd worden in het systeem
12 van reguleringsimpactanalyse (RIA).
 - 13 ▪ Een BIT is ook een belangrijk instrument om de betrokkenheid van
14 het bedrijfsleven bij de opmaak van regelgeving te vergroten.
15 Consultatie van het bedrijfsleven draagt vooreerst bij tot de
16 transparantie in de totstandkoming van reglementering en tot de
17 openheid van het democratisch besluitvormingsproces. Het
18 verzekert dat alle relevante effecten in de besluitvorming aan de
19 orde komen. Verder bevordert het de totstandkoming van een
20 maatschappelijke consensus, waardoor een draagvlak voor de
21 uitvoering ontstaat en de naleving verbetert. Ook voor de
22 kwaliteit van de regelgeving zelf is consultatie essentieel. Het
23 laat toe de kennis en informatie die bij de betrokkenen aanwezig
24 is te benutten. Doelgroepen kunnen immers een belangrijke
25 inspiratiebron zijn voor alternatieven. Zij kunnen ook helpen om
26 de doeltreffendheid, doelmatigheid en uitvoerbaarheid in te
27 schatten, en om aspecten zoals eenvoud, toegankelijkheid en
28 samenhang tussen diverse regelgeving te bewaken. Consultatie kan
29 tot slot leiden tot een betere verstandhouding en samenwerking
30 tussen overheid en doelgroepen. Hierdoor krijgen vormen van
31 zelfregulering door de doelgroepen meer kans, en ontstaat een
32 forum om ook andere problemen aan te kaarten.
 - 33 ▪ De kosten voor het bedrijfsleven van individuele regelgeving kan
34 beperkt zijn, maar hun cumulatief effect kan problemen geven.
35 Ook voor de evaluatie van (complexen van) bestaande regelgeving
36 kan dus een BIT zinvol zijn.
 - 37 ▪ Andere succesfactoren zijn, net zoals bij RIA, politieke steun,
38 een goede verdeling van de verantwoordelijkheden en taken,
39 opleiding van regelgevers, gebruik van een consistente maar
40 flexibele analytische methode, ontwikkeling van processen tot
41 verzameling van gegevensmateriaal, selectiviteit en concentratie
42 van de inspanningen, communicatie van de resultaten, opvolging
43 van het BIT proces, en bescheiden starten, om daarna snel in
44 omvang en effectiviteit te kunnen toenemen.
- 45

4. DE BIT: concretisering in Vlaanderen

De invoering van BIT in Vlaanderen vereist dat een antwoord wordt gegeven op de inbedding van de BIT, zowel procedureel binnen de RIA als organisatorisch binnen het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Dit omvat volgende vragen:

1. Over het *toepassingsgebied* van de BIT:

- o Wanneer voeren we een BIT uit?
- o Waarvoor voeren we een BIT uit?
- o Heeft een BIT een verplichtend karakter of niet?

2. Over de *inbedding* in de "bedrijfsprocessen" van de Vlaamse overheid:

- o Op welk moment(en) in het totstandkomingsproces van regulering gebeurt de BIT het best en door wie?
 - Wie beslist waarover een BIT wordt uitgevoerd?
 - Wie voert de BIT uit?
 - Wie zorgt voor de kwaliteitscontrole?
 - Wat is de rol van de Kenniscel Wetsmatiging?

3. Over de *vereisten* om de BIT in Vlaanderen te kunnen realiseren:

- o Wat zijn de noodzakelijke initiatieven voor de procedurele inbedding;
- o Wat zijn de noodzakelijke initiatieven voor de organisatorische inbedding;
- o Wat zijn de vereiste mensen en middelen;
- o Wat is de eventuele noodzaak van een gefaseerde aanpak.

4.1 BIT toepassingsgebied

4.2.1. Relatie met toepassingsgebied van de RIA

Zoals reeds eerder gesteld in hoofdstuk 3 is het doel van de BIT "ertoe bijdragen dat nalevingskosten en effecten voor het bedrijfsleven van toekomstige regelgeving volledig in overweging worden genomen tijdens het beleidsproces, zodat die kosten en effecten zo laag mogelijk worden gehouden".

De BIT behandelt dus, aanvullend op het RIA-instrument dat op generieke wijze de baten en kosten van voorgenomen regelgeving in kaart brengt, de specifieke effecten voor het bedrijfsleven in kaart. Het is duidelijk dat de BIT in die zin een verdere invulling van de RIA inhoudt. De BIT moet dan ook als instrument ingebed zijn in het RIA-instrument en vormt er als het ware een onderdeel van.

Het toepassingsgebied van de BIT is bijgevolg nauw verbonden met het toepassingsgebied van de RIA. We onderscheiden in Vlaanderen drie vormen van RIA⁴:

⁴ Zie het wetenschappelijk RIA-rapport en de RIA-consultatienota van de kenniscel wetsmatiging.

- 1 - De lichte RIA, die van toepassing is op alle regelgeving die een
2 effect heeft op de burger, het bedrijfsleven en de non profit
3 organisaties;
- 4 - De zware RIA, die van toepassing is op "ontwerpregelgeving met
5 grote impact";
- 6 - De ex post RIE, die van toepassing is op bestaande regelgeving
7 met grote impact.

8 De eerste twee vormen (lichte en zware RIA) betreffen een ex ante
9 analyse van de ontwerpregelgeving, terwijl de laatste vorm een ex
10 post evaluatie inhoudt van de reeds bestaande regelgeving.

11 We bespreken hierna het toepassingsgebied van de BIT in relatie tot
12 die drie vormen van RIA, alsook in relatie tot het verplichte
13 karakter van de RIA.

14 Inbedding van de BIT in de lichte RIA

15 Analoot met de lichte RIA wordt voor regelgeving die impact heeft op
16 het bedrijfsleven, een **lichte BIT** voorzien. Deze lichte BIT blijft
17 een onderdeel vormen van de RIA. Vermits de lichte RIA zowel van
18 toepassing is op burger, bedrijven en non-profitsector veronderstelt
19 dit dat niet binnen alle lichte RIA's een lichte BIT wordt
20 uitgevoerd, maar alleen indien er een mogelijke impact is op het
21 bedrijfsleven.

22 Vermits de lichte RIA een beperkt detailniveau heeft en snel moet
23 kunnen uitgevoerd worden, zullen ook aan de lichte BIT dezelfde
24 vereisten moeten gesteld worden. Concreet zal zich dat vertalen in
25 een BIT die wordt uitgevoerd op basis van bestaande databanken,
26 eventueel aangevuld met gesprekken en/of een consultatieronde.

27 Inbedding van de BIT in de zware RIA

28 De zware RIA wordt uitgevoerd voor ontwerpregelgeving met een zware
29 impact. De selectie gebeurt jaarlijks door de Vlaamse regering.
30 Dit gebeurt op basis van de beleidsnota's die iedere minister aan
31 het begin van de legislatuur opmaakt, en van de jaarlijkse
32 beleidsbrieven. Concreet plant de kenniscel wetsmatiging om het
33 aantal zware RIA's per jaar te laten evolueren van 3 à 5 per jaar in
34 de aanvangfase tot 10 per jaar tegen het einde van de volgende
35 legislatuur (in 2009).

36 Momenteel bevat de vragenlijst van de zware RIA al vragen over de
37 doelgroep die geraakt wordt door de regelgeving, over positieve en
38 negatieve effecten, ... Indien als doelgroep de bedrijfswereld naar
39 voor komt, en er blijkt een impact (positief of negatief) te zijn op
40 de bedrijfswereld, dan is het evident dat aan de zware RIA een BIT
41 wordt gekoppeld. Die BIT vormt dan een onderdeel van de zware RIA.
42 Het is dus bij de uitvoering van een zware RIA dat wordt nagegaan of
43 de BIT als onderdeel van de zware RIA moet worden uitgewerkt.

44 Uitgangspunt hier is dat voor een lichte impact op de bedrijfswereld
45 een licht BIT volstaat, terwijl bij een zware impact op de
46 bedrijfswereld een uitgebreide of zware BIT aangewezen is. Op de
47 vraag wie die keuze maakt of adviseert gaan we later in.

1 Inbedding van de "ex post-BIT" in de RIE

2 Tot slot is het wenselijk om, in geval van uitvoering van een ex
3 post RIE, eveneens een ex post BIT uit te voeren indien die
4 regelgeving een zware impact heeft op het bedrijfsleven.

5 De aanwijzing van de regelgeving waarvoor een RIE moet worden
6 opgemaakt gebeurt eveneens jaarlijks door de Vlaamse regering. Het
7 aantal wordt geschat op 3 à 5 per jaar. We benadrukken dat waar
8 bedrijfseffecten relevant zijn, de uitvoering van de BIT als een
9 geïntegreerd onderdeel van de uitvoering van de RIA wordt beschouwd.

10 Afdwingbaarheid BIT in relatie tot RIA

11 De verplichting om een lichte of zware RIA op te stellen wordt
12 afdwingbaar gemaakt via de toevoeging van een paragraaf aan de nota
13 aan de Vlaamse regering die het ontwerp regelgeving vergezelt voor
14 de principiële goedkeuring. Indien de paragraaf en in voorkomend
15 geval de vereiste bijlage (RIA) er niet aan toegevoegd zijn, is het
16 dossier niet ontvankelijk voor agendering op de Vlaamse regering.

17 De paragraaf bevat:

- 18 - ofwel een korte samenvatting van de RIA, met in geval van een
19 zware RIA ook een verwijzing naar de beslissing van de Vlaamse
20 regering om daarover een zware RIA uit te voeren;
- 21 - ofwel een motivering waarom voor de regelgeving in kwestie geen
22 RIA moet worden opgemaakt.

23 In voorkomend geval moet de RIA samen met de ontwerp regelgeving en
24 bijbehorende nota aan de Vlaamse regering worden overgemaakt aan de
25 Secretaris van de Vlaamse regering voor agendering.

26 Voorgesteld wordt dat een BIT verplicht is, in die zin dat de RIA-
27 uitvoerder steeds moet nagaan of de voorgenomen regelgeving geen
28 significant impact heeft op het bedrijfsleven. Indien dat laatste
29 het geval is, wordt de BIT-template (zie verder) als onderdeel van
30 de RIA-template volledig ingevuld. In het omgekeerde geval zullen
31 de vragen die betrekking hebben op de gevolgen voor het
32 bedrijfsleven en op de kosten voor het bedrijfsleven met 'nihil' of
33 'triviaal' moeten ingevuld worden. De verplichting ten minste de
34 BIT-template ter hand te nemen is een garantie voor een
35 systematische aandacht voor het bedrijfsimpact.

36 In die zin is het aan te raden om een BIT structureel te verankeren
37 in de RIA-procedure, via de aanwijzing van de eventuele impact op
38 bedrijven.

39

40 **4.2.2. Toepassingsgebied BIT ruimer dan RIA ?**

41 De RIA is, zoals de naam aangeeft, uitsluitend gericht op
42 regulering. In het wetenschappelijk RIA-rapport wordt
43 beleidsevaluatie (bv. van beleidsdocumenten zoals regeerakkoorden,
44 beleidsnota's, beleidsbrieven, jaarprogramma's) expliciet buiten de
45 RIA gehouden. Er werd gesteld dat evaluatie en kosten-baten-
46 analyse van beleidsplannen weliswaar nuttig kan zijn, maar dat het
47 moeilijk is een algemeen instrument zoals RIA dusdanig te

1 concipiëren dat het evenzeer voor regulering als voor
2 beleidsplanning operationeel zou kunnen zijn (zie RIA-Studie, Deel
3 II, Hoofdstuk 1, § 5).

4 Moet voor de BIT dezelfde redenering gevolgd worden ? Dit is niet
5 evident. De BIT is immers als instrument meer gefocust dan de RIA,
6 nl. specifiek naar kostenimpact op het bedrijfsleven. De bijzondere
7 aandacht die de Vlaamse overheid aan de BIT besteedt vloeit voort
8 uit een beleidsprioriteit, nl. extra aandacht besteden aan de impact
9 van het beleid op de situatie van de bedrijfswereld ten einde
10 investeren in Vlaanderen aantrekkelijk en delocalisatie
11 onaantrekkelijk te maken. Vanuit die prioriteit zou het
12 verdedigbaar kunnen zijn een instrument te ontwikkelen dat alle
13 vormen van beleid, dus zowel beleids- en uitvoeringsplanning als
14 reguleringen toetst op het kostenimpact voor het bedrijfsleven.

15 Bovendien moet erop gewezen worden dat beleidsplannen wel kunnen
16 onderworpen worden aan een toetsing van de milieueffecten. Dit kan
17 op basis van het decreet van 18 december 2002 en het BVR van 28
18 november 2003, die tengevolge van een Europese Richtlijn werden
19 goedgekeurd. Zo worden bvb. het mestactieplan en het beleidsplan
20 inzake grindontginning aan een MER onderworpen. In symmetrie met
21 deze regeling kan het verdedigd worden ook een '(beleids)plan-BIT'
22 te voorzien waarin de effecten van beleidsplannen op de
23 kostenstructuur van bedrijven worden onderzocht.

24 Het voordeel ervan is gelegen in de *timing* van de toetsing.
25 Beleidsplanning en uitvoeringsplanning vormen immers dikwijls de
26 beleidsmatige basis van verdere regulering. Door reeds in de
27 planning te wijzen op de kostenimplicaties van de verschillende
28 mogelijke beleidsinstrumenten kan men voorkomen dat bepaalde, reeds
29 ver uitgewerkte instrumenten moeten teruggedraaid worden.

30 Het nadeel van een dergelijke verruiming van het BIT-toepassingsveld
31 kan evenwel gelegen zijn in een verlies aan accuraatheid van het
32 instrument.

33 In de volgende paragrafen verkennen we kort het fenomeen van
34 planning in het Vlaamse overheidsbeleid, om vervolgens tot
35 conclusies te komen inzake de opportuniteit van BIT-toepassing op
36 beleidsplanning.

37 Beleidsplannen en uitvoeringsplannen

38 Zoals vermeld, bestaat er een ruime waaier van documenten waarin min
39 of meer aan beleidsplanning wordt gedaan. Soms gaat het om
40 vrijblijvende en zeer algemene documenten, zonder enige bindende
41 kracht naar het beleid toe. Veel van die documenten hebben trouwens
42 een zuiver politiek karakter. Soms gaat het over documenten die
43 voortvloeien uit decretale verplichtingen en die naar het beleid toe
44 een indicatieve, oriënterende en zelfs bindende werking kunnen
45 hebben.

46 Het zou zinloos zijn om voor alle beleidsdocumenten zomaar een BIT
47 in te stellen. De inhoud ervan is dikwijls te vaag, terwijl de
48 implementatie ervan, naargelang de politieke conjunctuur, nog sterk
49 kan evolueren. Het zou goed zijn indien er bij het opstellen van
50 bv. partijprogramma's, regeerakkoorden, beleidsnota's en

1 beleidsbrieven, een hogere mate van kosten-baten-bewustzijn zou
2 groeien. Het opleggen van een BIT in deze gevallen is echter
3 onrealistisch.

4 We beperken ons hier tot beleidsplannen en uitvoeringsplannen, die
5 1. een decretale basis hebben;
6 2. een juridisch gedefinieerde impact hebben op het beleid; en
7 3. beleidsmatig vrij concreet zijn of althans concrete gedeelten
8 bevatten.

9 Het is belangrijk te wijzen op het onderscheid tussen beleidsplannen
10 en uitvoeringsplannen.

11 *Beleidsplannen* hebben het hele beleid in een sector tot voorwerp en
12 kunnen zowel betrekking hebben op stappen die moeten gezet worden
13 door internationale instanties (bv. EU-wetgever en regering), door
14 de wetgever (Vlaams Parlement), door de regering, als door
15 gespecialiseerde instanties zoals verzelfstandigde
16 overheidsdiensten. In beleidsplannen leggen de politieke, en met
17 hen de administratieve en technische, instanties hun actieprogramma
18 vast voor een zekere periode. Belangrijke voorbeelden van
19 beleidsplannen in Vlaanderen zijn het Milieubeleidsplan dat
20 verplicht moet opgemaakt worden volgens het Decreet Algemene
21 Bepalingen Milieu, het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen, dat
22 verplicht moet opgemaakt worden volgens het Decreet Ruimtelijke
23 Ordening.

24 *Uitvoeringsplannen* daarentegen zijn veel enger qua toepassingsgebied
25 (bv. wegwerken van baggerspecie, van bouw- en sloopafval), bevatten
26 zeer concrete en soms zeer technische aanbevelingen en richtlijnen,
27 en richten zich meestal naar technisch-uitvoerende diensten zoals
28 bv. OVAM, Aquafin.

29 Beleidsplanning

30 Anders dan bij regulering is de impact van beleidsplannen voor
31 bedrijven meestal niet accuraat omschrijfbaar en hebben ze geen
32 onmiddellijke repercussies. Toch mag men de impact ervan niet
33 onderschatten. Beleidsplannen hebben een grote politieke waarde.
34 In beleidsplannen worden dikwijls doelstellingen uitgezet, die later
35 politiek moeilijk omkeerbaar zijn. Het halen van die doelstelling
36 impliceert meestal, wat ook het gekozen instrument is, kosten die
37 mogelijks op het bedrijfsleven worden verhaald. Naast doelstellingen
38 ligt in beleidsplannen ook vaak de keuze voor bepaalde instrumenten
39 vervat. Ook al zijn die keuzes meestal niet bindend maar eerder
40 indicatief, toch is de kans groot dat zij, behoudens sterke
41 tegenindicaties, in regulering en andere beleidsmaatregelen worden
42 omgezet.

43 Een voorbeeld hiervan vormt het *Milieubeleidsplan* (2003-2007). De
44 plandoelstellingen omtrent elke 'thema' worden als 'bindend'
45 beschouwd en gelden als dwingende opdracht voor de Vlaamse overheid
46 zij het binnen de budgettaire mogelijkheden.

47 We geven een aantal voorbeelden.

48 1) Onder het thema 'Verdunning van de ozonlaag' komt als
49 plandoelstelling aan bod (p. 34):

1 a. De emissies van ozonafbrekende stoffen terugdringen met ten
2 minste 70 % ten opzichte van de emissies in 1999

3 b. In 2007 mogen ozonafbrekende stoffen nog slechts in 11
4 toepassingen worden gebruikt ten opzichte van de 15
5 toepassingsgebieden in 2002

6 De realisatie van deze plandoelstellingen is niet zonder impact op
7 het bedrijfsleven. Zo stelt het Milieubeleidsplan voorop als
8 instrumenten (p. 35):

9 - De invoering van de erkenningsregeling voor koeltechnici.
10 Minimumkwaliteitseisen voor deze beroepssector moeten leiden tot
11 een reductie van de emissies van ozonafbrekende stoffen en
12 gefluoreerde broeikasgassen uit koelinstallaties.

13 - Monitoring van de stopzetting van het gebruik en de afvoer van
14 halonen : i.e. de ontmanteling van alle halonenbevattende
15 brandblusinstallaties en de afvoer van de halonen op een
16 correcte wijze. Afspraken met de erkende halonenophalers en
17 registratie van de opgehaalde halonen.

18 - Controle op het gebruik van ozonafbrekende stoffen : doorlichting
19 van het gebruik van ozonafbrekende stoffen. Verplichte
20 maatregelen ten einde het verbruik van ozonafbrekende stoffen ten
21 gevolg van lekverliezen te beperken.

22 2) Onder het thema 'Verandering van het klimaat door het
23 broeikaseffect' worden als bindende plandoelstellingen vermeld (p.
24 39) :

25 - stabiliseren van de broeikasgasemissies in 2005 t.o.v. 1990

26 - bereiken van 2 % groene stroom in de distributieleveringen van
27 electriciteit tegen 2004 en 6 % tegen 2010, met een maximale
28 invulling van het potentieel aan hernieuwbare warmte

29 - tegen 2012 een kwalitatieve WKK realiseren (1830 MW)

30 Bij de maatregelen en instrumenten om deze plandoelstelling te
31 realiseren wordt vermeld (p. 41 e.v.) :

32 - bevorderen van duurzame vormen van energievoorziening in
33 Vlaanderen

34 - terugdringen van broeikasgasemissies vanuit de energie-
35 intensieve sector (afsluiten van convenanten met de industrie,
36 beheersen van energiegebruik via VLAREM)

37 - aanpakken van specifieke industriële emissies

38 - stimuleren van rationeel energiegebruik in de residentiële
39 sector

40 - implementeren van emissiereducerende maatregelen in de landbouw

41 - reduceren van de uitstoot van broeikasgassen in de sector van
42 handel en (openbare) diensten

1 - bewerkstelligen van een effectieve integratie tussen klimaat en
2 mobiliteitsbeleid

3 - afstemmen van de wisselwerking tussen het bos- en het
4 klimaatbeleid

5 Uit deze voorbeelden blijkt dat in het Milieubeleidsplan wel
6 degelijk stringente beleidsdoelstellingen worden geformuleerd en
7 vrij concrete aanbevelingen worden gedaan inzake de
8 instrumentenkeuze.

9 Een gelijkaardige analyse zou kunnen worden gemaakt van het
10 *Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen*. De impact van de opties,
11 genomen in het oriënterend en het bindend gedeelte, kan voor de
12 bedrijven aanzienlijk zijn. Zo worden in het RSV opties genomen
13 inzake de aangroei van bedrijventerreinen, omtrent de ligging van
14 bovenlokale en van lokale bedrijventerreinen (onrechtstreeks door
15 de aanduiding van gemeenten als 'economische knooppunten'). Dit kan
16 voor bedrijven verregaande implicaties hebben inzake
17 transportkosten, de vervoermodus, de uitbreidingsmogelijkheden, het
18 bereiken van markten, enz. In het RSV worden fundamentele keuzes
19 gemaakt inzake de aanleg van infra-structuur (wegen, poorten),
20 inzake de lokalisatie van de bevolking (en dus werkkrachten), enz.

21 De impact van dergelijke beleidsplannen voor bedrijven wordt
22 weliswaar enigszins onderzocht via allerlei inspraakmechanismen,
23 verweven in de procedure van totstandkoming van deze
24 beleidsplannen. Naast het openbaar onderzoek (bv. bij het RSV) waar
25 de bedrijfssector via bezwaarschriften op allerlei verdoken kosten
26 kan wijzen, vermelden we tenslotte de SERV, de MINA-Raad en Vlacoro,
27 waar de bedrijfssector vertegenwoordigd is. Die inspraak is
28 ongetwijfeld nuttig maar vertoont twee belangrijke tekortkomingen.
29 Vooreerst weegt op een impact-begroting door de sector zelf het
30 vermoeden van partijdigheid (bv. overschatten van de kosten,
31 minimaliseren van de baten op sociaal en op milieuvlak). Ten tweede,
32 ontbreekt het aan de huidige input vanwege het bedrijfsleven in het
33 beleidsplanwordingsproces aan een eenvormige methodiek.

34 Het systematische uitvoeren van een BIT bij de beleidsplanning zou
35 ongetwijfeld aan deze euvels verhelpen.

36 Uitvoeringsplannen

37 Uitvoeringsplannen hebben geen betrekking op het beleid in zijn
38 volle breedte (dwz. wetgevend, op regeringsvlak), maar hebben
39 slechts betrekking op de uitvoering van een specifiek
40 beleidsonderdeel.

41 Een voorbeeld hiervan zijn de uitvoeringsplannen, opgemaakt in
42 uitvoering van het *Afvalstoffendecreet* (art. 36 en 37) waarbij een
43 segment van het afvalstoffenbeleid in uitvoering wordt gebracht (
44 bv. uitvoeringsplan huishoudelijke afvalstoffen, uitvoeringsplan
45 organisch-biologisch afval, uitvoeringsplan bouw- en sloopafval,
46 uitvoeringsplan selectieve inzameling bedrijfsafval van kleine
47 ondernemingen, uitvoeringsplan slib, sectoraal uitvoeringsplan
48 hoogcalorisch afval, uitvoeringsplan bagger).

1 Een ander voorbeeld betreft de ruimtelijke ordening, met de
2 *ruimtelijke uitvoeringsplannen*. In deze RUP's wordt een bepaald
3 gebied of een bepaald project ruimtelijk geordend (bestemmingen,
4 voorschriften).

5 Hoewel de inhoud van uitvoeringsplannen grotendeels gericht is op de
6 concrete en technische uitwerking van allerlei overheidsacties (bv.
7 baggerwerken, organisatie van afvalverwerking, aanleg van
8 containerparken), kunnen zij ook een impact hebben op het
9 bedrijfsleven. In de uitvoeringsplannen wordt dikwijls een keuze
10 gemaakt uit diverse beleidsalternatieven, waarbij de kosten voor het
11 bedrijfsleven sterk kunnen verschillen.

12 Zo wordt bv. in het Uitvoeringsplan Bagger- en ruimingsspecie
13 geopteerd voor een subsidiëring van de waterloopbeheerders, een
14 subsidiëring van de lokale besturen, het opzetten van een PPS-
15 structuur voor de verwerking van verontreinigde bagger, voor de
16 financiering door heffingen op oppervlaktedelfstoffen, heffingen op
17 stortten, heffingen op emissies (toepassing van 'de vervuiler
18 betaalt'-principe). In andere uitvoeringsplannen komen reguleringen
19 voor van het 'command and control'-type, zoals bijvoorbeeld de
20 aanvaardingsplicht voor afgedankte en elektronische apparaten (zie
21 verder case-studie).

22 De twee belangrijkste categorieën van uitvoeringsplannen, nl. de
23 uitvoeringsplannen inzake afvalstoffenbeleid en de ruimtelijke
24 uitvoeringsplannen worden ook onderworpen aan een openbaar onderzoek
25 en aan uitgebreide advisering. Ook hier kan het bedrijfsleven van
26 deze kanalen gebruik maken om te wijzen op het kostenimpact voor
27 bedrijven. Zoals bij beleidsplannen merken we op dat ook deze
28 tussenkomsten lijden aan het gebrek aan objectiviteit (al was het
29 maar in de perceptie) en aan systematiek.

30 Anderzijds kan men twijfelen aan de opportuniteit om elk
31 uitvoeringsplan automatisch te onderwerpen aan een volledige BIT.
32 Sommige uitvoeringsplannen zijn zeer concreet en technisch en de
33 impact op het bedrijfsleven is soms minimaal. Hier een BIT opleggen
34 zou kunnen leiden tot een zinledige rituele oefening, die de
35 geloofwaardigheid van het reguleringsmanagement zou kunnen
36 ondermijnen.

37 Voor uitvoeringsplannen is het eerder aangewezen te voorzien dat
38 eventueel een korte rubriek wordt voorzien waarbij de kosten voor
39 het bedrijfsleven worden geraamd. Die rubriek kan later gelden als
40 leidraad voor de BIT voor reguleringen die een uitvloeisel zijn van
41 het uitvoeringsplan.

42 Conclusie

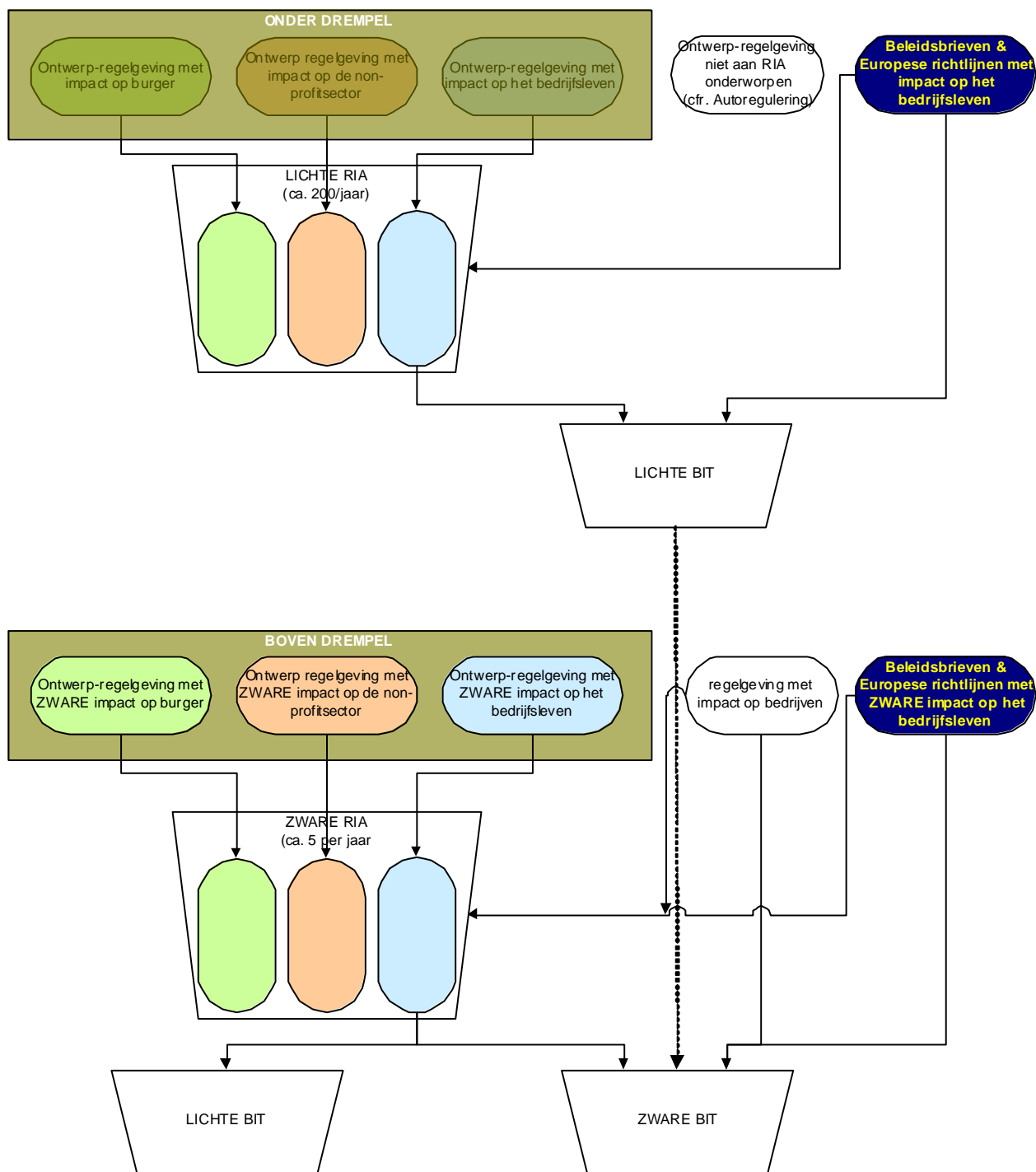
43 Het lijkt aangewezen voor beleidsplannen en uitvoeringsplannen een
44 verschillende regeling inzake de toepasbaarheid van de BIT te
45 voorzien. De nadruk moet gelegd worden op het voorlopig karakter
46 van deze conclusies. Het ingewikkelde veld van beleidsdocumenten
47 verdient immers verder onderzoek in hoeverre we hier niet te maken
48 met sluipende besluitvorming en hoe men in dit soms ingewikkelde
49 proces zo vroeg mogelijk de bedrijfskostenfactor kan inbrengen.

1 Wegens de alomvattendheid en het politiek gewicht van beleidsplannen
2 is het verdedigbaar hier systematisch een BIT te voorzien, vnl. daar
3 waar de beleidsplannen bepaalde 'harde' doelstellingen
4 vooropstellen. De BIT zou dan voornamelijk gericht zijn op het
5 oplijsten van de verschillende beleidsinstrumenten om deze
6 doelstellingen te bereiken en het opmaken van een kostenvergelijking
7 voor het bedrijfsleven. Meer bepaald voor het Milieubeleidsplan en
8 het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen is het aangewezen een BIT te
9 voorzien. Voor de territoriaal meer beperkte ruimtelijke
10 structuurplannen (de provinciale en de gemeentelijke) is een BIT
11 evenwel niet nodig.

12 Voor uitvoeringsplannen is het niet aangewezen systematisch een BIT
13 te voorzien. Dit omwille het te technisch en specifiek karakter van
14 deze plannen. Het is evenwel aangewezen dat het kostenplaatje van
15 het uitvoeringsplan, dat nu uitsluitend betrekking heeft op de
16 overheden, wordt aangevuld met een kostenplaatje voor het
17 bedrijfsleven.

18 Voor de BIT's die uitgevoerd kunnen worden over plannen en
19 programma's is de afdwingbaarheid momenteel moeilijker te regelen
20 omdat die BIT niet kan worden gekoppeld aan de RIA. Hier zal in
21 eerste instantie beroep moeten gedaan worden op de stimulerende rol
22 van de Kenniscel Wetsmatiging, maar ook en vooral van de
23 administratie Economie, die de monitor bij uitstek moet vormen voor
24 het anticipatief vermijden van negatieve effecten van
25 beleidsinitiatieven of ontwerpregelgeving op het bedrijfsleven. Er
26 kan evenwel ook worden gedacht aan een wettelijke regeling en
27 procedure, vergelijkbaar met de regeling die geldt voor
28 milieueffectrapportage van plannen en programma's. Op termijn kan
29 het wenselijk te zijn om ook voor deze vorm van effectenrapportage
30 te evalueren naar een geïntegreerde effectbeoordeling voor plannen
31 en programma's, zoals die in de Europese Unie bestaat.

- 1 Hierna volgt bij wijze van samenvatting een schematisch overzicht
- 2 van het voorgestelde toepassingsgebied van de BIT.

- 3
- 4

1 4.2BIT-procedure

2 Wat is de wenselijke situatie voor inbedding van de BIT in de
3 regelgevende processen van de Vlaamse Gemeenschap?

4 We maken voor het beantwoorden van die vraag een onderscheid tussen:

- 5 - de inbedding van de BIT in de lichte RIA;
- 6 - de inbedding van de BIT in de zware RIA;
- 7 - de inbedding van de BIT voor plannen en programma's.

8 We geven hierna per voorstel achtereenvolgens een toelichting met
9 aanduiding van de verantwoordelijke uitvoerders. Daarna gaan we
10 dieper in op de rollen en verantwoordelijkheden.

11 Vooraf vermelden we nog enkele algemene principes die de voorstellen
12 mee vorm hebben geven. Evenals bij de RIA zijn we er immers van
13 overtuigd dat de inbedding van de BIT op volgende principes moet
14 stoelen:

15 - de BIT moet, indien hij efficiënt wil aangewend worden, zo vroeg
16 mogelijk in het regelgevend proces ingeschakeld worden;

17 - bij de regelgever zal pas de spontane reflex tot nadenken over
18 mogelijke effecten op bedrijven ontstaan indien hij van bij
19 aanvang zoveel mogelijk betrokken wordt bij de uitvoering van de
20 BIT. In die zin kunnen we de BIT, net de RIA, beschouwen als een
21 fundamenteel onderdeel van het regelgevend proces van begin tot
22 einde. Zoniet is het risico zeer groot dat de BIT veeleer zal
23 ervaren worden als een zoveelste verplichting in de hele rij van
24 adviezen die momenteel reeds bestaan.

25 Deze principes vertalen zich in het onderstrepen van het belang van
26 een structurele inbedding van de BIT in de RIA.

27 Inbedding van de BIT in de lichte RIA

28 Selectie uitvoering BIT binnen de lichte RIA:

29 - Alle ontwerpregelgeving, met uitzondering van die regelgeving die
30 niet als regulerend wordt beschouwd⁵, wordt onderworpen aan een
31 lichte RIA (naar schatting een 200 op jaarbasis). De opmaak
32 gebeurt van bij aanvang van de regelgevende activiteiten en wordt
33 afgerond voor de eerste principiële goedkeuring aan de regering.

34 **Uitvoerder** : De schrijver van de regelgeving onderzoekt of het
35 regelgevend initiatief als regulerend kan beschouwd worden en
36 voert te lichte RIA uit.

37 - De ontwerpregelgeving, waarvan duidelijk is dat ze een impact
38 heeft op de bedrijfswereld, wordt onderworpen aan de lichte BIT.

39 **Uitvoerder** : De schrijver van de regelgeving checkt na binnen de
40 uitvoering van de lichte RIA of er een bedrijfsimpact bestaat en
41 voert de lichte BIT uit.

42 Uitvoering van de BIT binnen de lichte RIA:

⁵ Zie hiervoor het RIA-rapport, Deel II - Hoofdstuk I. Op welke regelgeving moet RIA van toepassing zijn?

1 - Binnen de betrokken administratie zal de regelgever zelf instaan
2 voor de uitvoering van de lichte RIA (en bijgevolg ook van de BIT
3 die in de RIA is geïntegreerd). Hij zal zich hierbij inspireren
4 op de RIA-template (o.a. richtlijnen in handleiding) die door
5 Kenniscel Wetsmatiging werd ontwikkeld. De uitvoering van de
6 lichte BIT beperkt zich vooral tot een consultatie van bestaande
7 databanken, cijfermateriaal, studies, aanspreken van
8 contactpersonen.

9 **Uitvoerder** : De schrijver van de regelgeving voert de lichte BIT
10 uit als onderdeel van de uitvoering van een lichte RIA, conform
11 de richtlijnen in de handleiding voor de BIT. Deze kan beroep
12 doen op de instrumenten die de BIT-cel aanreikt (zoals de
13 uitgebreide handleiding (annexen), templates, overzicht van te
14 contacteren expertise, ...).

15

16 **Kwaliteitscontrole van de BIT binnen de lichte RIA:**

17 - De kwaliteitscontrole van de BIT vormt een onderdeel van de
18 kwaliteitscontrole van de RIA.

19 **Uitvoerder** : Deze kwaliteitscontrole van de RIA's en de
20 bijhorende BIT's wordt door de Kenniscel Wetmatiging uitgevoerd.
21 Wat de lichte RIA's betreft, zal ze een steekproefsgewijze ex
22 post kwaliteitscontrole uitvoeren. Een soortgelijke taak kan aan
23 de BIT-cel worden gegeven. Concreet worden dan enkele ambtenaren
24 met de opvolging van de BIT belast en kunnen zij BIT's opvragen
25 om aan een kwaliteitscontrole te onderwerpen (zie ook verder
26 rollen en BIT organisatie).

27

28 **Inbedding van de BIT in de zware RIA**

29 **Selectie uitvoering BIT binnen de zware RIA:**

30 - De ministers stellen jaarlijks, op basis van de beleidsbrieven
31 en/of beleidsnota's een regelgevingsagenda vast. de Vlaams
32 eregering duidt Vlaamse regering aan voor welke initiatieven een
33 zware RIA verplicht is. Er worden een vijftal initiatieven voor
34 zware RIA op jaarbasis geselecteerd.

35 **Uitvoerder** : De Vlaamse regering beslist over welke initiatieven
36 een zware RIA dient uitgevoerd te worden. De Kenniscel
37 Wetsmatiging ondersteunt de Vlaamse regering bij die
38 besluitvorming. Uiteraard zal de mogelijke omvang van de
39 effecten op het bedrijfsleven een belangrijke rol moeten spelen
40 in die selectie.

41 **Uitvoering van de BIT binnen de zware RIA:**

42 - De lichte BIT wordt uitgevoerd binnen de administratie (per
43 beleidsdomein) door de regelgever zelf. In de praktijk komt het
44 er dus op neer dat de regelgever d.m.v. checklists en eventuele
45 gesprekken en consultaties de lichte BIT zal uitvoeren. Hierbij
46 kan de regelgever beroep doen op de instrumenten (template en
47 handleiding RIA met als onderdeel template en handleiding BIT).

48 **Uitvoerder** : De regelgever voert de lichte BIT uit.

1 - De uitvoering van de zware BIT wordt gecoördineerd door de
2 betrokken regelgevende administratie. Deze kan beroep doen op de
3 instrumenten die de Kenniscel Wetsmatiging aanreikt (zoals de
4 uitgebreide handleiding (templates), overzicht van te contacteren
5 expertise, ...) De uitvoering kan door de eigen administratie zelf
6 gebeuren of de administratie kan beslissen om externe expertise
7 in te winnen. Deze externe expertise kan vorm krijgen via
8 tijdelijke detachering van collega's uit andere beleidsdomeinen,
9 of inroepen van externen (zoals o.a. het Vlaams Toetspanel
10 bedrijven van de SERV). Tijdelijk wordt voor de duur van de
11 uitvoering van de uitgebreide BIT best een stuurgroep
12 samengesteld.
13 **Uitvoerder** : De schrijver van de regelgeving beslist in
14 samenspraak met de "opdrachtgever" (administratieve of politieke
15 overheid) wie de uitgebreide BIT zal uitvoeren (zelf, in
16 samenwerking met of volledig door een externe instantie). De
17 zware BIT wordt uitgevoerd.

18
19 **Kwaliteitscontrole van de BIT binnen de zware RIA:**

20 - De kwaliteitscontrole gebeurt net als voor de zware RIA ook voor
21 de BIT zowel vormelijk als inhoudelijk.
22 - Bij de vormelijke controle wordt nagegaan of de BIT conform de
23 richtlijnen in de handleiding is uitgevoerd. Concreet zal worden
24 nagegaan of er een BIT is uitgevoerd en of de uitvoerder bij die
25 uitvoering rekening heeft gehouden met de structuuronderdelen (en
26 aldus stappen) van de handleiding en de vragen in de template.
27 - Bij de inhoudelijke kwaliteitscontrole wordt nagegaan of de BIT
28 degelijk is uitgevoerd. Aandachtspunten daarbij zijn ondermeer:
29 o de kwaliteit van de geraadpleegde databanken;
30 o betrouwbaarheid en validiteit van de cijfergegevens;
31 o in kaart brengen van alternatieven.
32 - De kwaliteitscontrole gebeurt geïntegreerd en vormt voor de BIT
33 een onderdeel van de kwaliteitscontrole van de RIA. Het
34 resultaat van de controle wordt als toevoeging aan de nota aan de
35 Vlaamse Regering overgemaakt.
36 **Uitvoerder** : Deze kwaliteitscontrole gebeurt door BIT-experten
37 van de BIT-cel. Wat de lichte BIT's betreft, zullen zij een
38 steekproefsgewijze ex post kwaliteitscontrole uitvoeren. Wat de
39 zware BIT's betreft gaat het om een systematische ex ante
40 kwaliteitscontrole door de BIT-cel.

41

42 Inbedding van de BIT in de RIE

43 **Selectie uitvoering BIT binnen de RIE:**

44 - De Vlaamse regering duidt jaarlijks aan voor welke regelgeving
45 een RIE en/of een zware BIT aangewezen is.
46 **Uitvoerder** : De Kenniscel Wetsmatiging ondersteunt de Vlaamse
47 regering op basis van input verkregen van de strategische
48 adviesraden (vnl. de SERV) bij de besluitvorming. De Vlaamse
49 regering beslist voor welke regelgeving de RIE aangewezen is.

- 1 - Van zodra duidelijk is voor welke regelgeving een BIT zal
2 uitgevoerd worden, maakt het betrokken beleidsdomein, samen met
3 de BIT-deskundigen van de BIT-cel een planning op binnen welke
4 termijn de BIT zal uitgevoerd worden.
5

6 Uitvoering van de BIT binnen de RIE:

- 7 - De zware BIT wordt uitgevoerd door het beleidsdomein dat ook
8 verantwoordelijke is voor de uitvoering van de betrokken
9 regelgeving.
- 10 - **Uitvoerder** : Het betrokken beleidsdomein beslist in samenspraak
11 met de "opdrachtgever" (administratieve of politieke overheid)
12 wie de uitgebreide BIT zal uitvoeren (zelf, in samenwerking met
13 of volledig door een externe instantie).

14 Kwaliteitscontrole van de BIT binnen de RIE:

- 15 - Zie ook kwaliteitscontrole van de BIT binnen RIA.

16 **Uitvoerder** : De BIT-experts volgen de uitvoering van de BIT op.
17

18 Inbedding van de BIT voor plannen en programma's

19 Zoals aangegeven bij de bespreking van het toepassingsgebied, is het
20 minder evident om voor allerlei beleidsdocumenten op systematische
21 wijze een eventueel impact op bedrijven te onderzoeken.

22 In dit stadium bevinden deze "initiatieven" zich immers vaak nog niet
23 binnen de betrokken administratie die ze zal omzetten in een
24 regelgevend document. Het verdient echter wel sterke aanbeveling om
25 minstens een lichte BIT te laten uitvoeren over deze initiatieven
26 waar een impact op bedrijven verwacht wordt. Hier kan voor de BIT-
27 cel een belangrijke monitorrol weggelegd zijn, als ondersteuner van
28 de Vlaamse regering en van functioneel bevoegde minister van
29 Economie in het bijzonder.

30 In die zin ondersteunt deze BIT-cel de betrokken minister(s) bij het
31 aanduiden van de "initiatieven" die een bedrijfsimpact zullen
32 hebben.

33 Indien de BIT-deskundigen adviseen dat er een bedrijfsimpact
34 bestaat, dan kunnen de betrokken administraties die de
35 "initiatieven" zullen omzetten in regelgeving anticipatief een
36 lichte BIT uitvoeren.

37 Wanneer uit de lichte BIT duidelijk zou blijken dat er een zware
38 impact bestaat op de bedrijven, dan kan optioneel eveneens een zware
39 BIT overwogen worden.
40

1 **4.3BIT-organisatie**

2 Op het vlak van de organisatorische inbedding van de BIT bespreken
3 we hierna een de noodzaak en taken van een BIT-cel. Daarna gaan we
4 in op de mogelijke plaats van een dergelijke cel binnen de structuur
5 van de Vlaamse overheid. Tot slot bespreken we de rollen en taken
6 van andere betrokken partijen.

7

8 **4.3.1. BIT-cel**

9 Noodzaak van een BIT-cel

10 De *BIT-template* zal in eerste instantie gebruikt worden door
11 personen die als beleidsontwikkelaars of uitvoerder van regelgevende
12 documenten niet noodzakelijkerwijs een vorming hebben genoten
13 waardoor ze vertrouwd zijn met het BIT-instrumentarium.

14 Opdat deze sleutelfiguren de template op een kwaliteitsvolle en
15 systematische manier zouden gebruiken is het noodzakelijk om :

16 - *De template gebruiksvriendelijk te maken*

17 Belangrijke elementen hierin zijn :

18 o Helderheid en duidelijkheid van de "handleiding" tot het
19 instrument

20 o Praktische tools, zoals templates, elektronische formuliere,
21 gemakkelijke toegang tot bestanden, ...

22 o Snelle uitvoerbaarheid van het instrument, zowel ten behoeve
23 van de uitvoerder als van de politieke verantwoordelijken
24 die een snel en efficiënt beleidsontwikkelingsproces wensen

25 o Flexibiliteit van toepassing binnen meerdere sectoren en
26 omstandigheden

27 - *De template "gekend en aanvaard" te maken door promotie en*
28 *sensibilisering*

29 Belangrijke elementen hierbij zijn :

30 o Het nastreven van een politiek en ambtelijk draagvlak

31 o Een communicatiestrategie met grote aandacht naar de
32 doelgroep van de sleutelgebruikers, m.n. de RIA- en BIT-
33 uitvoerders

34 - *De nodige vorming & opleiding te voorzien, zodat van bij aanvang,*
35 *door een gedegen opleiding, de kwaliteit van de uitvoering van de*
36 *BIT's kan gegarandeerd worden.*

37 - *De nodige begeleiding en feedbackmechanismen te voorzien, zodat*
38 *de gebruikers bij de uitvoering de nodige ondersteuning kunnen*
39 *krijgen die de kwaliteitsvolle en goede uitvoering garandeert.*

40 Uit het voorgaande blijkt dat, naast de uitvoering van de BIT door
41 de "regelschrijver", er nood is aan een entiteit/structuur die bij
42 het gebruik van het BIT-instrument in de organisatie:

- 1 - Een *ondersteunende* rol heeft t.a.v. de diverse administraties,
2 d.m.v. het aanbod van een BIT-instrumentarium waaronder
3 checklist, handleidingen, eventuele toegang tot databestanden.
- 4 - Een *stimulerende* rol heeft t.a.v. het beleid van de minister van
5 Economie, d.m.v. communicatie-initiatieven die de politieke
6 overheid en de administratie ertoe aanzetten om systematisch zelf
7 de reflex te ontwikkelen tot nadenken over een eventuele
8 bedrijfsimpact bij het nemen van beleidsinitiatieven.
- 9 - Een *coördinerende* rol heeft t.a.v. de uitvoering van de zware
10 BIT's in die zin dat zij o.m.
11 o Een coördinerende rol heeft in het bepalen van de
12 initiatieven die aan een zware BIT onderworpen worden.
13 o Een coördinerende rol heeft m.b.t. tot de kennisverwerving
14 en kennisoverdracht inzake de BIT-template. Het verdient
15 aanbeveling om alle kennis die door de praktijk opgebouwd
16 wordt minstens vanuit dit coördinerend orgaan aan de
17 gebruikers aan te bieden.
- 18 - Een *evaluerende* rol heeft m.b.t. de kwaliteit van de uitgevoerde
19 BIT's, d.m.v. de steekproefsgewijze controle van de lichte BIT's
20 en d.m.v. een systematische controle van de zware BIT's.

21 Om aan deze voorwaarden te voldoen stellen we voor om een BIT-cel op
22 te richten.

23 De missie van die cel kan als volgt worden omschreven:

24 "*De BIT-deskundigen binnen de BIT-cel ondersteunen, stimuleren,*
25 *coördineren en evalueren het beleid van de Vlaamse regering inzake*
26 *het in kaart brengen en beheersen van een negatieve impact van*
27 *beleidsinitiatieven op de bedrijfswereld*".

28 Kritische succesfactoren

29 Teneinde het beleid inzake het voorkomen van een negatieve impact op
30 bedrijven te kunnen voorkomen, kunnen de volgende factoren als
31 kritisch beschouwd te worden voor een succesvol organisatie van de
32 BIT-cel.

33 De BIT-cel (en haar BIT-experts):

- 34 1. beschikt over een BIT-template die beantwoordt aan de kritische
35 succesfactoren zoals hiervoor vermeld;
- 36 2. kent een politiek en ambtelijk draagvlak; zij wordt erkend als
37 een structurele partner voor samenwerking op het vlak van de
38 bedrijfsimpactanalyses;
- 39 3. stuurt de beleidsdomeinen niet aan, maar coördineert en
40 ondersteunt ze. In die zin neemt zij nooit het eigenaarschap
41 van de BIT op zich en interfereert zij niet in de inhoud van de
42 beleidsinitiatieven;
- 43 4. levert een toegevoegde waarde aan de organisatie middels
44 controle van de kwaliteit, zonder daarbij het regelgevend
45 proces te vertragen;

- 1 5. bewijst door kwaliteit, creativiteit, klantvriendelijkheid en
2 flexibiliteit in aanpak zijn toegevoegde waarde in het domein
3 van de bedrijfsimpactanalyses;
- 4 6. beschikt over personeelsleden met de juiste competenties,
5 waarbij niet alleen aandacht wordt besteed aan de opbouw van
6 technische expertise, maar eveneens aan de communicatieve
7 vaardigheden, ...;
- 8 7. beschikt over voldoende middelen om haar missie succesvol te
9 kunnen uitvoeren (budgetten, IT hardware en software, websites,
10 ...);
11

12 Belangrijkste rollen en taken van de BIT-cel

13 We onderscheiden dan concreet de volgende rollen en
14 verantwoordelijkheden om binnen de uitvoering van een RIA, een
15 doeltreffende BIT-organisatie op te zetten:

- 16 - Als expert, het *ondersteunen en faciliteren* van het BIT-proces
17 d.m.v. :
- 18 o het aanbieden van BIT handleidingen, checklists,
19 inventarissen van relevante databases (weliswaar
20 geïntegreerd binnen de RIA-instrumenten, dus als onderdeel
21 ervan),
 - 22 o het verzorgen en organiseren van de noodzakelijke
23 opleidingen voor de RIA- en BIT-uitvoerders,
 - 24 o het ontwikkelen en voorzien van praktische tools die het
25 BIT-proces binnen de RIA-uitvoering kunnen ondersteunen,
26 zoals templates, leeswijzes, elektronische checklists, ...,
 - 27 o het faciliteren van de toegang tot databases en/of
28 contactpersonen voor consultatie,
 - 29 o het continu verzamelen van de bijkomende informatie m.b.t.
30 de BIT. Hier denken we eveneens aan het bijhouden van een
31 "centraal klassement" van alle uitgevoerde zware BIT's.
- 32 - Als kwaliteitsbewaker, het *evalueren en bewaken* van de kwaliteit
33 van het BIT-proces ter ondersteuning van de Vlaamse regering
34 d.m.v.
- 35 o steekproefgewijze controle van de outcome van lichte BIT's
36 en het systematisch nazicht van zware BIT's,
 - 37 o een jaarlijkse evaluatie van de BIT procedure en het doen
38 van aanbevelingen tot verbetering van de procedure.
- 39 - Als coördinator het *voorbereiden van de besluitvorming* inzake de
40 uit te voeren zware BIT's in de regelgevingsagenda d.m.v.
- 41 o overleg met de functionele beleidsdomeinen,
 - 42 o eventueel overleg met externe instanties zoals de SERV, het
43 VTB, de bedrijfswereld,... voor het inwinnen van adviezen.
- 44 - Als *promotor* van de BIT,

- 1 o het stimuleren van "verantwoord gedrag" m.b.t. regulering
- 2 die een impact heeft op het bedrijfsleven binnen de
- 3 overheid,
- 4 o het sensibiliseren en creëren van een politiek en ambtelijk
- 5 draagvlak voor de BIT.

6 Noteer dat deze rollen van de BIT-cel ook gelden voor de RIA-
7 organisatie en eigenlijk er een verlengde van vormen.

8

9 Relatie tussen de BIT-cel en de BIT-uitvoerders

10 De BIT-cel voert geen BIT's uit. Dit gebeurt door de
11 regelschrijvers per beleidsdomein (ook voor het beleidsdomein
12 Economie).

13 Met name zijn de *verantwoordelijkheden van de BIT-cel*:

- 14 - Ontwikkelt de nodige handleidingen, templates en verzorgt de
- 15 opleidingen voor de BIT-uitvoerders;
- 16 - Zorgt voor het documentbeheerssysteem van het BIT-proces; dit
- 17 omvat:
 - 18 o Creëren van templates voor kerndocumenten
 - 19 o Verzorgen van het klassemmentsysteem
 - 20 o Toegankelijk maken van allerlei bronnen van
 - 21 informatie relevant voor de BIT (website met
 - 22 handleidingen, checklists, templates).
- 23 - Verzorgt een steekproefsgewijze ex post kwaliteitscontrole over
- 24 de correctheid van de lichte BIT's;
- 25 - Verzorgt de kwaliteitscontrole op alle zware BIT's;
- 26 - Verschaft informatie over BIT's aan de Minister van Economie
- 27 - Coördineert jaarlijks mee de voorbereiding tot de beslissing
- 28 over welke initiatieven een zware RIA en zware BIT zal uitgevoerd
- 29 worden;
- 30 - Evalueert jaarlijks de BIT-procedure 'an sich' en eveneens als
- 31 onderdeel van de RIA-procedure, en doet aanbevelingen tot
- 32 verbetering van de procedure;
- 33 - Sensibiliseert de politieke overheid administratie en creëert
- 34 een draagvlak voor de uitvoering van de BIT binnen de RIA.

35

36 De verantwoordelijkheden van de BIT-uitvoerder⁶ zijn:

- 37 - Voert de lichte BIT uit;

⁶ De BIT-uitvoerder behoort tot de administratie van het beleidsdomein waarbinnen het regulerend initiatief wordt genomen. Bij de keuze van de BIT-uitvoerders, is niet zozeer het initieel diploma van belang, maar wel een goede BIT-opleiding

- 1 - Voert de zware BIT uit of waakt over de uitvoering indien
- 2 uitbested. Hier bekijkt ze onder meer de gebruikte
- 3 methodologieën en de geraadpleegde instanties.
- 4 - Werkt samen aan de uitvoering van de BIT in geval van
- 5 beleidsoverschrijdende materies.

6

7 **4.3.2. De positie van de BIT-cel**

8 Wat de mogelijke plaats van een BIT-cel binnen de structuur van de
 9 Vlaamse overheid betreft, zijn er twee opties. De eerste bestaat
 10 erin dat de BIT-cel een geïntegreerd onderdeel uitmaakt van de
 11 Kenniscel Wetsmatiging. Een tweede optie is een BIT-cel die
 12 structureel is ingebed in de administratie economie. We bespreken
 13 hierna de beide opties.

14 BIT-cel als geïntegreerd onderdeel van de Kenniscel Wetsmatiging

15 De idee om de BIT-cel te organiseren als onderdeel van de Kenniscel
 16 Wetsmatiging vloeit voort uit de grote parallel tussen de RIA,
 17 waarvoor de Kenniscel verantwoordelijk is, en de BIT. Hierna geven
 18 we schematisch de belangrijkste kenmerken van beide cellen weer:

19

	Kenniscel Wetsmatiging (KW) - huidige opdrachten	BIT-deskundigen - versterking van de opdrachten KW
Instrument	Reguleringsmanagement (RIA)	Bedrijfsimpacttoets
Rol t.a.v. eigen instrument	Coördinerend	BIT is een specifiek onderdeel van de RIA
Positie t.a.v. RIA	Generieke RIA	BIT is een specifiek onderdeel van de RIA
Rol t.a.v. andere beleidsdomeinen	Ondersteunend, stimulerend, coördinerend, evaluerend	Ondersteunend, stimulerend, coördinerend, evaluerend

20

21 Argumenten voor de inbedding van een BIT-cel in de Kenniscel
 22 Wetsmatiging, gesitueerd binnen de 'diensten van de minister-
 23 president' zijn dan:

- 24 - Groepering van expertise omtrent effectbeoordeling bij één
- 25 instantie, zodat de noodzakelijke kritische massa wordt bereikt
- 26 om een rol van betekenis te kunnen spelen en leereffecten
- 27 gemakkelijker kunnen plaatsvinden;
- 28 - versterking van de inbedding van de BIT binnen de RIA;
- 29 - uniformiteit, aansluiting en integratie van ontwikkelde
- 30 instrumenten en ondersteuning (dus vermijden dat twee aparte
- 31 templates, opleidingscircuits, ... ontstaan);
- 32 - slagkracht vanuit een horizontaal domein tegenover de verticale
- 33 domeinen;

- 1 - versterking van de economische slagkracht van de Kenniscel
2 Wetsmatiging.

3

4 Een BIT-cel binnen de administratie economie

5 De idee om de BIT-cel te organiseren binnen de administratie
6 economie als onderdeel van de Kenniscel Wetsmatiging vloeit voort
7 uit de bevoegdheid en verantwoordelijkheid van administratie
8 economie en de minister bevoegd voor economie, voor het bewaken van
9 de bedrijfseffecten van regelgeving en beleid.

10 Argumenten voor de inbedding van een BIT-cel in de administratie
11 economie zijn dan:

12 - Bedrijfseffecten zijn slechts één aspect die binnen een RIA
13 bekeken worden, naast milieueffecten, effecten op gezinnen,
14 kindeffecten, mobiliteitseffecten, enz. Opname van de BIT-cel
15 binnen de Kenniscel Wetsmatiging zou dan impliceren dat de
16 Kenniscel niet alleen wordt versterkt met BIT-deskundigen, maar
17 ook met milieudeskundigen, kindeffectdeskundigen,
18 mobiliteitsdeskundigen enz. Dit is niet haalbaar en ook niet
19 wenselijk.

20 - De Kenniscel Wetsmatiging vervult een generieke rol t.a.v. het
21 reguleringsmanagement in het algemeen. Zij dient neutraal te
22 zijn t.a.v. aanspraken vanuit de verschillende beleidsdomeinen.
23 De Kenniscel wetsmatiging enkel versterken met een BIT-cel, die
24 specifiek toeziet op de effecten van regelgeving op de bedrijven,
25 zorgt dan voor een scheeftrekking die de noodzakelijke
26 neutraliteit van de Kenniscel in het gedrang brengt.

27 - Door de BIT onder te brengen bij de Kenniscel Wetsmatiging,
28 worden de administratie economie en de minister bevoegd voor
29 economie afgesneden van een belangrijk instrument dat tot hun
30 bevoegdheid en verantwoordelijkheid behoort. De Kenniscel
31 Wetsmatiging wordt immers rechtstreeks aangestuurd door de
32 Minister-President. Hierdoor dreigt het doel van de BIT zelf,
33 namelijk ervoor zorgen dat meer met bedrijfseffecten wordt
34 rekening gehouden tijdens de beleidsvoorbereiding en
35 besluitvorming, ondergraven te worden. Het blijft belangrijk dat
36 de Minister van Economie het vermijden van een negatieve
37 bedrijfsimpact van Vlaamse regulerende initiatieven als één van
38 de uitdagingen en speerpunten van zijn eigen beleid ziet.

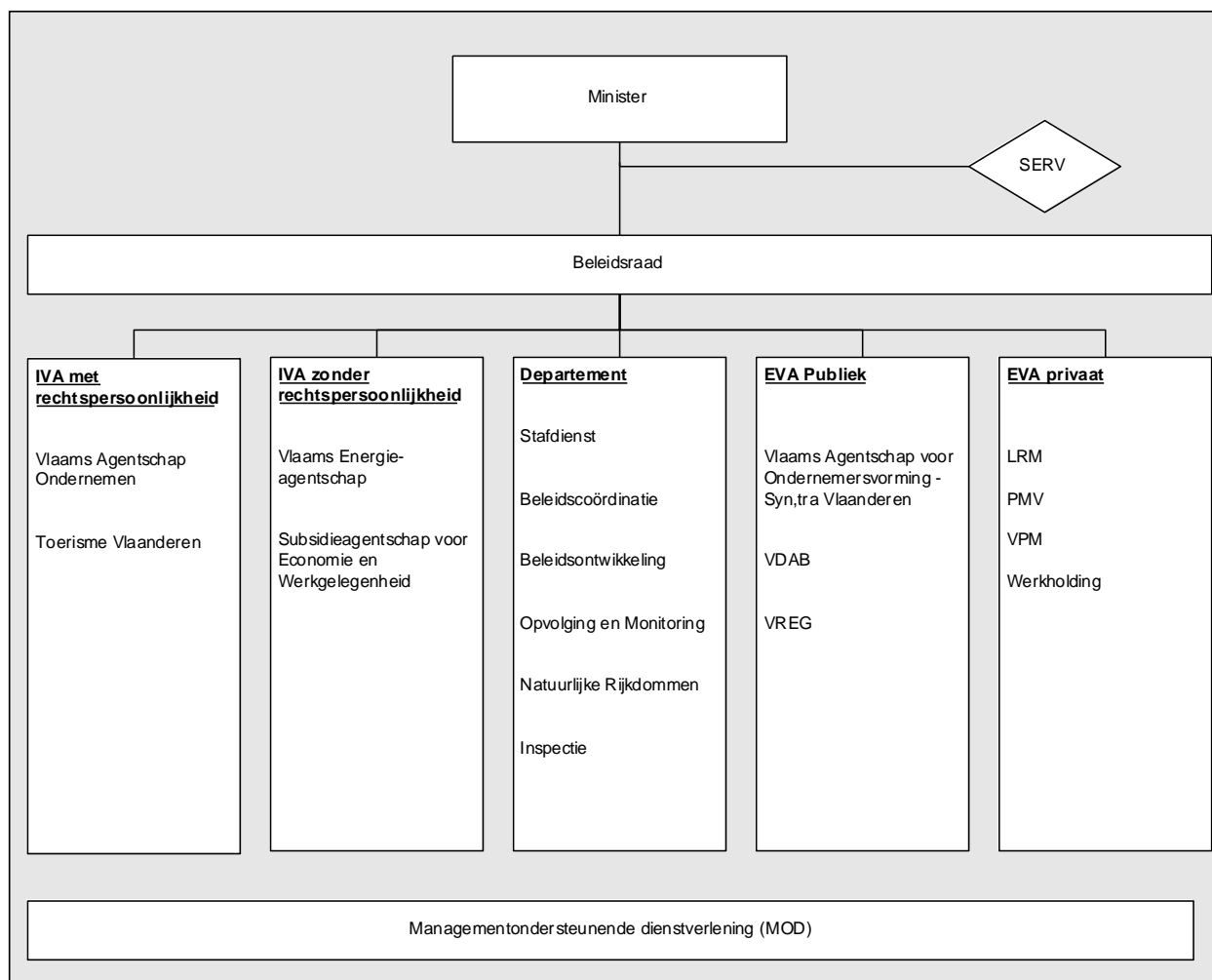
39 - De koppeling van de BIT aan de RIA geldt enkel voor regelgeving.
40 Wanneer de BIT ruimer wordt toegepast, ook op plannen en
41 programma's, is een inbedding binnen de Kenniscel Wetsmatiging
42 moeilijk. Die Kenniscel houdt zich immers enkel bezig met
43 regelgeving, niet met plannen en programma's.

44

45 Wat de plaats van dergelijke cel binnen de administratie economie
46 betreft, moeten we rekening houden met de reorganisatie van de
47 Vlaamse administratie (Beter Bestuurlijk Beleid).

- 1 We citeren uit de nieuwsbrief⁷ van de veranderingsmanager van het
2 beleidsdomein Economie, Werkgelegenheid en Economie enkele van de
3 nieuwe definities i.v.m. de organisatorische entiteiten :
- 4 - "Beleidsraad : Een beleidsraad is een strategisch en operationeel
5 overlegorgaan waar de minister het beleid van een bepaald
6 beleidsdomein uitstippelt. Dat gebeurt samen met de leidend
7 ambtenaren van dat beleidsdomein.
 - 8 - Departement : Het departement werkt voor de minister die bevoegd
9 is voor het beleidsdomein. Het departement is in hoofdzaak
10 verantwoordelijk voor de beleidsvoorbereiding en
11 beleidsevaluatie.
 - 12 - Agentschap (IVA/EVA) : Agentschappen zijn uitvoeringsgerichte
13 Vlaamse overheidsdiensten waaraan beheersautonomie wordt
14 toegekend. Dit gebeurt via een beheersovereenkomst. Er zijn zowel
15 intern verzelfstandigde agentschappen (IVA's) als externe
16 verzelfstandigde agentschappen (EVA's). IVA's vallen onder het
17 ministerie. EVA's hebben een eigen rechtspersoonlijkheid en een
18 eigen raad van bestuur.
 - 19 - Managementondersteunende diensten (MOD's) : Management-
20 ondersteunende diensten hebben betrekking op de uitvoering van
21 taken die te maken hebben met financiën en begroting, personeels-
22 en organisatieontwikkeling, informatie- en communicatie-
23 technologie (ICT), facility management (logistiek), communicatie
24 en juridische zaken.
 - 25 - Ministerie : Tot nu toe was er één ministerie van de Vlaamse
26 Gemeenschap. Dat was samengesteld uit 7 departementen. Daarnaast
27 waren er nog verschillende Vlaamse openbare en wetenschappelijke
28 instellingen. Na de reorganisatie zullen er dertien ministeries
29 zijn. Elk ministerie valt samen met een (homogeen) beleidsdomein.
30 Een ministerie bestaat uit een departement en verzelfstandigde
31 agentschappen. De Vlaamse openbare en wetenschappelijke instellingen
32 kunnen in het nieuwe ministerie als agentschappen worden opgenomen.
33 Binnen elk ministerie is maar één minister bevoegd. Omdat er minder
34 Vlaamse ministers zijn dan Vlaamse ministeries kan een minister wel
35 bevoegd zijn voor meerdere beleidsdomeinen."
- 36 De rollen en taken van de BIT-deskundigen vallen duidelijk binnen de
37 taakomschrijving van een departement. Het betreft hier immers
38 eveneens beleidsvoorbereiding, en ondersteuning en niet
39 beleidsuitvoering of uitvoering van taken m.b.t. financiën,
40 personeel, ICT, Facility, ...
- 41 Het organogram van het beleidsdomein Economie, Werkgelegenheid en
42 Toerisme ziet eruit als volgt:

⁷ Elektronische nieuwsbrief over de veranderingsprocessen binnen EWT • Jaargang 1, 2002, Bedrijfsblad nr 3, mei 2004

1
2

3 Binnen het departement onderscheiden we naast de stafdienst van de
4 leidend ambtenaar enkele entiteiten :

- 5 - beleidscoördinatie : hier gebeurt de organisatie van het
6 secretariaat van de beledsraad, de afstemming met andere
7 beleidsdomeinen en -niveaus, het verstrekken van algemene
8 informatie, ...
- 9 - beleidsontwikkeling : hier gebeurt de voorbereiding van nieuwe
10 regelgeving, het maken van beledsadviezen, ...
- 11 - opvolging en monitoring : hier gebeurt de voorbereiding en
12 evaluatie van beheerscontracten, de uitbouw van een intern
13 kennisbeheerssysteem,...
- 14 - inspectie : het betreft de inspectie bij de externe actoren en
15 begunstigen van het hele beledsdomein).

16 De BIT-cel zou dan thuishoren onder de dienst bevoegd voor
17 beledscoördinatie.

18

1 Tussenoplossingen

2 Uiteraard zijn er varianten denkbaar tussen een BIT-cel als
3 onderdeel van de Kenniscel Wetsmatiging en de BIT-cel als onderdeel
4 van de administratie economie. We vermelden er hierna enkele. In
5 elk geval staat vast dat welke optie ook wordt gekozen, er een zeer
6 nauwe samenwerking vereist is tussen de Kenniscel Wetsmatiging en de
7 administratie economie. Enkele varianten zijn:

- 8 - Wanneer de BIT-cel wordt opgenomen in de Kenniscel Wetsmatiging,
9 kan de Minister van Economie nog steeds bijkomende onderzoeken
10 uitvoeren en adviezen geven over de BIT, werking en procedure en
11 organisatie.
- 12 - De Kenniscel wordt versterkt door (bv. twee) experts vanuit de
13 administratie Economie, via een detachering.
- 14 - Die ambtenaren zouden fysisch binnen de administratie kunnen
15 gehuisvest blijven.
- 16 - Eén ambtenaar van de BIT-cel binnen de administratie economie zou
17 kunnen zetelen in de Task Force reguleringsmanagement van de
18 Kenniscel Wetsmatiging.

19

20 **4.3.3. Rollen en taken van anderen instanties t.a.v. de BIT**

21 Hierna worden kort de verschillende rollen en verantwoordelijkheden
22 van andere actoren, relevant voor de BIT, toegelicht.

23 Rol van de Vlaamse regering

24 De succesvolle invoering en realisatie van bedrijfsimpacttoetsen zal
25 grotendeels afhangen van de duidelijke beslissingsprocessen die de
26 Vlaamse Regering voor de RIA uitzet. Het is een noodzakelijke
27 opdracht van de Vlaamse regering om duidelijkheid te brengen over de
28 RIA-proceसेlementen zoals de beslissing omtrent de keuze van de
29 initiatieven en thema's waarop een zware RIA van toepassing zal zijn
30 en de erkenning van de rol van elke actor.

31 Niet onbelangrijk is de ruimte die de Vlaamse regering voor de
32 uitvoering van de BIT's (en de RIA's) zal moeten vrijmaken. Deze
33 ruimte slaat zowel op financiële als personele middelen. Vooral
34 voor de zware RIA's zullen budgetten moeten worden vrijgemaakt.

35 De Vlaamse regering zal uiteindelijk moeten blijven waken over de
36 kwaliteitsgarantiemechanismen van de BIT (en de RIA). Doorlichting
37 van de procedure en interne audits zouden moeten leiden tot continue
38 verbetering van de regelgeving (in dit geval met impact op
39 bedrijfsleven).

40 Rol van de Kenniscel Wetsmatiging

41 In het algemeen blijft de Kenniscel Wetsmatiging een belangrijke
42 ondersteunende en adviserende rol voor uitvoering van de RIA's
43 spelen. Concreet is er de organisatie van informatiesessies
44 bijvoorbeeld over de inbedding van de BIT in de RIA, de
45 kwaliteitsmechanismen, ... De verantwoordelijkheid van de Kenniscel

1 Wetsmatiging ligt ook in het integreren van de BIT in de RIA en dit
2 op diverse vlakken: inbedding van het BIT-uitvoeringsproces in dat
3 van de RIA, inbedding van BIT-kwaliteitscontrolemechanismen in dat
4 van de RIA, inbedding van de BIT-handleiding in die van de RIA.

5 Rol van de regelgever en zijn administratie

6 De regelgever is in hoofdzaak niet enkel de schrijver van de
7 regelgeving, maar eveneens de uitvoerder van de BIT voor die
8 regelgeving. Elke administratie zal in essentie in een vroege
9 ontwikkelingsfase van haar regelgeving ook de uitvoering van de BIT
10 incorporeren. We onderstrepen nogmaals dat de regelgever instaat
11 voor het uitschrijven van de RIA en het uitschrijven van de BIT daar
12 (indien relevant) een onderdeel van vormt. Dit blijkt ook duidelijk
13 uit de handleiding en templates: beide BIT-instrumenten werden als
14 onderdeel van de RIA-instrumenten ontwikkeld.

15 Het is dan ook de verantwoordelijkheid van de desbetreffende
16 administratie om de BIT conform de handleidingsvereisten uit te
17 voeren. Dit betekent dat de administratie voor de goede orde zich
18 bij de BIT-cel informeert over de procedure, instrumenten en
19 kwaliteitsvereisten voor succesvolle uitvoering van de BIT.

20 Er wordt van de administratie ook verwacht dat zij de nodige
21 structuren voor organisatie van de BIT opzet: het tijdelijke
22 vrijmaken van de BIT-schrijver(s), het opzetten van een stuurgroep
23 en beslissingsprocessen, aanduiden van contactpersoon, voorzien en
24 invoeren van mogelijkheden tot tijdelijke detachering naar andere
25 BIT-teams (bijvoorbeeld bij interdepartementele beleidsthema's).

26 Rol van SERV-Vlaams Toetspanel Bedrijven (VTB)

27 De rol van de Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen is in
28 hoofdzaak adviserend naar de Vlaamse regering toe. Die
29 adviesbevoegdheid wordt ook in de BIT-procedure versterkt.

30 Vooreerst kunnen de BIT-deskundigen advies inwinnen van de SERV over
31 de selectie van de te toetsen thema's. De SERV kan dit adviesrecht
32 ook autonoom in handen nemen en formuleren als een aanbeveling.

33 Bij de uitvoering -vooral bij de zware BIT- kunnen de desbetreffende
34 administraties kiezen of ze beroep willen doen op externen. Deze
35 externen kunnen collega's van andere beleidsdomeinen zijn,
36 academici, consultants of andere instanties zoals de SERV. De SERV
37 kan hierin een expertise partner zijn. De rol van de SERV bestaat
38 er dan in om via het VTB de consultatieronde uit te voeren. Dit VTB
39 bestaat uit een databank van contactbedrijven (een 200-tal) die voor
40 consultatie kunnen worden aangesproken of aangeschreven. Eventueel
41 kan in functie van de specificiteit van de sector dit VTB modulair
42 uitgebouwd worden.

43 Het is aan de administratie zelf om uit te maken hoe groot zij de
44 rol van de SERV in de uitvoering ziet. Dit kan gaan van gebruik van
45 contactgegevens van het VTB, organisatie van gezamenlijke workshops
46 met sectorcommissies, consultatieronde, tot en met uitvoering van de
47 uitgebreide BIT. Merken we op dat we ervoor pleiten dat de
48 administratie -met betreffende regelgever- steeds bij de uitvoering

1 is betrokken, omdat dit ook zal bijdragen tot de interne
2 kennisversterking van de administratie over de diverse sectoren.

3 Aanvullend is er ook een adviserende rol voor de SERV bij de
4 kwaliteitscontrole weggelegd. Op vraag van de BIT-deskundigen van
5 de BIT-cel kan de SERV de BIT-resultaten voorleggen ter advisering
6 aan de vertegenwoordigers van het bedrijfsleven.

7 Tenslotte blijft het aanspreken van de SERV als adviesorgaan over de
8 regelgeving in de finale fase behouden.

9 Rol van de Administratie Planning en Statistiek (APS)

10 Een belangrijke partner in het aanleveren, maar ook koppelen en
11 analyseren van databanken is de Administratie Planning en Statistiek.
12 Zij staan onder meer in voor de systematische ontsluiting van de
13 referentiestatistieken (datawarehouse) en het verspreiden van
14 beleidsrelevante data via de éénloketstatistiek (APS-website).

15 Naast de kenniscentra strategische management (algemene
16 omgevingsanalyse voor Vlaanderen) en burgerbevragingen (tov
17 maatschappelijke en beleidsrelevante thema's) is er het
18 Kenniscentrum statistiek. Dit kenniscentrum staat in voor:

- 19 - coördinatie van het statistiekbeleid;
 - 20 - verzamelen, analyseren, ontsluiten, integreren en verspreiden van
21 databanken;
 - 22 - het aangeven van kwaliteitsrichtlijnen mbt metadata en
23 statistisch proces;
 - 24 - het uitbouwen van de éénloketstatistiek met helpdesk.
- 25 Deze opdrachten maken dat APS binnen de uitvoering van de RIA en de
26 BIT een belangrijke partner kan zijn in:
- 27 - het aanleveren van statistieken, databanken, referenties,
28 analyses en studies
 - 29 - het adviseren en begeleiden via de helpdesk van de
30 éénloketfunctie naar de relevante informatie binnen andere
31 diensten
 - 32 - het adviseren naar het opstellen van bevragingen (richtlijnen);
 - 33 - zelf ook in opdracht (indien opgenomen in jaarprogramma) studies
34 zou kunnen verrichten over de macro-effecten voor Vlaanderen van
35 bepaalde beleidsmaatregelen of regelgevingsthema's.

36 APS geeft ook mee dat zij onder bepaalde voorwaarden met
37 gedetacheerde uit de andere administraties kunnen werken aan een
38 bevraging. Deze vorm van samenwerking waarbij APS de gedetacheerde
39 in feite opleidt en begeleidt in het uitvoeren van analyses zal
40 alvast bijdrage tot expertiseversterking van die administratie.

41 Net als bij de SERV en het VTB, is het aan de desbetreffende
42 administratie zelf om uit te maken in welke mate zij APS inschakelen
43 in het uitvoeren van de RIA en BIT.

5. De BIT: implementatie

Tot slot geven we een overzicht van aandachtspunten bij de implementatie van de BIT in de Vlaamse Gemeenschap. Bijzondere aandacht gaat uit naar de kritische succesfactoren voor implementatie. Daarnaast gaan we in op de stappen die nodig zijn voor de invoering van de Bit in Vlaanderen.

5.1 Kritische succesvoorwaarden

De succesvolle uitvoering van de BIT zal bij de implementatie van een aantal kritische succesfactoren afhangen. We bespreken de belangrijkste.

Procedurele inbedding van de BIT in de RIA

Binnen de context van de reguleringsimpactanalyse dient naar een eenvormige en geïntegreerde aanpak te worden gestreefd. Deze aanpak vertaalt zich onder meer in inbedding van de BIT-uitvoering binnen de uitvoering van de RIA. De BIT mag dus niet als afzonderlijk of losstaand element worden bekeken, maar moet in de context van de regelgevingsimpactanalyse worden verantwoord.

Concreet betekent dit inbedding van de BIT in de RIA bij de handleiding, selectie van de thema's, uitvoering door de regelgever, kwaliteitscontrole, aanvaarding.

Gelijkvormige aanpak van de BIT

De BIT-aanpak kan op termijn aan betekenis binnen het Vlaamse beleid winnen, indien binnen de beleidsdomeinen voor een uniforme aanpak wordt gekozen. De Kenniscel Wetsmatiging kan als bindmiddel dienst doen en garant staan voor de ontwikkeling en gebruik van standaard instrumenten zoals aanpak, procedure, handleiding, vragenlijst.

Concreet kan de Kenniscel die uniformiteit in aanpak en kwaliteit versterken door het organiseren van informatierondes en opleidingsessies of workshops met de coördinatoren en schrijvers van de diverse beleidsdomeinen.

Uitvoering van de BIT in handen van de administratie

Er moet vermeden worden dat de uitvoering van de BIT (en de RIA) tot een formaliteit herleid wordt. De BIT mag niet betuttelend of belerend overkomen en er moet vermeden worden dat de BIT-uitvoerder dit als een verplichting aanschouwd wordt. Er moet naar gestreefd worden dat de BIT-uitvoerder die opdracht als een opportuniteit ziet om de kennis over de regelgeving en over de sector verder uit te diepen.

Doordat de regelgever zelf instaat voor de BIT-uitvoering (en coördinatie van de uitvoering bij de zware BIT) zal hij zich ook op termijn meer bewust worden van de mogelijke impactscenario's van bepaalde regelgeving op het bedrijfsleven. We hopen dat met deze aanpak op termijn de bewustwording van de effecten van de

1 regelgeving op de bedrijfswereld groeit zodat de regelgever reeds
2 bij het ontwikkelen van de regelgeving effectief met de mogelijke
3 effecten ervan op het bedrijfsleven rekening houdt - ex ante.

4 Concreet zal ook binnen de eigen administratie een projectstructuur
5 voor de BIT-uitvoering moeten opgezet worden: de RIA-coördinator,
6 eventuele BIT-coördinator, RIA uitschrijvers en BIT uitschrijvers.

7 Voorzien van middelen voor de BIT-uitvoering

8 Voor de uitvoering van de BIT zullen ook middelen moeten worden
9 voorzien. Deze verschillen in functie van de lichte versus zware
10 BIT. Dit hangt in sterke mate af van de omvang en aantal BIT's.

11 Inzake de lichte BIT refereren we naar de lichte RIA: er worden een
12 200-tal lichte RIA's voorzien. We voorzien een doorlooptijd van
13 maximaal 2 weken of 10 werkdagen. In veronderstelling dat het
14 aantal lichte BIT's overeenstemt met het aantal lichte RIA's
15 betekent dit gemiddeld per beleidsdomein 10 à 15 lichte BIT's per
16 jaar. Dit vertegenwoordigt een equivalentie van 100 à 150
17 werkdagen. Die werkdagen worden bekomen door tijdelijk intern eigen
18 medewerkers vrij te stellen. Die vrijgestelde medewerkers bestaan
19 uit minstens een vaste aanspreekpersoon die optreedt als RIA-
20 coördinator en een variabel projectteam van BIT-uitschrijvers
21 (regelgever). De profielen van dit team hangen af van de aard van
22 de regelgeving. Kennis van regelgeving en desbetreffende sector
23 zijn noodzakelijk voor een degelijke uitvoering van de BIT.

24 Betreffende de zware BIT verwijzen we naar de selectie van ongeveer
25 5 RIA's per jaar. In de veronderstelling dat deze allemaal een zware
26 BIT met zich meebrengen en elke BIT 50 werkdagen kost, komen we op
27 een mandaglast van 250 mandagen voor 5 zware BIT's per jaar.
28 Aangezien bij de zware BIT's mogelijks beroep kan gedaan worden op
29 externen rekenen we een benodigd budget aan van 35 dagen per zware
30 BIT (15 dagen blijven door de regelgever te presteren). Dit
31 betekent dat een budget van minstens 35.000 EUR per zware BIT aan
32 additionele kredieten moet worden voorzien voor aanvullend
33 studiewerk. Dit budget zou door de Vlaamse Regering moeten worden
34 begroot als kredieten die in functie van de gekozen thema's (en
35 administratie aan de desbetreffende administratie dan kan worden
36 overgemaakt. De desbetreffende administratie kan dan nog zelf
37 uitmaken of ze dit additioneel budget voor onderzoek door de SERV,
38 externen of tijdelijk eigen versterking van de dienst zien.

39 Daarnaast is er de ontwikkeling van de BIT-organisatie, waarvoor een
40 meer diepgaande analyse is gebeurd (zie personeelsplan in bijlage).

41

42 **5.2 Stappenplan**

43 Indicatief komen we op basis van de onderzoeksresultaten naar
44 volgende te ondernemen stappen voor opstart van inbedding van de
45 BIT.

1 Formele validering procedure RIA en inbedding van de BIT

2 Vooreerst dient de Vlaamse Regering formele besluitvorming omtrent
3 de RIA-procedure en inbedding van de BIT goed te keuren.

4 **Uitvoerder** : Vlaamse Regering

5 **Indicatieve timing** : september 2004

6 Organisatie van informatierondes

7 Eens de besluitvorming is goedgekeurd, dienen, naast de Kenniscel
8 Wetsmatiging en Administratie Economie de diverse andere
9 administraties en andere betrokkenen (zoals de SERV, VTB,
10 adviesorganen, APS) over de besluitvorming te worden ingelicht. In
11 het bijzonder moet de informatieronde doorheen de Vlaamse
12 administratie volgende elementen toelichten: doelstelling RIA en
13 bedding van de BIT daarin, actoren en hun rol, timing en verdere
14 acties, instrumenten.

15 **Uitvoerder** : Kenniscel Wetsmatiging als organisator van de
16 informatierondes

17 **Doelgroep** : Beleidsadministraties, kabinetten, adviesorganen

18 **Indicatieve timing** : september-december 2004

19 Opzetten van BIT-organisatie

20 De besluitvorming moet ook leiden tot 'go' voor opzetten en
21 financiering van de BIT-medewerkers. In eerste instantie dient een
22 BIT-coördinator worden aangesteld, zodat er ook voor de BIT-cel en
23 voor de Minister van Economie een aanspreekpunt voor de verder
24 uitrol van de BIT-organisatie is

25 **Uitvoerder** : Minister-President in overleg met Minister van
26 Economie

27 **Indicatieve timing** : september-december 2004

28

29 Ontwikkelen van BIT-instrumenten

30 De eerste opdracht van de BIT-cel is starten met de verdere
31 ontwikkeling van de instrumenten. In het bijzonder: de validering
32 en integratie van de BIT-handleiding in de RIA-handleiding, BIT-
33 template valideren en verder integreren in de RIA-template,
34 aanduiden van contactpersoon, informatie en links en documentatie op
35 websites aanpassen,...

36 In tweede instantie moet ook verder aan de kwaliteitscontrole worden
37 gewerkt. Hiervoor kan best een kwaliteitshandboek worden opgesteld.
38 Dit document neemt dan specifiek de kwaliteitscriteria voor
39 inhoudelijke en vormelijke controle, escalatie naar de Kenniscel
40 Wetsmatiging en de Vlaamse Regering, uitwerken van een
41 documentatiesysteem (archiveren van de BIT's) en een interne
42 auditprocedure om de eigen werking door te lichten.

43 **Uitvoering** : BIT-deskundigen en Kenniscel Wetsmatiging

44 **Timing** : start 2005

1 Organisatie van opleidings sessies

2 Eens de instrumentaria ontwikkeld zijn, worden best opleidings sessies
3 voor de RIA- en BIT-uitvoerders georganiseerd. Die opleidings sessies
4 zijn niet enkel informatief, maar moeten ook als workshop met
5 toelichting van cases worden uitgebouwd. Aanvullend zou later een
6 terugkoppelingssessie kunnen worden georganiseerd die de BIT-
7 schrijvers toelaat om praktische belemmeringen of concrete vragen te
8 stellen.

9 **Uitvoering** : BIT-deskundigen binnen de BIT-cel

10 **Doelgroep** : BIT-schrijvers en RIA-coördinator binnen de
11 administraties

12 **Timing** : vóór zomervakantie 2005

13 Opzetten van interne BIT-structuur binnen de administraties

14 Vervolgens gaan de administraties over gaan tot het opzetten van de
15 eigen BIT-projectstructuur: wie, welke procedure. Eens de structuren
16 en procedures en informatiedoorstroming is gerealiseerd, kan met de
17 BIT-uitvoering worden gestart.

18 **Uitvoering** : desbetreffende administraties

19 **Timing** : vóór zomervakantie 2005

1 **6. Bijlagen**

2

3 **6.1 Bijlage 1: BIT handleiding**

4 Zie apart document

5

6 **6.2 Bijlage 2: Bijlagen bij de BIT-**
7 **handleiding**

8 Zie apart document

9

10 **6.3 Bijlage 3: Personeelsplan BIT-cel**

11 Zie apart document

12

13 **6.4 Bijlage 4: Varia**

- 14 ▪ Samenstelling stuurgroep
15 ▪ Lijst geraadpleegde personen
16 ▪ Bibliografie

17

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

BIT - Bedrijfsimpacttoets

Ontwerpversie 4 juni 2004

Bijlage 1: BIT-handleiding

IALE
Institute for Applied Law and Economics
Baliestraat 99
9000 Gent

1 Deze handleiding is bedoeld voor de opstellers van een
2 bedrijfsimpacttoets of BIT.

3 De handleiding bestaat uit vier delen en een bijlage.

- 4 ▪ Een eerste deel geeft toelichting bij het *instrument*
5 *bedrijfsimpacttoets* en situeert onder meer het doel en de
6 samenhang met reguleringsimpactanalyse of RIA.
- 7 ▪ Een tweede deel bevat de algemene richtlijnen voor de opmaak van
8 een bedrijfsimpacttoets.
- 9 ▪ Een derde deel bevat de richtlijnen voor de opmaak van een *lichte*
10 *bedrijfsimpacttoets*.
- 11 ▪ Een vierde deel bevat de bijkomende richtlijnen voor de opmaak
12 van een *zware* bedrijfsimpacttoets.

13

14 De *bijlagen* bij de handleiding bevatten extra hulpmiddelen en
15 informatie die dienstig kunnen zijn bij de opmaak van een BIT. Met
16 name bevatten ze:

- 17 ▪ Een template voor de lichte en de zware BIT.
- 18 ▪ Enkele uitgewerkte voorbeelden.
- 19 ▪ Een bespreking van enkele algemene principes bij het berekenen
20 van kosten.
- 21 ▪ Een overzicht van methoden voor het berekenen van kosten en
22 bedrijfseffecten.
- 23 ▪ Een overzicht en bespreking van databronnen inzake
24 bedrijfseffecten.

25

1	Inhoud	
2		
3	1. SITUERING VAN DE BIT	4
4	2. ALGEMENE RICHTLIJNEN VOOR DE OPMAAK VAN EEN BIT	10
5	2.1 Hoe een BIT opmaken?	10
6	2.2 Waar informatie halen?	10
7	3. RICHTLIJNEN VOOR DE OPMAAK VAN EEN LICHTE BIT	11
8	3.1 Omschrijving van de regelgeving	11
9	3.2 Doel en beoogde resultaten van de regelgeving	11
10	3.3 Betrokken categorieën bedrijven	11
11	3.4 Nalevingskosten	12
12	3.5 Bedrijfseffecten	17
13	3.6 Consultatie	17
14	3.7 Samenvatting	19
15	3.8 Contactinformatie	19
16	4. BIJKOMENDE RICHTLIJNEN VOOR DE OPMAAK VAN EEN ZWARE BIT	20
17	4.1 Effecten op de draagkracht van het betrokken bedrijfsleven	20
18	4.2 Effecten voor de internationale concurrentiepositie	21
19	4.3 Gevolgen voor de marktwerking	23
20	4.4 Indirecte en macro-economische effecten	24
21	5. BIJLAGEN	FOUT! BLADWIJZER NIET GEDEFINIEERD.
22		

7. Situering van de BIT

Inleiding

In de slottekst van de ondernemingsconferentie is voorzien dat "via het systematisch doorvoeren van een bedrijfsimpacttoets op nieuwe beleidsmaatregelen (...), pro-actief onnodige lasten voor bedrijven worden geweerd".

Het is dus de bedoeling van de Vlaamse regering dat voorgenomen regelgeving met belangrijke effecten op het bedrijfsleven in de toekomst vooraf aan een bedrijfsimpacttoets of BIT wordt onderworpen.

Wat is een BIT?

Een BIT is een gestructureerde analyse van de impact van een voorgenomen regelgeving, een bestaande reglementering of een andere beleidsmaatregel op het bedrijfsleven. Die analyse maakt een integraal onderdeel uit van een reguleringsimpactanalyse of RIA.

Waarom een BIT?

Door de ingrijpende invloed van regulering en de daarmee verbonden kosten, groeit de noodzaak aan een kwalitatief hoogstaand reguleringsbeleid gebaseerd op empirisch bevindingen en feitenmateriaal. Regulering resulteert namelijk vaak in additionele kosten en neveneffecten voor ondernemingen, burgers en organisaties.

Die kosten zijn in een aantal gevallen ongetwijfeld verantwoord in het licht van de baten van regelgeving. Maar vaak lijken ze hoger dan noodzakelijk. Overmatige kosten kunnen:

- De economische groei en werkgelegenheid belemmeren doordat middelen en energie worden weggetrokken van meer productieve toepassingen;
- Worden doorgerekend in hogere prijzen voor afnemers en consumenten, met mogelijk gevolgen voor de inkomensverdeling en de rechtvaardigheid;
- De internationale concurrentiepositie ondermijnen wanneer buitenlandse concurrenten lagere nalevingskosten hebben;
- De naleving ontmoedigen, wat de relatie tussen het bedrijfsleven en de overheid bemoeilijkt, en bedrijven die de regelgeving niet naleven een oneigenlijk concurrentievoordeel geven ten opzichte van wie zich aan de regels houdt. Hoge nalevingskosten kunnen ook de realisatie van de beoogde doelstelling ondermijnen.

Zeker gezien de sociaal-economische aantrekkelijkheid van Vlaanderen - jarenlang verzekerd door een gunstige geografische ligging - onder druk komt door de globalisering en de uitbreiding van de Europese Unie, wordt de kwaliteit van het overheidsbestuur en van de Vlaamse

1 regelgeving in het bijzonder van toenemend belang in de concurrentie
2 met andere landen en regio's.

3

4 **Doel van een BIT**

5 De BIT vormt een centraal instrument in die strategie. De BIT wil
6 ervoor zorgen dat de nalevingskosten en bedrijfseffecten van
7 toekomstige regelgeving of andere beleidsmaatregelen expliciet
8 worden gemaakt op een consistente en verantwoorde manier.

9 Het doel daarvan is dat die kosten en effecten beter in overweging
10 worden genomen tijdens het beleidsproces - naast andere belangrijke
11 kosten en baten van regelgeving - zodat ze niet hoger zijn dan
12 nodig.

13

14 **Inhoud van een BIT**

15 In een *lichte BIT* worden de volgende aspecten of vragen behandeld:

- 16 1. Een omschrijving van de regelgeving
- 17 2. Het doel en de beoogde effecten van de regelgeving
- 18 3. De bedrijfssectoren die worden getroffen
- 19 4. De nalevingskosten
- 20 5. De bedrijfseffecten
- 21 6. De resultaten van de consultaties die hebben plaatsgevonden
- 22 7. Een samenvatting, leesbaar voor een breed publiek
- 23 8. Contactinformatie

24

25 In een *zware BIT* worden meer diepgaand volgende aspecten of vragen
26 behandeld:

- 27 5.a. effecten voor de draagkracht
- 28 5.b. effecten voor de internationale concurrentiepositie
- 29 5.c. gevolgen voor de marktwerking
- 30 5.d. macro-economische effecten

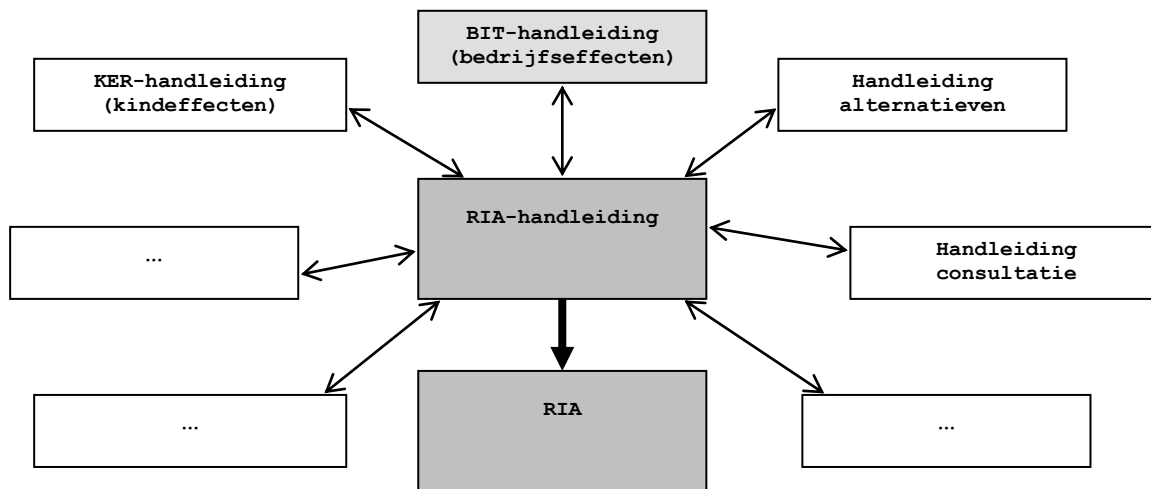
31

32 **Relatie met RIA**

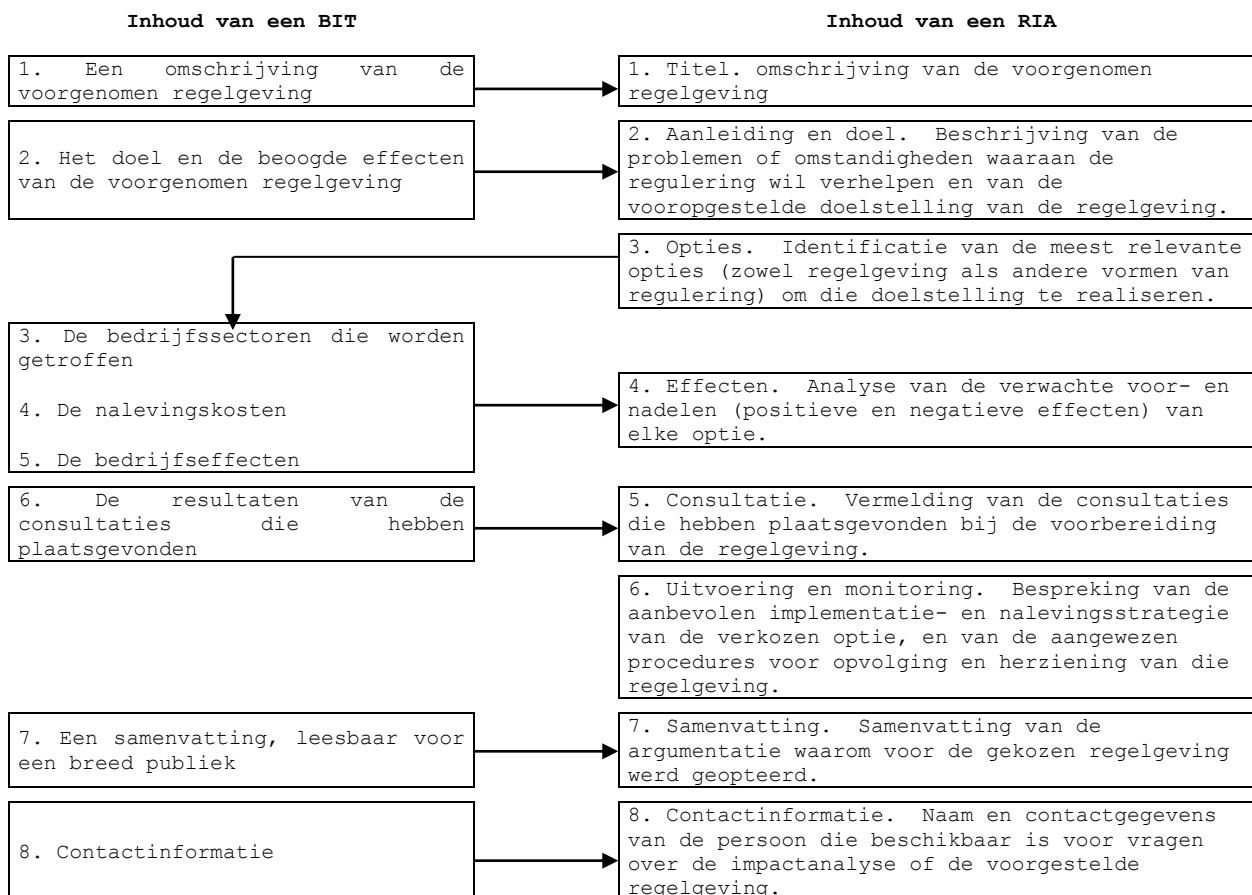
33 In het geval er voor het betrokken dossier een RIA wordt opgemaakt,
34 is de BIT een integraal onderdeel van de RIA. Deze BIT-handleiding
35 moet worden opgevat als een nadere uitwerking van de RIA-handleiding
36 wat de effecten voor het bedrijfsleven betreft. In de RIA
37 handleiding zal m.a.w. worden verwezen naar de BIT-handleiding voor
38 gedetailleerde informatie over het inschatten van bedrijfseffecten.
39 De onderstaande figuur toont die samenhang

40

1 *Figuur a: de BIT als input voor de RIA*

19 *Figuur b: de BIT als input voor de RIA*

20
 21 De BIT is dus geen doorslag van de RIA, maar vult de RIA aan waar
 22 het de analyse van nalevingskosten en bedrijfseffecten betreft van
 23 de reguleringsopties die in een RIA werden geselecteerd. De nauwe
 24 samenhang met RIA impliceert tevens dat een lichte BIT steeds deel
 25 zal uitmaken van een lichte RIA, en een zware BIT enkel onderdeel

1 kan uitmaken van een zware RIA. Een zware BIT in een lichte RIA is
2 dus niet mogelijk.

3 Bijkomend zijn volgende overwegingen van belang over de relatie BIT-
4 RIA.

5 1. De globale kosten van overheidsreglementering moeten worden
6 vergeleken met de verwachte baten ervan. Een fundamentele
7 vereiste van goed beleid is dat de verwachte baten van
8 overheidsoptreden en verwachte totale maatschappelijke kosten
9 overtreffen. RIA is bedoeld om die afweging te helpen doen en
10 meer zichtbaar te maken.

11 2. De nalevingskosten voor de bedrijven zijn maar één, zij het
12 belangrijk, onderdeel van de totale maatschappelijke kosten en
13 baten van regelgeving. Dit betekent dat informatie over de
14 kosten en effecten voor het bedrijfsleven en initiatieven om
15 die te verlagen in een BIT steeds moet worden bekeken in het
16 licht van :

17 - Het effect op de doelstellingen en baten van de regelgeving:
18 een versoepeling van de veiligheidsnormen bijvoorbeeld kan
19 leiden tot meer ongevallen, enz.

20 - Het effect op de totale kosten: een verlaging van de
21 nalevingskosten voor bedrijven kan met zich meebrengen dat
22 de kosten voor andere partijen (organisaties, gezinnen,
23 overheden) vergroten, waardoor er geen reële vermindering
24 van de maatschappelijke kosten plaatsvindt. Het toelaten
25 van meer flexibiliteit bij het vertrekken van informatie aan
26 de overheid bijvoorbeeld verlaagt de nalevingskosten van de
27 bedrijven, maar kan de administratieve kosten voor de
28 overheid verhogen.

29 - De structuur van de nalevingskosten: sommige initiatieven
30 kunnen de initiële nalevingskosten vergroten, maar leiden
31 tot lagere kosten in de toekomst: bijvoorbeeld het gebruik
32 van ICT om informatie aan de overheid te bezorgen.

33 - De indirecte kosten: regelgeving veroorzaakt vaak niet
34 alleen directe kosten en effecten voor de betrokken
35 bedrijven, maar ook indirecte effecten voor andere partijen
36 die met hogere kosten of lagere opbrengsten kunnen worden
37 geconfronteerd. Wanneer bijvoorbeeld steenbakkerijen
38 geconfronteerd worden met strenge emissienormen, zal door de
39 emissiereducerende maatregelen de productiekost en de prijs
40 van bakstenen stijgen en dus enerzijds de vraag naar
41 alternatieven voor de baksteen, bv. betonsteen toenemen;
42 anderzijds zal de vraag van de steenbakkers naar
43 grondstoffen dalen.

44 3. Bij het ontwikkelen van beleid en het formuleren van
45 regelgeving moet de overheid ervoor zorgen dat de mix van
46 kosten en baten leidt tot de grootst mogelijke netto baten voor
47 de samenleving. De vermindering van de kosten en impact op het
48 bedrijfsleven kan dus nooit het enige doel zijn dat los van
49 andere overwegingen een rol speelt.

1 4. Dit neemt niet weg dat informatie over de kosten en effecten
2 voor het bedrijfsleven noodzakelijk is om de omvang en aard
3 ervan te kunnen inschatten en te bepalen welke afwegingen nodig
4 zijn. Daarom moet de BIT een centraal onderdeel uitmaken van
5 de kosten-batenbenadering die in RIA wordt gebruikt.

6

7 **Wie moet een BIT uitvoeren?**

8 ... (wordt ingevuld na goedkeuring door de stuurgroep van het voorstel
9 in het hoofdrapport)

10

11 **Wanneer moet een BIT worden opgemaakt?**

12 ... (wordt ingevuld na goedkeuring door de stuurgroep van het voorstel
13 in het hoofdrapport)

14

15 **Waarvoor moet een BIT worden opgemaakt?**

16 ... (wordt ingevuld na goedkeuring door de stuurgroep van het voorstel
17 in het hoofdrapport)

18

19 **Het BIT proces**

20 Het BIT-proces omvat drie belangrijke componenten: het vroegtijdig
21 in overweging nemen van bedrijfseffecten en van manieren om die te
22 verminderen; consultatie en kwaliteitsbewaking van de BIT

23 ▪ *Vroeg stadium.* De BIT heeft het meeste nut in een *vroeg stadium*
24 van voorbereiding van de regeling. De BIT is immers geen
25 instrument om vooraf gemaakte politieke keuzes te verantwoorden,
26 maar om het besluitvormingsproces te verbeteren en
27 beleidsbeslissingen te beïnvloeden. Daarom is het aangewezen dat
28 de BIT, net zoals de RIA, in het begin van het regelgevingsproces
29 start. Enkel dan is een analyse en beoordeling van verschillende
30 alternatieven zinvol, en kan de BIT de uitwerking van onnodige
31 nieuwe regelgeving en lasten voor het bedrijfsleven vermijden. De
32 BIT moet dus zo vroeg mogelijk in de beleidsvoorbereiding
33 starten, en niet pas nadat de regelgevende ontwerp tekst is
34 uitgeschreven.

35 ▪ *Consultatie.* Een BIT is ook een belangrijk instrument om de
36 betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de opmaak van regelgeving
37 te vergroten. Consultatie van het bedrijfsleven kan bijdragen
38 tot de kwaliteit van de regelgeving, tot identificatie van
39 alternatieven, tot lagere nalevingskosten, en tot een betere
40 naleving. Het laat toe zowel de kennis en informatie die bij de
41 betrokkenen aanwezig is te benutten als een draagvlak te creëren
42 voor de uitvoering van de regelgeving. Die consultatie kan op
43 verschillende manieren gebeuren. In geval van substantiële
44 effecten voor het bedrijfsleven kan het *Vlaams Toetspanel voor*
45 *Bedrijven* worden ingeschakeld.

- 1 ▪ *Kwaliteitsbewaking.* Elk departement dat een BIT opmaakt of de
2 BIT-handleiding hanteert bij de inschatting van de
3 bedrijfseffecten in een RIA, is zelf verantwoordelijk voor de
4 kwaliteit van de analyse. De departementele RIA-coördinatoren
5 hebben hier een belangrijke taak. De BIT-cel werkt vooral
6 ondersteunend en begeleidend, en kan daarnaast op eigen
7 initiatief ex ante de kwaliteit van een uitgevoerde BIT
8 controleren. Zij rapporteert daarover aan de minister bevoegd
9 voor economie.

10 **Principes ter ondersteuning van de BIT**

11 Teneinde de doelstelling van de BIT te ondersteunen om de impact en
12 kosten van de regelgeving op bedrijven te verminderen, zijn de
13 volgende principes van belang:

- 14 ▪ Nalevingskosten moeten kritisch worden beoordeeld om ervoor te
15 zorgen dat enkel die kosten en lasten worden opgelegd die
16 absoluut noodzakelijk zijn om de beoogde doelstellingen te
17 realiseren. Nalevingskosten nemen immers een deel op van de
18 schaars beschikbare middelen, die vervolgens niet meer
19 beschikbaar zijn voor productieve investeringen in de private
20 sector.
- 21 ▪ De vermindering van de nalevingskosten is een dynamisch proces,
22 dat niet stopt bij de inschatting van de kosten van
23 ontwerpregelgeving. Er moet idealiter ook een voortdurende
24 monitoring gebeuren van de bestaande regelgeving, regels en
25 procedures, en van wijzigingen daarin.
- 26 ▪ De kosten voor het bedrijfsleven van individuele regelgeving
27 kunnen beperkt zijn, maar hun cumulatief effect kan problemen
28 geven.
- 29 ▪ De inschatting van bedrijfseffecten is een duidelijke
30 verantwoordelijkheid van elk departement, en moet onderdeel
31 uitmaken van de beleidsvoorbereiding en motivering van de
32 regelgeving in elk beleidsdomein.

33 **Meer informatie**

34 Voor meer informatie over de BIT en ondersteuning bij de opmaak van
35 een BIT kan u contact opnemen met de BIT-cel van de administratie
36 economie. (aanvullen)

8. Algemene richtlijnen voor de opmaak van een BIT

8.1 Hoe een BIT opmaken?

Bij de redactie van een BIT moet u vermijden:

- bijkomstigheden te behandelen waardoor de hoofdzaak wordt gemist of verdoezeld;
- het leespubliek van de BIT uit het oog te verliezen, en ervan uit te gaan dat iedereen dezelfde voorkennis heeft;
- jargon te gebruiken, zonder toelichting, dat niet wordt begrepen door een leek;
- de lezer te overstelpen met cijfers en technische details.

Een goede BIT

- is proportioneel en is dus qua diepgang en omvang evenredig met het belang en de grootte van de effecten van de regelgeving op het bedrijfsleven;
- bevat een zo groot mogelijke kwantificering en waar mogelijk monetarisering van kosten en baten voor het bedrijfsleven, samen met een behandeling van belangrijke verdelingseffecten en kwalitatieve aspecten;
- maakt gebruik van de best beschikbare informatie en bevat een 'beste schatting', met aanduiding van de risico's en onzekerheden;
- is open en eerlijk over onzekerheden en hiaten in de presentatie van de kosten en bedrijfseffecten.
- vermeldt duidelijk de geraadpleegde databronnen en referenties;
- is besproken met de relevante doelgroep.

8.2 Waar informatie halen?

Wellicht is er al heel wat informatie beschikbaar uit uw eigen ervaring en expertise of bij collega's in het eigen departement en daarbuiten. Die kan voortkomen uit of opgenomen zijn in vorige studies, onderzoek, statistieken en databanken. Raadpleeg dus de beschikbare databronnen: onderzoeksrapporten, marktstudies, statistieken, internet, ...

Neem contact op met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven. Zij kunnen u behulpzaam zijn bij het verzamelen van informatie. Bijvoorbeeld over het aantal, het type en de omvang van de ondernemingen die waarschijnlijk met de regelgeving te maken zullen krijgen. Zij kunnen ook alternatieven aandragen voor de aanpak van het probleem waarvoor de voorgenomen regelgeving een oplossing zoekt.

9. Richtlijnen voor de opmaak van een lichte BIT

De hierna volgende richtlijnen geven een overzicht en bespreking van onderwerpen en werkwijzen voor de opmaak van een lichte BIT. Het betreft nadrukkelijk een waaier aan mogelijkheden. Uiteindelijk zal elke lichte BIT immers in zekere tot grote mate specifiek zijn, doordat de aard van de problematiek die wordt onderzocht en de aanwezige informatie zal verschillen.

9.1 Omschrijving van de regelgeving

Hier neemt u een korte omschrijving van de regelgeving op waarvoor de BIT wordt opgemaakt.

9.2 Doel en beoogde resultaten van de regelgeving

In dit deel neemt u een beschrijving op van de problemen of omstandigheden waaraan de regulering wil verhelpen. Volgende richtvragen kunnen u daarbij helpen:

- Welk maatschappelijk probleem wordt door de regelgeving aangepakt?
- Wat zijn de risico's die verbonden zijn aan de huidige toestand?
- Wat zijn de onderliggende oorzaken van het probleem? Waarom voldoet de huidige regelgeving niet?
- Wat is de belangrijkste doelstelling van de regelgeving?
- Wat zijn de gewenste gevolgen van de regelgeving?

Geef de doelstelling en gewenste gevolgen bij voorkeur aan in meetbare termen.

9.3 Betrokken categorieën bedrijven

In dit deel geeft u een antwoord op de vraag:

Voor welke categorieën bedrijven heeft de regelgeving mogelijk bedrijfseffecten? Hoeveel bedrijven worden daadwerkelijk met de regelgeving geconfronteerd?

In de praktijk blijken soms meer sectoren betrokken dan op het eerste gezicht lijkt. Het is daarom van belang goed te inventariseren op welke situaties de regelgeving aangrijpt en welke sectoren dan betrokken zijn.

Ook de soort en omvang van de getroffen groep bedrijven wordt best aangegeven. Die informatie kan worden bekomen via raadpleging van bestaande statistieken en databanken, consultaties ed. Naast de

1 omvang is ook de structuur van de doelgroep van belang (bv. veel vs.
2 weinig KMO's)

3 Vaak worden bedrijven naar omvang ingedeeld op basis van het aantal
4 werknemers. In specifieke gevallen kan het zinvol zijn de betrokken
5 bedrijven te verdelen naar rechtsvorm, regio of specialisaties in de
6 bedrijfsvoering.

7

8 **9.4 Nalevingskosten**

9 Nalevingskosten zorgen in wezen voor een transfert van private
10 middelen die voortaan worden ingezet voor publieke doelen. Ze zijn
11 minder zichtbaar maar zeker even belangrijk als expliciete fiscale
12 belastingheffing, en hebben dezelfde economische gevolgen. De
13 totale directe nalevingskosten worden gemiddeld in de OESO-landen
14 geschat op 4 tot 12% van het BNP). In een BIT is dit dan ook
15 normaliter het belangrijkste onderdeel. Voor een lichte BIT/RIA
16 volstaat bijgevolg een inschatting van de nalevingskosten.

17 Onder nalevingskosten verstaan we de kosten van bedrijven om aan de
18 inhoudelijke bepalingen van de regelgeving te voldoen (bv.
19 respecteren van een emissienorm). De nalevingskosten omvatten de
20 kosten voor het aankopen, installeren en opereren van het materiaal
21 nodig om de regulering na te leven en de kosten die gepaard gaan met
22 het nieuwe productieproces.

23 Het gaat dus om de directe kosten voor de middelen die nodig zijn om
24 aan het beleid te voldoen, en dit zowel voor nieuwe als voor
25 bestaande bedrijven. Zij worden gegeven door de som van de
26 investeringskosten en de verdisconteerde stroom van werkings- en
27 onderhoudskosten, steeds in vergelijking met de referentiesituatie.
28 Het gaat m.a.w. om de rechtstreekse kosten van maatregelen
29 (technisch, organisatorisch, onderzoeksgericht, ...) die door de
30 doelgroepen worden uitgevoerd. Deze kosten worden vervolgens
31 teruggebracht naar een jaarlijkse kost. De gebruikte kosten zijn
32 kosten voor belastingen en voor subsidies. Overdrachten (bv.
33 subsidies, heffingen, enz.) worden apart vermeld.

34 U kan over de nalevingskosten twee vragen onderscheiden.

35 *1. Wat zijn voor de betrokken bedrijven de meest waarschijnlijke*
36 *aard en omvang van de nalevingskosten (en besparingen) van de*
37 *regelgeving?*

38 Een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een kwalitatieve
39 inschatting van de nalevingskosten, zowel geaggregeerd als voor een
40 individueel bedrijf dat representatief is zou in principe opgenomen
41 moeten worden. De bijdrage aan de besluitvorming groeit immers als
42 de informatie is gekwantificeerd is. In een aantal gevallen is dat
43 mogelijk, maar lang niet altijd. De gewenste mate van
44 kwantificering zal afhangen van het belang van de betrokken
45 regelgeving, de beschikbaarheid van data, en de beschikbare tijd en
46 middelen. Van geval tot geval moet bekeken worden wat de
47 mogelijkheden zijn voor het kwantificeren van bedrijfseffecten.

1 Bij de kwantificering gaat het over het aangeven van indicaties en
 2 ordes van grootte. Het gaat dus in wezen niet om exacte cijfers in
 3 euro's. De aard van de kosten en baten is minstens zo belangrijk.
 4 Daarom kan u best een onderscheid maken tussen:

5 a) het structurele of eenmalige karakter van de effecten; van
 6 eenmalige kosten is bijvoorbeeld sprake indien bedrijven in verband
 7 met de ontwerpregelgeving hun administratie (eenmalig) aanpassen,
 8 (eenmalig) extern advies inwinnen of computersoftware aanpassen.
 9 Structurele kosten zijn kosten die jaarlijks terugkeren.

10 b) de onderverdeling tussen financiële en nalevingseffecten;
 11 Financiële effecten zijn heffingen, belastingen, subsidies,
 12 Nalevingseffecten zijn kosten (en baten) die verbonden zijn aan het
 13 naleven van de ontwerpregelgeving (zie onderstaande tabel)

14 c) de onderbouwing en onzekerheidsmarges van de kosten en baten; De
 15 inschatting van de kosten omvat normaliter ook een behandeling van
 16 de risico's en onzekerheden die gepaard gaan met de schatting van de
 17 effecten. Het presenteren van cijfers die anderen niet kunnen
 18 verifiëren is zinloos. De onderbouwing is van belang voor de
 19 interpretatie, beoordeling en controleerbaarheid van de gegevens.
 20 Ervaring heeft geleerd dat het schatten van kosten en baten om tal
 21 van redenen niet eenvoudig is en met onzekerheid omgeven. Zo kan het
 22 gebeuren dat de omvang van de effecten sterk afhankelijk is van de
 23 wijze waarop bijvoorbeeld gemeentelijke of provinciale overheden met
 24 de regelgeving in de praktijk omgaan. Veel onnodige discussies
 25 tussen de betrokken partijen kunt u vermijden door vooraf zoveel
 26 mogelijk consensus te bereiken over de te volgen werkwijze, de te
 27 hanteren veronderstellingen en de te gebruiken informatiebronnen.

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

Nalevingskosten

a) Financiële effecten

Kosten

- belastingen
- heffingen;
- te betalen schadevergoedingen
- retributies
- overige financiële lasten

Baten

- subsidies
- fiscale voordelen
- kapitaaloverdrachten
- inkomensoverdrachten
- overige financiële opbrengsten

b) Nalevingseffecten

Kosten

- kapitaallasten: afschrijvingen
- rentelasten en kapitaalvernietiging
- personeelskosten
- operationele kosten voor bijvoorbeeld
- bediening, toezicht en onderhoud
- overheadkosten voor initiëren,
- begeleiden, controleren en coördineren
- kosten voor intern onderzoek
- energiekosten
- kosten van grond- en hulpstoffen
- kosten van uitbesteden werkzaamheden:
- betalingen voor door derden verrichte diensten
- dervingskosten (gederfde netto potentiële winsten
- als gevolg van de voorgenomen regelgeving)
- overige nalevingskosten (verzekeringen,
- huisvesting, bodemsanering en dergelijke).

Baten

- baten door verkoop van rest- en
- bijproducten
- besparingen (op personele, energie-, of
- materiaalkosten
- overige nalevingsbaten of besparingen

1

2

3 d) de gelijkmatigheid in de verdeling van de effecten tussen
4 (categorieën) bedrijven; De kosten en baten van regelgeving zijn
5 zelden gelijkmatig verdeeld over alle betrokken bedrijven. Zij
6 verschillen drastisch tussen, maar ook binnen de betrokken
7 bedrijfscategorieën. Bijvoorbeeld door verschillen qua omvang of
8 locatie van de betrokken bedrijven, of de aard van het
9 productieproces en de wijze van produceren. Zijn er aanwijzingen dat
10 de bedrijfseffecten voor bepaalde individuele bedrijven of bepaalde
11 bedrijfscategorieën wezenlijk afwijken van het gemiddelde, dan wordt
12 in een BIT best zo goed mogelijk aangegeven voor welke (categorie)
13 bedrijven, in welke mate en waarom dit het geval is.

14 e) Naast de kosten op korte termijn zou u ook aandacht moeten hebben
15 voor de nalevingskosten op langere termijn: gaat het om eenmalige
16 kosten? Hoe is hun evolutie in de tijd? Normaal gaat een
17 regelgeving gepaard met tijdelijke kosten, die dalen naarmate men
18 meer vertrouwd geraakt met de regelgeving. Andere kosten kunnen
19 constant blijven of toenemen (bv. wanneer ze de technologische
20 innovatie belemmeren)

21

22 Informatie over kosten van ontwerpregelgeving is in het algemeen
23 niet voorhanden in bestaande databanken. Vaak is enig speurwerk dan
24 wel onderzoek nodig om de gevraagde gegevens boven tafel te krijgen.
25 Consultatie van de betrokken bedrijven kan in dit verband vaak
26 zinvolle informatie geven. Ook kunnen modellen worden ingezet bij
27 het berekenen van kosten van beleidsvoornemens of kunnen enquêtes
28 onder bedrijven ten behoeve van het inschatten van de effecten
29 gebeuren.

30 In de enquêtebenadering stelt men vragen aan de bedrijven die de
31 kosten van het beleid dragen en dus waarschijnlijk het best
32 geïnformeerd zijn over de kosten. De technische benadering
33 (modellen) gebruikt technische informatie om de verschillende
34 technologieën die kunnen worden ingezet en de kosten die daaraan
35 verbonden zijn, te identificeren. Vervolgens veronderstelt men dat
36 de bedrijven de goedkoopste technologieën zullen kiezen. Daaruit
37 verkrijgt men dan kostenschattingen voor representatieve, goed
38 geïnformeerde bedrijven. Historische kostengegevens tot slot laten
39 toe om toekomstramingen nauwkeuriger uit te voeren vermits daarbij
40 rekening moet worden gehouden met historische investeringen die nog
41 niet zijn afgeschreven, en om deze nadien te controleren (bv. op het
42 vlak van de orde van grootte van de ramingen).

43

44 Werkwijze

45 ▪ Een goed vertrekpunt voor de analyse van de nalevingskosten
46 bestaat erin dat u een oplistijng maakt van de activiteiten die
47 een bedrijf zal moeten ondernemen om de regelgeving na te leven
48 en van de verwachte gedragsveranderingen, bijvoorbeeld extra
49 opleiding, aanschaf installaties en materialen, verandering in de

- 1 arbeidsorganisatie, verandering van productieprocessen, bijhouden
2 van informatie, rapporteringen aan de overheid, ...
- 3 ▪ Vervolgens verzamelt u informatie over de tijd dat dat voor een
4 bedrijf zal vergen , het aantal werknemers dat ermee te maken
5 heeft, en de kosten van de investeringen, de materialen en het
6 personeel.
 - 7 ▪ Probeer een inschatting te maken van de grootteorde van de totale
8 kosten, voortgaande op die informatie en het geschatte aantal
9 betrokken bedrijven. Geef voor de elementen die u niet kan
10 kwantificeren een gedetailleerde kwalitatieve beschrijving.
 - 11 ▪ Bij de analyse van de kosten moet u er zorg voor dragen dat u
12 enkel de additionele kosten opneemt ten opzichte van de situatie
13 wanneer er niets zou worden ondernomen (nuloptie).
 - 14 ▪ Als er onzekerheid is over de kostenschattingen, is het beter om
15 een range aan te geven dan één cijfer (bv. de kosten worden
16 geschat op 50-80 miljoen €). Als er geen monetaire waardering
17 mogelijk is, moeten de belangrijkste effecten op een andere
18 manier kwantitatief worden weergegeven (bv. 10.000 bedrijven
19 vallen onder de nieuwe verguningsplicht).
 - 20 ▪ Alle kosten moeten worden weergegeven in jaarlijkse kosten.
21 Wanneer er eenmalige kosten zijn, moet dit worden aangeven en
22 moeten ze worden omgezet in jaarlijkse kosten via gebruik van een
23 geschikte discontovoet (zie bijlage X).
 - 24 ▪ Van belang is tot slot dat u kritisch reflecteert over de
25 gebruikte hypothesen, en de gevolgen voor de kosten indien die
26 hypothesen niet worden gerealiseerd.

27 Specifieke aandachtspunten en kostensoorten

- 28 ▪ Het kan van belang zijn om naast de bedoelde effecten ook
29 onverwachte of onbedoelde neveneffecten en gedragsreacties op het
30 spoor te komen. Vroegtijdige consultaties met de doelgroep
31 kunnen daarvoor noodzakelijk zijn.
- 32 ▪ Regelgeving heeft vaak niet alleen kosten voor het bedrijfsleven,
33 maar ook baten. Die kunnen zich vertalen in kostenbesparingen of
34 opbrengstverhogingen ten gevolge van een efficiënter gebruik van
35 grondstoffen en energie, lagere prijzen voor sommige inputs,
36 stimulering van de innovatie, ontstaan van nieuwe producten en
37 diensten, enz. Het kan soms zeer moeilijk zijn om die kosten te
38 kwantificeren wegens de grote mate van onzekerheid over
39 dergelijke toekomstige baten. Maar in vele gevallen is het de
40 moeite die baten voor het bedrijfsleven expliciet te vermelden en
41 kwalitatief te onderbouwen.
- 42 ▪ Ook verdelingseffecten zijn van belang. Soms zijn een deel of
43 alle effecten van een regelgeving redistributief van aard,
44 waardoor er geen extra kosten of baten voor het bedrijfsleven in
45 zijn geheel zijn, maar wel belangrijke effecten voor sommige
46 sectoren die winnen en andere die verliezen. Als sprake is van
47 dergelijke transferts, zou u de corresponderende omvang moeten
48 kunnen aangeven.

1 ▪ *Administratieve lasten* maken géén deel uit van een RIA en
2 bijgevolg ook niet van een BIT, tenzij ze voor de betrokken
3 regelgeving essentieel zijn (bv. een BIT/RIA over een nieuw
4 vergunningsstelsel of andere procedurele regels). Bij
5 administratieve lasten gaat het om de kosten die een onderneming
6 moet maken om te voldoen aan informatieverplichtingen uit hoofde
7 van weten regelgeving van de overheid. Het gaat om het invullen
8 van enquêtes, het voldoen aan rapportageverplichtingen, extra
9 administratie ten behoeve van belastingen enz. Voor de detectie,
10 analyse en meting van de administratieve lasten van regelgeving
11 voor het bedrijfsleven is bij de Kenniscel Wetsmatiging een
12 afzonderlijk instrument met bijbehorende handleiding beschikbaar.
13 U kunt die vinden op www.wetsmatiging.be.

14

15 2. *Wat zijn de kosten voor KMO's?*

16 Nalevingskosten vallen dikwijls disproportioneel ten laste van
17 KMO's. Zij worden onevenredig getroffen door administratieve en
18 andere regelgevingslasten. Dat is het gevolg van het feit dat de
19 inspanningen die nodig zijn om aan een bepaalde verplichting te
20 voldoen, soms weinig gerelateerd zijn met de omvang van de
21 bedrijven. In de mate dat er vaste nalevingskosten zijn, vallen zij
22 dus zwaarder uit voor KMO's. Ze hebben minder mogelijkheden om
23 gespecialiseerd personeel te voorzien om aan de verplichtingen te
24 voldoen, en dit kan negatieve gevolgen hebben voor het vermogen om
25 aan die verplichtingen op een kosteneffectieve manier te voldoen.
26 Het kan tevens voor gevolg hebben dat bedrijfsleiders in KMO's
27 minder tijd kunnen spenderen aan het leiden en ontwikkelen van hun
28 onderneming. De betrokkenheid van KMO's tijdens het opmaakproces
29 van de regelgeving tot slot is eveneens vaak lager dan die van grote
30 bedrijven. KMO's hebben niet de middelen en tijd om
31 ontwerpregelgeving op te volgen en suggesties voor verbeteringen te
32 formuleren.

33 Gezien het belang van KMO's in de Vlaamse economie, is bijzondere
34 aandacht in de BIT voor de effecten op KMO's gerechtvaardigd.

35 In een BIT kan u volgende indeling gebruiken om de impact van de
36 regelgeving op KMO's aan te duiden:

- 37 ▪ onbestaande of niet betekenisvol; U kan dit onderbouwen door
38 consultaties met KMO's of een representatieve organisatie van
39 KMO's.
- 40 ▪ significant maar eenvoudig te analyseren; In dat geval overlegt u
41 daarover best met vertegenwoordigers van de betrokken KMO's en
42 neemt u een kwalitatieve beschrijving op van de effecten voor
43 KMO's;
- 44 ▪ significant en complex. In dat geval organiseert u best
45 focusgroepen of schakelt u het Vlaams toetspanel voor bedrijven
46 in voor een kwantitatieve analyse. De impact is betekenisvol
47 indien de kosten hoog zijn of indien ze onevenredig zwaar vallen
48 op KMO's in vergelijking met andere ondernemingen.

49

1 **9.5 Bedrijfseffecten**

2 Nalevingskosten zijn directe kosten. Maar ook de indirecte kosten
3 of dynamische effecten van een regelgeving kunnen belangrijk zijn.
4 Een regelgeving met grote nalevingskosten kan gevolgen hebben voor
5 de omzet, de investeringen of innovatiebeslissingen, en kan
6 negatieve gevolgen hebben voor de draagkracht, de
7 concurrentiepositie, de marktwerking of de macro-economische
8 prestaties.

9 In een BIT maakt u een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is,
10 een kwalitatieve inschatting van die indirecte kosten of m.a.w. van
11 de impact van de nalevingskosten voor de betrokken bedrijven en de
12 Vlaamse economie.

13 In een lichte BIT volstaat een weergave van de informatie die
14 beschikbaar is of die u tegen een kleine inspanning gemakkelijk kan
15 verzamelen.

16

17 **9.6 Consultatie**

18 Een BIT is ook een belangrijk instrument om de betrokkenheid van het
19 bedrijfsleven bij de opmaak van regelgeving te vergroten.
20 Consultatie van het bedrijfsleven kan bijdragen tot de kwaliteit van
21 de regelgeving, tot identificatie van alternatieven, tot lagere
22 nalevingskosten, en tot een betere naleving. Het laat toe zowel de
23 kennis en informatie die bij de betrokkenen aanwezig is te benutten
24 als een draagvlak te creëren voor de uitvoering.

25 De waarde van consultaties kan moeilijk worden onderschat. Zelf
26 kleine modaliteiten zoals overgangstermijnen kunnen significante
27 gevolgen hebben op bedrijfskosten en -processen.

28 In de BIT vermeldt u daarom:

- 29 ▪ Welke andere overheidsdiensten werden geconsulteerd?
30 ▪ Welke doelgroepen werden geconsulteerd?
31 ▪ Wat was de doelstelling daarvan? Wat waren de resultaten van die
32 raadpleging?

33

34 Van groot belang is dat de consultatie op een goede manier gebeurt.
35 Wanneer die slecht georganiseerd is, kan consultatie immers
36 ineffectief zijn of hoge kosten met zich meebrengen voor zowel de
37 overheid als de doelgroep. Minder georganiseerde doelgroepen en
38 diffuse of kleinere belangen kunnen gemakkelijk over het hoofd
39 worden gezien. De informatie kan eenzijdig zijn, onbetrouwbaar of
40 irrelevant. Consultatie kan ook te laat gebeuren of te weinig tijd
41 laten voor de doelgroep om een betekenisvolle inbreng te doen.

42 Daarom zijn enkele algemene principes van belang:

- 43 ▪ Laat consultatie in een vroeg stadium van de opmaak van de BIT
44 plaatsvinden;

- 1 ▪ Zorg dat de consultatie evenwichtig is, zodat ook minder goed
2 georganiseerde doelgroepen en belangen aan bod komen; maak het
3 consultatieproces transparant; neem contact op met de BIT-cel of
4 de Sociaal-economische raad van Vlaanderen als u niet weet wie u
5 best contacteert.
- 6 ▪ Consultatie betekent communicatie in twee richtingen. De
7 doelgroep moet voldoende, toegankelijke en relevante informatie
8 krijgen; geef duiding bij het doel van de consultatie en bij de
9 selectie van de doelgroep die u consulteert.
- 10 ▪ Als u een consultatiedocument verspreidt, zorg dan dat dat
11 document duidelijk, beknopt en doelgericht is; neem een lijst met
12 vragen op; als u kwantitatieve informatie vraagt, maak dan
13 duidelijk dat u daarvan een onderbouwing verwacht om
14 overdrijvingen van de kosten te vermijden.
- 15 ▪ Publiceer alle consultatiedocumenten op de website van uw
16 departement. Zorg dat die documenten gemakkelijk terug te vinden
17 zijn, bv. via een link op uw thuispagina. Zorg daarnaast voor
18 een actieve verspreiding. Zend emails met een hyperlink naar het
19 consultatiedocument naar de doelgroep van uw consultatie.
- 20 ▪ Zorg voor een zo laag mogelijke drempel voor de doelgroep om te
21 reageren; gebruik elektronische hulpmiddelen en werk met een
22 antwoordformulier; gebruik bij het ontwerpen van dat formulier de
23 formulierenhandleiding en de formulierenchecklist (zie
24 www.wetsmatiging.be); zorg voor minimale formaliteiten en
25 administratieve lasten;
- 26 ▪ Trek voldoende tijd uit voor de doelgroep om te reageren; een
27 goed minimum voor een consultatieperiode is 12 weken; vermijd
28 consultaties tijdens verlofperiodes, en als dat niet mogelijk is,
29 verleng dan de consultatieperiode;
- 30 ▪ Vermijd dat consultatiemoehheid ontstaat. Zorg voor een goede
31 planning en hou rekening met de reeds lopende consultaties bij de
32 doelgroep. Overleg zo mogelijk over de agenda en timing.
- 33 ▪ Analyseer de reacties zorgvuldig en zorg altijd voor een reactie
34 en argumentatie. Bedenk dat de doelgroep er tijd en moeite heeft
35 in gestoken.

36

37 De consultatie zelf kan op verschillende manieren gebeuren, gaande
38 van eenmalig tot min of meer continu, en van informele consultaties
39 tot gerichte bevraging van doelgroepen, openbare onderzoeken,
40 webforums, focusgroepen, testpanels, hoorzittingen, raadpleging van
41 adviesraden, enz. De beste keuze zal afhangen van de kenmerken van
42 het onderwerp en de doelgroep enerzijds, en van de omstandigheden
43 (ervaringen, beschikbare tijd, wettelijke regels, ...) anderzijds.
44 Bij de uitwerking van een BIT kan zeker in geval van substantiële
45 effecten voor het bedrijfsleven het *Vlaams Toetspanel voor Bedrijven*
46 worden ingeschakeld. Dat toetspanel, werkzaam binnen de Sociaal-
47 Economische Raad van Vlaanderen, is immers opgericht om op een
48 efficiënte en gestroomlijnde wijze informatie van de bedrijfswereld
49 over de administratieve effecten en andere nalevingskosten van

1 nieuwe regelgeving te bekomen. Het bestaat uit een representatief
2 staal ondernemingen, die zich hebben geëngageerd om aan
3 consultatierondes deel te nemen. U neemt daarvoor contact op met de
4 BIT-cel van de administratie economie.

5

6 Meer informatie over de verschillende mogelijkheden om het
7 bedrijfsleven te consulteren vindt u in de handleiding
8 "participatieve methoden" die is opgemaakt in opdracht van de Koning
9 Boudewijn Stichting en het Vlaams Instituut voor Wetenschappelijk en
10 Technologisch Aspectenonderzoek. De handleiding is beschikbaar op
11 www.viwta.be.

12

13 **9.7 Samenvatting**

14

15 Neem in de BIT een korte samenvatting op met de belangrijkste
16 bevindingen. Zorg dat die samenvatting een conclusie bevat, die
17 logisch voortvloeit uit de vorige delen van de BIT. De samenvatting
18 zou beknopt, volledige en vlot leesbaar moeten zijn voor een breed
19 publiek. Naast kwantitatieve aspecten moet ook voldoende ruimte
20 worden gegeven aan kwalitatieve bevindingen.

21

22 **9.8 Contactinformatie**

23

24 Sluit de BIT af met de naam en contactgegevens van de persoon die
25 beschikbaar is voor vragen over de BIT.

26

10. Bijkomende richtlijnen voor de opmaak van een zware BIT

In een zware BIT zou u meer in detail moeten ingaan op de verschillende onderdelen van een BIT. In vergelijking met de lichte BIT, moeten de nalevingskosten uitgebreider worden geanalyseerd, maar ook en vooral de bedrijfseffecten. Dat zou niet alleen meer kwantitatieve informatie moeten opleveren, maar ook een breder spectrum van impactanalyse.

Met name moet een zware BIT aandacht besteden aan de impact van de regelgeving op:

- de draagkracht van het betrokken bedrijfsleven
- de concurrentiepositie;
- de marktwerking;
- macro-economische indicatoren.

Hierna bespreken we de richtlijnen voor de inschatting van die bedrijfseffecten in een zware BIT. Het gaat om bijkomende richtlijnen bovenop de richtlijnen voor de opmaak van een lichte BIT.

10.1 Effecten op de draagkracht van het betrokken bedrijfsleven

Hier gaat het om kwesties als: in hoeverre kan het betrokken bedrijfsleven de kosten opvangen die uit de regelgeving voortvloeien, of het omzetverlies dragen dat ontstaat doordat bepaalde producten niet meer mogen worden verkocht. Ook bij deze vraag gaat het om indicaties en ordes van grootte. Het is wel van belang de cijfers in een juist perspectief te plaatsen. Voor een klein bedrijf weegt een extra kostenpost van bijvoorbeeld 25.000 euro immers veel zwaarder dan voor een multinational. Het doen van eenduidige uitspraken over de draagkracht van bedrijven is niet eenvoudig, vooral doordat draagkracht een samengesteld begrip is dat door een groot aantal uiteenlopende factoren wordt bepaald. Sleutelvariabelen waaraan kosten worden gerelateerd zijn: omvang, marktsituatie en weerstandsvermogen (cf. infra).

Kengetallen voor de omvang van een bedrijf of categorie bedrijven zijn de gebruikelijke economische kerngrootheden zoals bruto productie (ofwel afzet), toegevoegde waarde, loonkosten, werkgelegenheid en investeringen. Welk van die kengetallen in een bepaalde situatie het meest voor de hand ligt, hangt ondermeer af van het soort kosten waar het in het betreffende geval om gaat. Gaat het bijvoorbeeld om personeelskosten, dan biedt het relateren aan de bruto toegevoegde waarde en aan de loonsom het meeste inzicht. Ook het presenteren van de kosten per werknemer kan verhelderend werken. Gaat het daarentegen om extra investeringen, dan is het zinvol deze

1 te relateren aan de totale investeringen van het betrokken
2 bedrijfsleven.

3 Naast de omvang vormt de *marktsituatie* (en de ontwikkelingen daarin)
4 van het betrokken bedrijfsleven een belangrijke indicatie van de
5 draagkracht. Inzicht in de marktsituatie kan worden bekomen door
6 kwalitatieve als kwantitatieve informatie. Een gebruikelijke
7 indicator is de intensiteit van de concurrentie.

8 Voor het *weerstandsvermogen* zijn twee indicatoren met name van
9 belang: rendementspositie en solvabiliteit (de verhouding tussen
10 eigen en vreemd vermogen). Naarmate deze indicatoren hoger zijn,
11 hebben de bedrijven in het algemeen meer mogelijkheden om
12 kostenstijgingen op te vangen zonder dat dit direct ten koste gaat
13 van de continuïteit. Aangezien tussen individuele bedrijven grote
14 verschillen kunnen bestaan ten aanzien van rendementspositie en
15 solvabiliteit, verdient het aspect van representativiteit hierbij
16 bijzondere aandacht. Ook de referentieperiode moet representatief
17 zijn: een uitzonderlijk goed of slecht jaar zegt niets; in dat geval
18 is een meerjarig gemiddelde meer relevant.

19 Algemene gegevens over productie, bruto toegevoegde waarde,
20 bedrijfsresultaat en investeringen zijn verkrijgbaar bij de NBB.
21 Daarnaast kunnen ook sectorfederaties nuttige en actuele gegevens
22 leveren. Voor de inschatting van de draagkracht is ook een
23 specifiek model ontwikkeld (MIOW) dat in Vlaanderen onder meer door
24 het BBT-Kenniscentrum bij VITO wordt gebruikt.

25

26 **10.2 Effecten voor de internationale** 27 **concurrentiepositie**

28 Het internationale niveau wordt steeds belangrijker voor de inhoud
29 en vormgeving van het Vlaamse beleid in een aantal beleidssectoren,
30 en die invloed neemt nog steeds toe. Enerzijds omdat
31 grensoverschrijdende, internationale en mondiale problemen steeds
32 meer op de voorgrond komen (klimaatverandering, verzuring,
33 waterproblematiek, ...); de effectieve oplossing van die problemen
34 vergt een supranationale aanpak. Anderzijds omdat door de
35 globalisering van de economie en de vrijmaking van de wereldhandel
36 de behoefte aan internationale regels toeneemt. De internationale
37 handelsregels laten in principe immers geen handelsbelemmeringen of
38 protectionistische maatregelen toe om de eigen industrie te
39 compenseren voor eventuele strengere normen - en dus hogere
40 productiekosten - in eigen land.

41 Vlaanderen gaat bij de omzetting van internationale en Europese
42 normen in intern recht echter soms ook verder dan internationaal of
43 Europees is afgesproken. Juridisch is dat mogelijk. Europese
44 richtlijnen bevatten 'minimum'-verplichtingen. Lidstaten kunnen
45 steeds beslissen om strenger te zijn dan die richtlijnen
46 voorschrijven. Ook maatschappelijk kan het wenselijk zijn om in
47 Vlaanderen strengere doelstellingen en normen te hanteren.
48 Bijvoorbeeld omwille van lokale problemen of maatschappelijke
49 prioriteiten die in een dichtbevolkte, verstedelijkte regio zoals

1 Vlaanderen anders liggen dan in een landelijk, dunbevolkt gebied.
2 In dat geval zijn er objectieve redenen om strengere regels te
3 hanteren. Maar dan nog moeten die worden afgewogen tegen de nadelen
4 van strengere regels. Hiervoor dient de BIT een bijdrage te
5 leveren.

6 Ook hier kan u meerdere vragen onderscheiden.

7 *1. Wat is de regelgeving op het beleidsterrein in landen die voor*
8 *het betrokken bedrijfsleven als de meest relevante concurrerende*
9 *landen kunnen worden beschouwd?*

10 De toenemende internationale verwevenheid van economische
11 activiteiten (globalisering) maakt de economische consequenties van
12 verschillen in regelgeving tussen landen 'sneller en feller'
13 voelbaar. Voor een kleine, open economie geldt dit in relatief
14 sterke mate. Omgekeerd geldt dat, indien buitenlandse concurrenten
15 worden geconfronteerd met soortgelijke regelgeving en de daaruit
16 voortvloeiende effecten, de positie van het Vlaamse bedrijfsleven
17 niet relatief sterker wordt belast. De vraag is niet alleen relevant
18 voor regelgeving die van toepassing is op bedrijven die veel
19 exporteren, maar ook voor regelgeving waarvan het betrokken
20 bedrijfsleven op de binnenlandse markt concurrentie vanuit het
21 buitenland ondervindt. Voor het beoordelen van de noodzakelijkheid
22 en evenredigheid van regelgeving, is het dan ook van belang te weten
23 of er op het terrein in het concurrerende buitenland regelgeving
24 bestaat en hoe die er uitziet; regelgeving in voorbereiding is en
25 hoe die er voor zover bekend uit komt te zien; door de overheden
26 alternatieven worden gehanteerd voor regelgeving en zo ja, welke.

27 De desbetreffende regelgeving van alle landen in kaart brengen, is
28 echter ondoenlijk. Een selectie volstaat, van die landen van waaruit
29 het betrokken bedrijfsleven (hetzij op de exportmarkt, hetzij op de
30 binnenlandse markt) de belangrijkste concurrentie ondervindt. Dat
31 kan één land zijn, maar het kunnen er ook drie of vier zijn.

32

33 *2. Worden in geval de regelgeving gelinkt is aan omzetting van een*
34 *Europese richtlijn of internationaal verdrag aan de betrokken*
35 *bedrijven grotere lasten opgelegd dan die richtlijn of dat verdrag?*
36 *Wat zijn de gevolgen daarvan?*

37 Deze vraag is toegespitst op implementatiewetgeving. Het komt voor
38 dat in implementatiewetgeving meer of strengere eisen worden gesteld
39 aan producenten en dienstverleners dan EG-richtlijnen voorschrijven,
40 of dat nationale regels daarvan afwijken. De volgende twee situaties
41 kunnen zich daarbij voordoen: (1) De nationale regelgeving legt meer
42 of strengere eisen op aan eigen producenten en dienstverleners dan
43 de te implementeren EG-richtlijn doet. Soms geven richtlijnen
44 hiervoor een expliciete basis, doch dit hoeft niet het geval te
45 zijn. Onder deze categorie wordt ook begrepen het eerder
46 implementeren dan de termijn die de EG-richtlijn daarvoor stelt. (2)
47 Een bepaald terrein wordt gereguleerd door EG-richtlijnen, maar
48 daarnaast worden ook nog nationale regels gesteld.

49 Het gaat hier om het in kaart brengen van de voorschriften in de
50 regelgeving die verder gaan dan of afwijken van de voor het

1 betrokken terrein geldende EG-regels, en de motivering die daarvoor
2 wordt gegeven. De gevolgen van deze keuzes, moet in de BIT aan bod
3 komen.

4

5 **10.3 Gevolgen voor de marktwerking**

6 Regulering kan kosten veroorzaken in de vorm van welvaartsverlies
7 wanneer zij onnodige obstakels creëert om toe te treden tot een
8 beroep of een industrie. Zeker de meer interventionistische
9 instrumenten kunnen de marktwerking negatief beïnvloeden.

10 Het is van belang de effecten voor de concurrentie niet te verwarren
11 met de effecten voor de concurrentiepositie. Effecten voor de
12 concurrentie hebben te maken met het vrijwaren van een goede
13 marktwerking zodat bedrijven eerlijk met mekaar kunnen concurreren
14 en consumentenprijzen zo laag mogelijk zijn; effecten voor de
15 concurrentiepositie hebben te maken met het vrijwaren van het
16 vermogen om te concurreren met buitenlandse bedrijven uit dezelfde
17 bedrijfstak.

18 Regelgeving kan op drie manieren effecten hebben voor marktwerking:

19 a. Door voorwaarden te stellen aan toetreding tot de markt.
20 Bijvoorbeeld door vergunningseisen, betrouwbaarheids- of
21 kapitaal-eisen, verplichte aansluiting bij een bepaalde organisatie,
22 een verbod voor bepaalde typen bedrijven om bepaalde producten te
23 verkopen.

24 b. Door voorwaarden te stellen aan het gedrag van bedrijven.
25 Voorbeelden: het verplicht stellen van een bepaalde productiewijze,
26 een verbod op het gebruik van bepaalde grondstoffen. Dit soort
27 regels beperken de bewegingsruimte en de flexibiliteit van bedrijven
28 en daarmee het innovatievermogen van het bedrijfsleven. Ook kan
29 regelgeving de transparantie verminderen en leiden tot
30 overstapkosten. Hierbij kan worden gedacht aan voorschriften die het
31 overstappen naar een andere aanbieder bemoeilijken of verhinderen.
32 Onder deze categorie valt ook regelgeving die erop gericht is
33 bestaande monopolies te doorbreken (denk aan een eerder verleende
34 exclusieve bevoegdheid). Soms kan dat niet anders dan door aan
35 gevestigde marktpartijen bepaalde voorschriften op te leggen.

36 c. Door voorwaarden te stellen die tot een verandering van de
37 marktstructuur leiden. Bijvoorbeeld regelgeving die ertoe leidt dat
38 alleen grote ondernemingen aan de gestelde eisen kunnen voldoen (of
39 omgekeerd die aan grotere bedrijven zwaardere eisen oplegt dan aan
40 kleinere), door voorgeschreven hoge minimeisen te stellen aan
41 productkwaliteit en het instellen (of opheffen) van een
42 vergunningplicht.

43 Deze vraag kan in de meeste gevallen kwalitatief worden beantwoord.
44 Daarbij zal aandacht moeten uitgaan naar alternatieven die de
45 marktwerking in mindere mate beperken. Dat biedt nl. inzicht in de
46 mate waarin de inbreuken van de (uiteindelijk voorgestelde)
47 regelgeving op de marktwerking noodzakelijk zijn om het beoogde doel
48 te bereiken. Om de effecten goed te kunnen beoordelen is het ook
49 nuttig om in de BIT informatie over de marktomstandigheden te

1 verschaffen. Bijvoorbeeld hoeveel bedrijven werkzaam zijn in de
2 desbetreffende delen van het bedrijfsleven, hoeveel daarvan door de
3 regelgeving worden getroffen of naar verwachting zullen gaan
4 profiteren, hoeveel nieuwe toetreders te verwachten zijn. Ook een
5 vergelijking met de situatie in het buitenland kan nuttig zijn: in
6 bepaalde gevallen zal de regelgeving specifieke (neven)effecten voor
7 buitenlandse bedrijven kunnen hebben.

8 Voor de analyse van de impact op de marktwerking kan u in een BIT de
9 'concurrentiefilter' doorlopen (zie onderstaande tabel). Die bevat
10 een korte vragenlijst. Als het antwoord op die vragen in minder dan
11 de helft van de gevallen ja is, is een impact op de mededinging
12 onwaarschijnlijk en is geen verdere analyse nodig. Dan volstaat het
13 om de overwegingen of informatie aan te geven waarom nee is
14 geantwoord op de betrokken vragen. De relevante markt wordt conform
15 de definitie in het EU-mededingingsbeleid gedefinieerd als ...
16 (aanvullen).

17 **De concurrentiefilter**

18 V1: Bezit er, in de door de nieuwe regelgeving betrokken markt(en), enig
19 bedrijf een marktaandeel van meer dan 10 percent?

20 V2: Bezit er, in de door de nieuwe regelgeving betrokken markt(en), enig
21 bedrijf een marktaandeel van meer dan 20 percent?

22 V3: Bezitten, in de door de nieuwe regelgeving betrokken markt(en), de drie
23 grootste bedrijven een gezamenlijk marktaandeel van minimum 50 percent?

24 V4: Zullen de kosten van de regelgeving in bijzondere mate door bepaalde
25 bedrijven worden gedragen?

26 V5: Is het waarschijnlijk dat de regelgeving een wijziging zal teweeg
27 brengen in de marktstructuur, het aantal of de grootte van bedrijven?

28 V6: Zal de regelgeving leiden tot hogere opstart-kosten voor nieuwe of
29 potentiële bedrijven?

30 V7: Zal de regelgeving leiden tot hogere lopende kosten voor nieuwe of
31 potentiële bedrijven?

32 V8: Wordt de markt gekenmerkt door snelle technologische ontwikkelingen?

33 V9: Zal de regelgeving de mogelijkheid van bedrijven beperken inzake tot
34 prijsbepalingen, productkeuze of locatie?

35 Als het antwoord ja is in meer dan de helft van de gevallen, zijn er
36 belangrijke effecten op de concurrentie mogelijk, en moet een nadere
37 analyse volgens gebeuren. Bij een nadere analyse kan u volgende
38 stappen te doorlopen:

- 39 1. Identificatie van de betrokken markten
- 40 2. In kaart brengen van de huidige aard van de concurrentie. Dit
41 omvat een analyse van de vraag- en aanbodfactoren, de
42 marktprestaties en de mate van concurrentie.
- 43 3. Analyse van de impact van de regelgeving.

44

45 **10.4 Indirecte en macro-economische effecten**

46 Regelgeving veroorzaakt vaak niet alleen directe kosten en effecten
47 voor de betrokken bedrijfssector, maar ook indirecte kosten voor

1 andere partijen. Die partijen of sectoren worden indirect, door een
2 verandering in de vraag- en aanbodcondities op afgeleide markten,
3 met hogere kosten of lagere opbrengsten geconfronteerd.

4 Die indirecte kosten worden gewoonlijk niet mee opgenomen in een
5 (eenvoudige) kostenanalyse. Om deze correct in te schatten is een
6 algemeen evenwichtsanalyse⁸ nodig. In plaats van de beschouwde
7 effecten te beperken tot de direct betrokken sector (partieel
8 evenwichtsanalyse) moeten hiervoor de doorwerkingen op de rest van
9 de economie geanalyseerd worden.

10 Indien ontwerpregelgeving grote directe kosten met zich meebrengt,
11 is inzicht in dergelijke macro-economische effecten belangrijk om de
12 evenredigheid van die regelgeving te beoordelen.

13 Met 'macro-economische effecten' worden de gevolgen bedoeld voor
14 bijvoorbeeld werkgelegenheid, loonkosten, import en export.

15 Hoe gedetailleerd en gekwantificeerd de macro-economische gevolgen
16 in kaart kunnen worden gebracht, is sterk afhankelijk van de
17 reikwijdte en zwaarte van de regelgeving. In veel gevallen zal
18 kunnen worden volstaan met een kwalitatieve beschrijving van
19 effecten en een uitleg van de veronderstellingen die daaraan ten
20 grondslag liggen. Alleen als er omvangrijke macro-economische
21 gevolgen kunnen worden verwacht, is een goed onderbouwde
22 kwantificering nodig.

23 Het kan bij die beschrijving van de macro-economische effecten van
24 belang zijn een onderscheid te maken tussen de korte (een tot twee
25 jaar), middellange (drie tot zeven jaar) en lange termijn (acht jaar
26 of langer). Immers, regelgeving die op korte termijn tot
27 concurrentienadelen leidt, bijvoorbeeld omdat de regelgeving
28 stringenter is dan in het buitenland, kan als die stringenter
29 regelgeving later ook in het buitenland gaat gelden, op langere
30 termijn concurrentievoordelen opleveren. Ook het omgekeerde is
31 denkbaar: regelgeving die pas op langere termijn concurrentienadelen
32 oplevert. Bijvoorbeeld wanneer de ontwerpregelgeving van toepassing
33 is op bedrijfscategorieën die momenteel niet aan buitenlandse
34 concurrentie onderhevig zijn, maar die dat op termijn als gevolg van
35 de toenemende internationalisering wel zullen zijn.

36

37

⁸ Momenteel bestaat zulk algemeen evenwichtsmodel voor Vlaanderen nog niet.

1

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

BIT - Bedrijfsimpacttoets

Ontwerpversie 4 juni 2004

Bijlage 2: bijlagen bij de BIT-handleiding

IALE
Institute for Applied Law and Economics
Baliestraat 99
9000 Gent

1 Deze *bijlagen* bij de BIT-handleiding bevatten extra hulpmiddelen en
2 informatie die dienstig kunnen zijn bij de opmaak van een BIT. Met
3 name bevatten ze:

- 4 ▪ Een template voor de lichte en de zware BIT.
- 5 ▪ Enkele uitgewerkte voorbeelden.
- 6 ▪ Een bespreking van enkele algemene principes bij het berekenen
7 van kosten.
- 8 ▪ Een overzicht van methoden voor het berekenen van kosten en
9 bedrijfseffecten.
- 10 ▪ Een overzicht en bespreking van databronnen inzake
11 bedrijfseffecten

12

13 *Noot: wellicht kunnen deze vier bijlagen beter afzonderlijk ter*
14 *beschikking worden gesteld van de opstellers van een BIT.*

15

16

1	Inhoud	
2		
3	1. BIT TEMPLATES	31
4	1.1 Lichte BIT	31
5	1.2 Zware BIT	33
6	2. BIT VOORBEELDEN	38
7	2.1 Textielveredeling: lozingsvoorwaarden-geïntegreerd	
8	waterbeleid	38
9	2.2 Sluiting steenkoolcentrales en het Belgische	
10	klimatebeleid'	53
11	2.3 'De aanvaardingsplicht voor afgedankte elektrische	
12	en elektronische apparaten (AEEA)'	71
13	3. PRINCIPES VAN KOSTENBEREKENING	84
14	3.1 Referentiesituatie bij kostenbepaling	84
15	3.2 Berekening van jaarlijkse kosten	85
16	3.3 Actuele waarde	85
17	3.4 Discontovoet	86
18	3.5 Reële versus nominale kosten	87
19	4. BEREKENINGSMETHODEN	88
20	4.1 Statistieken	88
21	4.2 Kostenmodellen	89
22	4.3 Bedrijfsimpactmodellen	90
23	4.4 Macro-economische modellen	94
24	5. DATABRONNEN INZAKE BEDRIJFSEFFECTEN	104
25	5.1 Bedrijfsinformatie	104

1	5.2 Macro-economische en regionale informatie	106
2	5.3 Statistisch aanbod binnen de SERV	108

1. BIT Templates

Hierna vindt u templates voor de opmaak van een lichte en een zware BIT. Gezien de BIT onderdeel uitmaakt van de RIA wordt ook telkens verwezen naar de overeenkomstige RIA-rubriek in de RIA template waar u de informatie uit de BIT kan in overnemen.

1.1 Lichte BIT

1. Omschrijving van de regelgeving

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

1. Titel.

Geef een korte omschrijving van de regelgeving waarvoor deze BIT werd opgemaakt.

.....
.....
.....
.....

2. Doel en beoogde effecten van de regelgeving

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

2. Aanleiding en doel

2.1. Beschrijf kort de aanleiding voor de regelgeving. Welk maatschappelijk probleem wordt door de regelgeving aangepakt? Wat zijn de risico's die verbonden zijn aan de huidige toestand? Wat zijn de onderliggende oorzaken van het probleem? Waarom voldoet de huidige regelgeving niet?

.....
.....
.....
.....

2.2. Omschrijf, bij voorkeur in meetbare termen, de doelstelling en beoogde effecten van de regelgeving.

.....
.....
.....
.....

3. Betrokken categorieën bedrijven

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

4. Effecten

1

2 3.1. Geef aan voor welke bedrijven de regelgeving gevolgen heeft:

3 Voor welke categorieën bedrijven heeft de regelgeving mogelijk

4 bedrijfseffecten? Hoeveel bedrijven worden daadwerkelijk met de

5 regelgeving geconfronteerd?

6

7

8

9

10

11

12

4. Nalevingskosten

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

4. Effecten

14

15 4.1. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een

16 kwalitatieve inschatting van de aard en omvang van de

17 nalevingskosten voor de betrokken bedrijven.

18

19

20

21

22

23

24 4.2. Geef aan wat de nalevingskosten voor KMO's zijn. Zijn die

25 kosten significant? Worden KMO's disproportioneel getroffen?

26

27

28

29

30

31

5. Bedrijfseffecten

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

4. Effecten

33

34 5. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een

35 kwalitatieve inschatting van de impact van de nalevingskosten voor

36 de betrokken bedrijven en de Vlaamse economie.

37

38

39

40

41

42

1
2

6. Consultaties

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

5. Consultatie

3

4 *Vermeld welke consultaties hebben plaatsgevonden voor de opmaak van*
5 *deze BIT. Welke andere overheidsdiensten werden geconsulteerd?*
6 *Welke doelgroepen werden geconsulteerd? Wat was de doelstelling*
7 *daarvan? Wat waren de resultaten van die raadpleging?*

8
9
10
11
12

.....
.....
.....
.....

13
14

7. Samenvatting

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

7. Samenvatting

16
17

7. *Beschrijf kort de conclusies.*

18
19
20
21
22

.....
.....
.....
.....

23
24

8. Contactinformatie

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

8. Contactinformatie

26
27

8. *Vermeld de naam en contactgegevens van de persoon die*
28 *beschikbaar is voor vragen over deze BIT.*

29
30
31
32
33

.....
.....
.....
.....

34
35

1.2 Zware BIT

36
37

1. Omschrijving van de regelgeving

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

1. Titel

40

1 Geef een korte omschrijving van de regelgeving waarvoor deze BIT
2 werd opgemaakt.

3
4
5
6
7
8
9

10 **2. Doel en beoogde effecten van de regelgeving**

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

11 **2. Aanleiding en doel**

12 2.1. Beschrijf kort de aanleiding voor de regelgeving. Welk
13 maatschappelijk probleem wordt door de regelgeving aangepakt? Wat
14 zijn de risico's die verbonden zijn aan de huidige toestand? Wat
15 zijn de onderliggende oorzaken van het probleem? Waarom voldoet de
16 huidige regelgeving niet?

17
18
19
20
21

22
23 2.2. Omschrijf, bij voorkeur in meetbare termen, de doelstelling en
24 beoogde effecten van de regelgeving.

25
26
27
28
29
30
31

32 **3. Betrokken categorieën bedrijven**

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

33 **4. Effecten**

34 3.1. Geef aan voor welke bedrijven de regelgeving gevolgen heeft:
35 Voor welke categorieën bedrijven heeft de regelgeving mogelijk
36 bedrijfseffecten? Hoeveel bedrijven worden daadwerkelijk met de
37 regelgeving geconfronteerd?

38
39
40
41
42
43
44

45 **4. Nalevingskosten**

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

4. Effecten

1

2 4.1. Geef een kwantitatieve, en waar dat niet mogelijk is, een

3 kwalitatieve inschatting van de aard en omvang van de

4 nalevingskosten voor de betrokken bedrijven.

5

6

7

8

9

10

11 4.2. Geef aan wat de nalevingskosten voor KMO's zijn. Zijn die

12 kosten significant? Worden KMO's disproportioneel getroffen?

13

14

15

16

17

18

5. Bedrijfseffecten

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

4. Effecten

20

21 5.1. Geef een kwantitatieve, en waar dat niet mogelijk is, een

22 kwalitatieve inschatting van de impact van de nalevingskosten voor

23 de draagkracht van de betrokken bedrijven.

24

25

26

27

28

29

30 5.2. Geef aan wat de mogelijke gevolgen van de regelgeving voor de

31 internationale concurrentiepositie van de betrokken bedrijven kan

32 zijn. Wat is de regelgeving op het beleidsterrein in landen die

33 voor het betrokken bedrijfsleven als de meest relevante

34 concurrerende landen kunnen worden beschouwd? Worden in geval de

35 regelgeving gelinkt is aan omzetting van een Europese richtlijn of

36 internationaal verdrag aan de betrokken bedrijven grotere lasten

37 opgelegd dan die richtlijn of dat verdrag? Wat zijn de gevolgen

38 daarvan?

39

40

41

42

43

44

1 5.3. Omschrijf de verwachte gevolgen voor de marktwerking. Geeft de
 2 'concurrentiefilter' (zie BIT-handleiding) aan dat er een
 3 belangrijke impact op de mededinging mogelijk is? Wat zijn in dat
 4 geval de conclusies van de nadere analyse van de impact van de
 5 regelgeving?

6
 7
 8
 9
 10
 11

12 5.4. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een
 13 kwalitatieve inschatting van de indirecte en macro-economische
 14 effecten van de regelgeving. Wat zijn de gevolgen voor andere
 15 markten? Wat is de impact op macro-economische indicatoren zoals de
 16 werkgelegenheid, de loonkosten, de import en export?

17
 18
 19
 20
 21
 22
 23

24 **6. Consultaties**

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

25 **5. Consultatie**

26 Vermeld welke consultaties hebben plaatsgevonden voor de opmaak van
 27 deze BIT. Welke andere overheidsdiensten werden geconsulteerd?
 28 Welke doelgroepen werden geconsulteerd? Wat was de doelstelling
 29 daarvan? Wat waren de resultaten van die raadpleging?

30
 31
 32
 33
 34
 35
 36

37 **7. Samenvatting**

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

38 **7. Samenvatting**

39 7. Beschrijf kort de conclusies.

40
 41
 42
 43
 44
 45

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12

8. Contactinformatie

Verwerk deze informatie in de RIA rubiek

8. Contactinformatie

8. Vermeld de naam en contactgegevens van de persoon die beschikbaar is voor vragen over deze BIT.

.....
.....
.....
.....

2. BIT voorbeelden

Hierna vindt u enkele uitgewerkte voorbeelden van bedrijfsimpactoetsen. Het betreft een BIT voor achtereenvolgens:

- Textielveredeling: lozingsvoorwaarden-geïntegreerd waterbeleid;
- Sluiting steenkoolcentrales en het Belgische klimaatbeleid;
- De aanvaardingsplicht voor afgedankte elektrische en elektronische apparaten (AEEA)

Voorafgaand aan de voorbeelden bespreken we steeds kort de praktische aanpak die werd gevolgd. We merken op dat het uitwerken van een BIT veelal case-afhankelijk is. Toch zijn er enkele algemene principes die de kwaliteit van de analyse ten goede kunnen komen:

- De uitvoerder dient eerst en vooral de relevante sector(en) grondig in kaart te brengen.
- Vervolgens is het cruciaal om de interacties te bestuderen tussen beleidsvariabelen (bijv. technische normen) en bedrijfsbeslissingen (bijv. investeringen in nieuwe technologie).
- Daarnaast kunnen er ook indirecte effecten van beleidsmaatregelen zijn. Maatregelen gericht op een inputsector kunnen belangrijke consequenties hebben voor de sectoren die hiervan afhankelijk zijn (zonder dat dit de bedoeling was van de overheid).
- Tenslotte kan een schatting gemaakt worden van zowel de financiële consequenties van de weerhouden bedrijfsbeslissingen als van de indirecte gevolgen van de overheidsmaatregel.

2.1 Textielveredeling: lozingsvoorwaarden-geïntegreerd waterbeleid

Praktische aanpak

De textielsector verbruikt veel water en zorgt ook voor een aanzienlijke vervuiling via het afvalwater. Het overheidsbeleid naar deze sector streeft de facto naar een aanzienlijke beperking van zowel het waterverbruik als van de relatieve vervuiling van het geloosde water. Om inzicht te krijgen in de interacties tussen beide beleidsdoelstellingen werd Febeltex gecontacteerd. Tijdens een daaropvolgende vergadering met mensen van Febeltex en Centexbel werden de gevolgen van de ene beleidsdoelstelling op de haalbaarheid van de andere beleidsdoelstelling toegelicht. Tevens werd duidelijk dat ook beleidsdoelstellingen inzake slib uit waterzuivering onder druk kwamen door het strenger wordende waterbeleid. Om de (lichte) BIT beheersbaar te houden, werd geopteerd om de slibproblematiek niet te integreren in de oefening.

1 Tijdens de vergadering met de milieu-adviseurs van Febeltex en
2 Centexbel werd nagegaan welke informatie beschikbaar was en welke
3 informatie op korte termijn verzameld kon worden. Zo werd
4 afgesproken dat Febeltex interne gegevens over de kostprijs van
5 tertiaire waterzuiveringsinstallaties zou overmaken indien de
6 bedrijven waarvan deze informatie kwam hiertegen geen bezwaar
7 maakten. Deze informatie laat toe de directe kostprijs van het
8 verstrengen van de waterlozingsnormen in kaart te brengen voor de
9 sector. De betrouwbaarheid van de resultaten is natuurlijk
10 afhankelijk van de door Febeltex bezorgde informatie. Wanneer
11 duidelijk wordt gemaakt dat de informatie op een transparante manier
12 zal verwerkt worden in een studie die zal verspreid worden onder
13 beleidsmakers en ambtenaren die vertrouwd zijn met de sector, mogen
14 we echter verwachten dat de federatie een extra inspanning zal
15 leveren om representatieve informatie te leveren. Binnen het kader
16 van een zware BIT is het evenwel aanbevolen om cruciale
17 kosteninformatie na te trekken. Voor deze case zou dit betekenen dat
18 enkele aanbieders van tertiaire waterzuivering consulteed worden.

19 De berekening van de impact van de bestudeerde maatregel dient
20 rekening te houden met de aard van de sector. Voor een zeer homogene
21 sector kan geopteerd worden voor een berekening die vertrekt van het
22 gemiddelde of standaardbedrijf. Een zeer heterogene sector zoals
23 deze van de textielveredeling kan opgedeeld worden in
24 representatieve bedrijfsgroepen. In de case werd geopteerd voor vier
25 groepen van bedrijven die elk meer dan 10 werknemers telden. De
26 kleinste bedrijven werden dus niet opgenomen in de analyse. Een
27 dergelijke opdeling is steeds in zekere mate arbitrair. Hoe meer
28 verfijnd de opdeling, hoe hoger de informatiekost om tot deze
29 opdeling te komen. Bij een zware BIT die uitgevoerd wordt over een
30 periode van enkele maanden, kan overwogen worden om de meerderheid
31 van de bedrijven uit de sector te gaan bezoeken en hierop de
32 uiteindelijke opdeling te maken. Dit was echter niet mogelijk gezien
33 het korte tijdsbestek van deze opdracht.

34 De uitgewerkte case werd nagelezen door de milieuadviseurs van
35 Febeltex. Achteraf werden enkele details in de inleiding gewijzigd.
36 De berekening zelf werd niet veranderd. De milieuadviseurs vonden de
37 resultaten representatief voor de sector. Dit kan aanzien worden als
38 een eerste ingebouwde kwaliteitstoets van de lichte BIT.

39

40 **1. Omschrijving van de regelgeving**

41

42 *Geef een korte omschrijving van de regelgeving waarvoor deze BIT*
43 *werd opgemaakt.*

44

45 De actuele normen voor lozing in oppervlaktewater voor
46 textielveredelingsbedrijven zijn te vinden onder de bijlagen bij
47 Vlarem 2, met name BIJLAGE 5.3.2. over de 'Sectorale

1 lozingsvoorwaarden voor bedrijfsafvalwater'⁹. Deze wetgeving omvat
2 ongeveer 70 technische parameters waarvan enkele kritische
3 parameters verstrengd wordt. Het is momenteel niet duidelijk wanneer
4 de nieuwe normen in werking zullen treden. De normen zijn nog niet
5 goedgekeurd en bevinden zich dus in de overlegfase.

6
7

8 **2. Doel en beoogde effecten van de regelgeving**

9

10 *2.1. Beschrijf kort de aanleiding voor de regelgeving. Welk*
11 *maatschappelijk probleem wordt door de regelgeving aangepakt? Wat*
12 *zijn de risico's die verbonden zijn aan de huidige toestand? Wat*
13 *zijn de onderliggende oorzaken van het probleem? Waarom voldoet de*
14 *huidige regelgeving niet?*

15

16 De overheid beschouwt de actuele industriële vervuiling van het
17 oppervlakte- en rioolwater als te problematisch en wil tevens dat
18 bedrijven minder grondwater verbruiken.

19 Binnen Vlarem worden strengere sectorale lozingsnormen voor
20 textielveredeling voorgesteld. Het betreft hier verschillende normen
21 voor lozingen in het oppervlaktewater en voor lozingen op de
22 riolering. Het afvalwater van bedrijven die lozen op riolering moet
23 aan bepaalde kwaliteitsvoorwaarden voldoen om verwerkt te kunnen
24 worden met het huishoudelijk afvalwater op de
25 rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI's) van Aquafin.

26

27 *2.2. Omschrijf, bij voorkeur in meetbare termen, de doelstelling en*
28 *beoogde effecten van de regelgeving.*

29

30 De maatregel is een stap in het progressief verbeteren van de
31 waterkwaliteit. Deze doelstelling is expliciet vermeld in het
32 Vlaamse milieubeleid. Artikel 5.2. van het Decreet betreffende het
33 integraal waterbeleid (18/07/2003) vermeldt 'het voorkomen en
34 verminderen van de verontreiniging van oppervlaktewater en
35 grondwater', o.a. door het progressief verminderen van de
36 verontreiniging door prioritaire stoffen. De voorgestelde
37 verstrenging heeft een permanent karakter in de zin dat een
38 versoepeling van de normen niet verwacht wordt. Een latere verdere
39 verstrenging van de normen behoort echter wel tot de mogelijkheden.

40

41

42 **3. Betrokken categorieën bedrijven**

43

⁹ De elektronische versie van deze regelgeving is terug te vinden op
: http://www.emis.vito.be/navigators/Scripts/item.asp?id_boek=54&volgnr=2&id_inhoud=46&AddInfo=Fa
[lse](#)

1 3.1. Geef aan voor welke bedrijven de regelgeving gevolgen heeft:
2 Voor welke categorieën bedrijven heeft de regelgeving mogelijk
3 bedrijfseffecten? Hoeveel bedrijven worden daadwerkelijk met de
4 regelgeving geconfronteerd?

5

6 De regelgeving heeft implicaties voor alle bedrijven uit de
7 textielveredeling. Het betreft ongeveer 100 bedrijven.

8

9 **4. Nalevingskosten**

10

11 4.1. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een
12 kwalitatieve inschatting van de aard en omvang van de
13 nalevingskosten voor de betrokken bedrijven.

14

15 4.2. Geef aan wat de nalevingskosten voor KMO's zijn. Zijn die
16 kosten significant? Worden KMO's disproportioneel getroffen?

17

18 De twee vragen worden globaal beantwoord omdat de maatregel in
19 principe alle bedrijven treft. We berekenen dan ook de totale
20 kosten voor de sector. Omwille van de heterogeniteit van de sector
21 werken we met vier representatieve groepen. De consequenties inzake
22 draagkracht worden op het niveau van de sector ingeschat. We
23 presenteren eerst een relevante contextanalyse van de sector.

24 De sector van de textielveredeling wordt nog steeds gekenmerkt door
25 talrijke emissies naar het water. Een ander knelpunt voor de sector
26 is het waterverbruik (vooral sokkelwater, zie verder). De strengere
27 lozingsnormen stellen de meeste bedrijven voor additionele
28 investeringen (zie verder).

29 De subsector veredeling wast, bleekt, verft, bedrukt en coat diverse
30 textielartikels (garens, weefsels, tapijt, breigoed, non-wovens,
31 geconfectioneerde artikelen, enz.), maakt ze vuilafstotend,
32 krimpvrij, brandvertragend, enz.. Deze subsector omvat zowel
33 loonveredeling (uitvoeren van opdrachten voor derden) als de
34 geïntegreerde veredeling (voor eigen rekening).

35 Water wordt in de textielveredeling gebruikt als belangrijkste
36 medium om onzuiverheden en hulpmiddelen te verwijderen en om een
37 aantal processen zoals aankleuren en nabehandelen te laten doorgaan.
38 Op die manier komt een lange lijst van stoffen (biociden,
39 sterkmiddelen, preparatiemiddelen, oppervlakte actieve stoffen,
40 carriers, antischuimmiddelen, vlamvertragende producten, motwerende
41 producten e.a.) in het afvalwater terecht. Een aantal van die
42 stoffen heeft PBT (persistent, bioaccumulerend, toxisch), CMR
43 (carcinogeen, mutageen, schadelijk voor de voorplanting) of EDS
44 eigenschappen (hormoonverstoring), waardoor ze internationaal als
45 milieugevaarlijk geklasseerd worden. (Kaderrichtlijn Water,
46 Richtlijn 76/464, OSPAR).

1 De textielveredeling heeft een lange ervaring met lozingsnormen. In
2 principe zijn er vier opties ter beperking van de concentraties van
3 parameters in het afvalwater:

- 4 1. door substitutie van milieugevaarlijke stoffen door minder of
5 niet gevaarlijke alternatieven;
- 6 2. door procesveranderingen die resulteren in minder afvalstoffen
7 (bijvoorbeeld meer efficiënt gebruik maken van inputs die
8 leiden tot milieugevaarlijk afval);
- 9 3. door het investeren in end-of-pipe zuiveringstechnologie;
- 10 4. door meer water te gebruiken waardoor de lozingen per m³
11 natuurlijk lager liggen.

12 De laatste optie is vooral een theoretische optie omdat de
13 textielsector geconfronteerd wordt met een beleid dat streeft naar
14 een aanzienlijke daling van het waterverbruik. We kunnen trouwens
15 stellen dat net door vroegere investeringen in waterbesparingen de
16 concentratie van afvalstoffen in het lozingswater is toegenomen.
17 Deze trade-off is vooral het gevolg van het oriënteren van het
18 lozingsbeleid volgens concentratiemaatstaven (mg/l of µg/l). Het
19 lozingsbeleid zou ook kunnen vertrekken van doelstellingen zoals
20 vuileenheden of vuilvrachten per bedrijf.

21 Het Vlaamse beleid maakt gebruik van een milieuheffing op
22 vuileenheden¹⁰ (VE) om de bedrijven op een kostenefficiënte manier de
23 emissies te laten beperken. De heffingen worden dus gecombineerd met
24 een vergunningsbeleid waarbij dwingende technische normen opgelegd
25 worden. Deze combinatie beperkt de klassieke efficiëntievoordelen
26 van heffingen zoals keuzevrijheid en flexibiliteit voor de belaste
27 bedrijven en de optimale inpassing in interne
28 investeringsprogramma's. Opvallend is dat een dergelijke combinatie
29 van heffingen en beperkende vergunningen ook gehanteerd wordt inzake
30 het gebruik van grondwater.

31 Onderstaande tabel illustreert de sterke afname van het totale
32 aantal vuileenheden van 1991 tot 2002. Deze tabel vermeldt drie
33 types vuileenheden (N1= organische belasting ; N2= zware metalen ;
34 N3= nutriënten)

35

¹⁰ De maat voor de verontreiniging van oppervlaktewaters wordt uitgedrukt onder de vorm van vuileenheden (VE). De VE zijn functie van : de hoeveelheid zwevende stoffen (SS), de biologische en chemische zuurstofvraag (BZV/BOD resp. CZV/COD), het gehalte aan N en P alsook de hoeveelheid zware metalen (waarbij Hg en Cd 10 keer meer getaxeerd worden dan de overige). Voor de berekening van de afvalwaterheffing bestaan verschillende methoden. Het meest wordt de berekeningsmethode op basis van de meet- en bemonsteringscampagne gebruikt. De forfaitaire berekening wordt soms door de kleinere bedrijven toegepast. De berekeningswijze en andere informatie is te vinden in de Vlarem rubriek oppervlaktewater/wet oppervlaktewater onder artikels 35 ter, quater, quinquies, sexies.

URL:

http://www.emis.vito.be/navigator/Scripts/item.asp?id_boek=633&volgnr=1&id_inhoud=121&AddInfo=False

	1991	1993	1995	1997	1999	2000	2002	2002/1991
Totaal N1	399711	257448	200909	163321	144615	137951	94793	0,237
Totaal N2	112282	72218	34583	34230	20435	21082	16455	0,147
Totaal N3	80853	57313	45546	36243	33398	29207	20137	0,249
Totaal vuileenheden (VE)	592847	386980	281039	233794	198447	188239	131385	0,222
aantal bedrijven	94	93	89	83	79	79	68	
prijs per VE	14,87	14,87	15,57	24,29	25,19	25,83	26,72	1,797
Totale heffing (EUR)	8.815.630	5.754.394	4.375.772	5.678.853	4.998.892	4.862.224	3.510.603	0,398

1 Bron: Febeltex

2

3 Het totale aantal vuileenheden daalde sinds 1991 met bijna 78%. De
4 inkomsten uit de lozingsheffing vielen terug met 60%
5 niettegenstaande de sterke verhoging van de prijs per vuileenheden
6 (+80%). Momenteel zijn deze milieuheffingen echter niet meer fiscaal
7 aftrekbaar¹¹ waardoor de evolutie van de werkelijke kost van de
8 heffing er dus anders uitziet dan de absolute bedragen in de tabel
9 suggereren.

10 De aanzienlijke reductie van het aantal vuileenheden is toe te
11 schrijven aan substitutie, procesverbeteringen en investeringen in
12 waterzuiveringsinstallaties. Tevens zijn er sinds 1991 ook enkele
13 bedrijven verdwenen. Momenteel maken 35 veredelingsbedrijven gebruik
14 van een eigen waterzuiveringsinstallatie. De gemiddelde behaalde
15 rendementen van deze installaties liggen reeds zeer hoog (cijfers
16 Febeltex) waardoor verdere verbeteringen amper te halen zijn. De
17 meeste van de resterende bedrijven lozen op de riolering. Hiervoor
18 hebben deze laatste bedrijven moeten investeren in substitutie en
19 procesaanpassingen.

20 De bedrijven met een eigen waterzuiveringsinstallatie hebben deze in
21 het verleden laten ontwerpen en bouwen om de toenmalige
22 lozingsnormen te halen. Hierbij dient evenwel benadrukt te worden
23 dat binnen de veredeling sterk verschillende bedrijven werkzaam zijn
24 met dikwijls zeer specifieke afvalwaterstromen. Er is dus niet een
25 soort standaard waterzuivering voor de gehele sector. De normen die
26 bedrijf A kan halen kunnen voor bedrijf B technisch niet haalbaar
27 zijn. Uit door Febeltex verzamelde informatie blijkt dat de
28 gemiddelde investeringskost voor een bestaande
29 waterzuiveringsinstallatie kan geschat worden op 1.8 miljoen Euro.
30 Een dergelijke installatie kan per dag ongeveer 700 m³ verwerken. De
31 gemiddelde jaarlijkse exploitatiekost - elektriciteit,
32 slibverwerking, onderhoud, personeel, analyses, chemicaliën, enz...-
33 ligt dan ook op meer dan 150 000 Euro. Voor de grootste bedrijven
34 uit de sector kan de exploitatiekost aanzienlijk hoger uitvallen.
35

36 De uiteindelijke impact van de voorgestelde nieuwe sectorale normen
37 is moeilijk volledig in te schatten. Het betreft immers een relatief
38 groot aantal technische parameters dat verandert en de
39 textielveredeling is per definitie een heterogene sector. In 2002

¹¹ De textielsector kreeg wel een compensatie voor deze extra belasting. Hierbij kan wel de vraag gesteld worden wat de zin is van een dergelijke vestzak-broekzak operatie.

1 telde de veredelingssector 77 bedrijven¹² waarin in totaliteit 4 400
 2 mensen tewerkgesteld zijn (2 600 in loonveredeling en 1 800 in de
 3 geïntegreerde bedrijven).

4 De strengere normen kunnen dus leiden tot zeer bedrijfsspecifieke
 5 implicaties die echter dienen geaggregeerd te worden. Volgens
 6 Febeltex zijn de volgende knelpunten met de nieuwe normen reeds
 7 duidelijk waar te nemen:

8	<u>parameter</u>	<u>huidige norm</u>	<u>voorgestelde norm</u>
9	COD (CZW)	400 mg/l	160 mg/l
10	zwevende stoffen	100 mg/l	60 mg/l
11	totaal stikstof	50+15 mg/l	15 mg/l
12	totaal fosfor	5 mg/l	2 mg/l
13	kleur	geen	quasi kleurloos

14
 15 De parameterwaarden in de kolom 'huidige norm' dienen opgevat als
 16 een minimumnorm voor de globale sector. In de individuele
 17 vergunningen voor bedrijven kunnen bijzondere voorwaarden worden
 18 opgelegd die reeds een verlaging betekenen van de sectorale
 19 normering. Zo zijn er diverse veredelingsbedrijven die een norm van
 20 300 mg/l COD dienen te halen. Voor deze bedrijven betekent een
 21 verstrenging inzake COD dus een reductie met 140 mg/l en niet met
 22 240 mg/l.

23 Uit de reactie van individuele bedrijven op de voorgestelde normen
 24 blijkt volgens Febeltex dat quasi alle bedrijven uit de
 25 veredelingssector voor één van deze vijf parameters een probleem
 26 voorzien. Hiermee wordt bedoeld dat de nieuwe norm niet kan gehaald
 27 worden met de bestaande zuiveringstechnieken. Dit impliceert dat
 28 extra inspanningen - vooral tertiaire zuivering - nodig zijn.
 29 Diverse bedrijven hebben reeds proeven uitgevoerd of prijzen
 30 opgevraagd bij constructeurs van tertiaire
 31 waterzuiveringstechnieken. Tertiaire waterzuiveringstechnieken
 32 kunnen aanvullend ingezet worden bij de biologische zuivering voor
 33 het behalen van de voorgestelde normering. Onderstaande tabel geeft
 34 indicatieve investerings- en exploitatiekosten voor courante types
 35 van tertiaire zuivering.

36	<u>Investering</u>	<u>exploitatie(Euro)</u>	<u>(Euro/m³)</u>
37	* membraanfiltratie ¹³	372 000 voor 23 m ³ /h infl	15 m ³ /h permeaat 1
38	* oxidatie ¹⁴	400 000 - 650 000	0,1 - 2
39	* verdamping	geen gegevens	3,5
40	* actief kool filter	geen investering vereist	0,4 - 1,2
41			

¹² Alleen bedrijven met 10 of meer werknemers. Met inbegrip van de kleinste bedrijven zou het totaal uitkomen op ongeveer 100 bedrijven.

¹³ nanofiltratie, omgekeerde osmose

¹⁴ ozon, UV+peroxide, fenton's reagens

1 vermits huren

2
3 De kost van tertiaire zuiveringen is sterk afhankelijk van de
4 kwaliteit van het binnenkomende water, met name tot welke kwaliteit
5 het water reeds werd gezuiverd via de biologische waterzuivering.
6 Hoe beter de kwaliteit des te minder energie nodig is voor de
7 tertiaire zuivering. Deze zuiveringstechnieken zijn niet zomaar toe
8 te passen in alle bedrijven, o.a. door andere lozingsnormen die als
9 bijzondere normen in de milieuvergunning werden opgenomen. Een
10 duidelijk voorbeeld is het inzetten van membraanfiltratie
11 (omgekeerde osmose). Bij deze techniek ontstaat een permeaat -
12 gezuiverd water dat terug als proceswater kan worden ingezet- en een
13 concentraatstroom. In deze laatste stroom zit alle restvervuiling
14 geconcentreerd maar als gevolg van lage lozingsnormen (uitgedrukt
15 als concentraties in mg/l) kan deze stroom in vele gevallen niet
16 worden geloosd en moet deze worden afgevoerd. Dit zorgt ervoor dat
17 de exploitatiekosten sterk oplopen en dat deze techniek niet meer
18 interessant wordt. Tevens dient benadrukt te worden dat de
19 aanbieders van tertiaire zuivering niet kunnen garanderen of de
20 strengere normen effectief gehaald kunnen worden. Indien deze
21 onzekerheid blijft, engageren de aanbieders zich vooral tot een
22 'best effort'. Momenteel is veel onderzoek naar meer effectieve
23 zuiveringstechnieken nog lopende. Aangezien we mogen veronderstellen
24 dat de marginale reductiekosten stijgen voor meer effectieve
25 zuiveringstechnieken, ligt de finale kostprijs van tertiaire
26 zuiveringstechnologie om de nieuwe normen te halen wellicht hoger
27 dan de kostenindicaties in bovenstaande tabel.
28 Tenslotte, naast nieuwe technologie inzake extra
29 zuiveringsmogelijkheden kunnen in de toekomst ook nieuwe processen
30 gebruikt worden die bijdragen tot de beperking van de lozingen. Ook
31 deze innovaties hebben een kost zodat het effect hiervan te
32 vergelijken is met de impact van een zuiveringsinspanning.

33
34 1 Berekening van de directe kostenimpact:

35
36 Vertrekkende van de hypothese dat bedrijven alleen investeren in
37 tertiaire waterzuivering indien hierdoor effectief de strenge nieuwe
38 normen kunnen worden gehaald, kan de jaarlijkse kost van de
39 strengere normen voor het individuele veredelingsbedrijf berekend
40 worden als de som van de afschrijving van de tertiaire
41 zuiveringsinvestering en de jaarlijkse exploitatiekost. Vertrekkende
42 van een verwachte levensduur van 10 jaar voor de tertiaire
43 waterzuiveringsinstallatie, een te zuiveren volume van 150 000 m³,
44 een investeringskost van 500 000 Euro en een exploitatiekost van
45 1.25 Euro/m³, bekomen we een nominale jaarlijkse meerkost van 237 500
46 Euro (50 000 + 187 500). Een hoger te zuiveren volume door het
47 aantrekken van de economische activiteit zal dus tot een hogere
48 jaarlijkse meerkost leiden. De actuele waarde van de berekende
49 jaarlijkse meerkost over 10 jaar bedraagt 1 935 473 Euro
50 (geactualiseerd aan 4%) of 1 845 222 Euro (geactualiseerd aan 5%).
51 Vertrekkende van de sterke heterogeniteit binnen de
52 veredelingssector is bovenstaande rekenoefening niet te
53 veralgemenen. De totale impact voor de sector wordt berekend door te

1 werken met representatieve bedrijven. Hierbij verdelen we de 77
 2 bedrijven uit de sector op in vier groepen inzake kostenimplicaties
 3 van de nieuwe normen. Bemerkt tevens dat het te behandelen volume
 4 water tevens verschilt over de vier groepen. In groep I bevinden
 5 zich de bedrijven die een relatief beperkt volume dienen te
 6 verwerken. We presenteren twee scenario's ter berekening van de
 7 directe kostenimpact : een optimistisch en een pessimistisch
 8 scenario. In het optimistische scenario kunnen de bedrijven over
 9 relatief goedkope zuiverings- of procesveranderingstechnologie
 10 beschikken en dient een relatief lage volume verwerkt te worden. Dit
 11 laatste element kan het gevolg zijn van waterbesparende maatregelen
 12 waarvan we de kostprijs hier niet in rekening brengen.

13
 14

15 A. directe impact: optimistisch scenario

16

17 In het optimistische scenario veronderstellen we dat 17 bedrijven
 18 geen inspanningen met een meerkost dienen te leveren om de nieuwe
 19 normen te halen. Tevens is er een groep van 20 bedrijven die mits
 20 een beperkte investeringskost van 100 000 Euro de normen kan halen,
 21 terwijl voor twee andere groepen de investerings- en exploitatiekost
 22 dichter bij de reeds vermelde kostenindicaties -afkomstig van de
 23 aanbieders van zuiveringsinstallaties- liggen.

24

Groep	Aantal bedrijven	Totale investerings kost	Exploitatie kost (Euro/m ³)	Volume (m ³)	Totaal per bedrijf/j aar
I	17	0	0	-	0
II	20	100 000	0.5	25 000	22 500
III	20	300 000	1	75 000	105 000
IV	20	500 000	1.5	150 000	275 000
TOTAAL	77				

25

26 De gehanteerde gegevens in bovenstaande tabel leiden tot een totale
 27 jaarlijkse kost voor de sector - hier dus 77 bedrijven - van 8 050
 28 000 Euro¹⁵. Hierbij wordt de investeringskost over 10 jaar gespreid.
 29 Dit getal is de bruto-kost voor de sector. Door de meer effectieve
 30 zuivering kunnen echter ook de vuileenheden (VE) teruggedrongen
 31 worden. Hierbij veronderstellen we wel dat de productie binnen de
 32 sector constant blijft. Bij een vermindering van de belastbare
 33 vuileenheden met 20% tegenover het niveau van 2002 (131 385
 34 vuileenheden) en een constante heffing per vuileenheid (26.72 Euro
 35 in 2002), betekent de extra zuivering een besparing op de
 36 lozingsheffing van 26 277 VE * 26.72 Euro = 702 121 Euro. De
 37 jaarlijkse netto-kost van de strengere normen is dus 8 050 000 - 702
 38 121 of 7 347 879 Euro in het optimistische scenario

39

40 B. directe impact: pessimistische scenario

41

¹⁵ 8 050 000 = 20*(22 500 +105 000 + 275 000)

1 In het pessimistische scenario veronderstellen we eveneens 17
 2 bedrijven geen inspanningen dienen te leveren om de nieuwe normen te
 3 halen. Voor de andere drie groepen liggen de investerings- en
 4 exploitatiekosten dicht bij de reeds vermelde kostenindicaties. Het
 5 verschil met het optimistische scenario is vervat in de hogere
 6 exploitatiekost per m³, de hogere investeringskost en het hogere te
 7 verwerken volume voor de groepen III en IV. Deze laatste factor kan
 8 te wijten zijn aan het niet kunnen investeren in rendabele opties
 9 ter beperking van het verbruikte water.

10

Groep	Aantal bedrijven	Totale investerings kost	Exploitatie kost (Euro/m ³)	Volume (m ³)	Totaal per bedrijf/j aar
I	17	0	0	-	0
II	20	300 000	1	25 000	55 000
III	20	500 000	1.5	100 000	175 000
IV	20	600 000	1.75	200 000	410 000
TOTAAL	77				

11
 12 De gehanteerde gegevens in bovenstaande tabel leiden tot een totale
 13 kost voor de sector - hier dus 77 bedrijven - van 12 800 000 Euro.
 14 Dit getal is de bruto-kost voor de sector. Voor dit scenario
 15 veronderstellen we een lager terugverdieneffect door lagere
 16 lozingsheffingen. Bij een vermindering van de belastbare
 17 vuileenheden (VE) met 10% tegenover het niveau van 2002 (131 385
 18 vuileenheden) en een constant heffing per vuileenheid (26.72 Euro in
 19 2002), betekent de extra zuivering een besparing op de
 20 lozingsheffing van 13 138 VE * 26.72 Euro = 351 047 Euro. De
 21 jaarlijkse netto-kost van de strengere normen is dus 12 800 000 -
 22 351 047 of 12 448 953 Euro in het pessimistische scenario.

23

24

25 5. Bedrijfseffecten

26

27 5. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een
 28 kwalitatieve inschatting van de impact van de nalevingskosten voor
 29 de betrokken bedrijven en de Vlaamse economie.

30

31 1. Impact van de directe kosten

32 Uit de twee gehanteerde scenario's volgt dat de jaarlijkse kost van
 33 de strengere maatregelen kan liggen tussen 7 347 879 en 12 448 953
 34 Euro. Deze cijfers bevatten vooral exploitatiekosten. De
 35 kapitaalkosten - jaarlijkse afschrijvingen- zijn goed voor 1 800 000
 36 respectievelijk 2 800 000 Euro. Deze cijfers liggen zonder meer
 37 zorgwekkend hoog, te meer daar de veredelingssector reeds enkele
 38 jaren met een teruglopende rendabiliteit wordt geconfronteerd.
 39 Onderstaande tabel geeft enkele financiële parameters voor de
 40 veredelingssector in vergelijking met de algemene textielsector.

41

Parameter	2001	2000	1999	1998
Bruto verkoopsmarge voor belastingen (%)				
Veredeling	8.12	11.60	12.91	12.54
Textiel	8.30	8.73	9.91	9.03
Netto verkoopsmarge voor belastingen (%)				
Veredeling	1.43	3.41	4.31	5.32
Textiel	3.52	3.72	4.52	3.49
Bruto rendabiliteit eigen vermogen vr bel.(%)				
Veredeling	21.31	33.70	35.70	38.11
Textiel	18.95	25.42	28.23	24.22
Netto rendabiliteit eigen vermogen vr bel.(%)				
Veredeling	1.51	11.01	11.68	19.08
Textiel	7.30	13.71	12.92	7.83
Bruto toegevoegde waardemarge (%)				
Veredeling	40.83	43.91	48.60	45.28
Textiel	26.13	25.86	27.85	26.07
Aandeel personeel in bruto TW (%)				
Veredeling	77,16	71,06	70,59	69,57
Textiel	65,65	64,37	64,11	65,97
Schuldgraad (%)				
Veredeling	58.67	60.64	59.98	60.73
Textiel	59.59	60.33	64.53	63.34
Financiële onafhankelijkheid (%)				
Veredeling	41.33	39.36	40.02	39.27
Textiel	40.41	39.67	35.47	36.66
Acid test (excl.vorraden)				
Veredeling	0.99	1.01	1.08	1.09
Textiel	0.86	0.84	0.83	0.83

1 Bron: Febeltex

2

3 Uit deze cijfers blijkt dat vooral de verkoopsmarges en de
4 rendabiliteitspositie van de veredelingssector problematisch
5 evolueren. Deze negatieve trend werd doorgetrokken in 2002 en 2003,
6 twee zwakke jaren met negatieve groei voor de Belgische
7 textielsector.

8 In 2002 bedroeg de omzet van de veredelingssector 235 miljoen Euro
9 of ongeveer 53 000 Euro per werknemer (cijfers Febeltex)¹⁶. De bruto
10 toegevoegde waardemarge bedroeg in 2001 40.83%, dit is aanzienlijk
11 meer dan de 26.13% voor de textielsector in globaliteit. Dit
12 betekent dat de toegevoegde waarde van de veredelingssector in
13 2001/2002 ongeveer 97 miljoen Euro bedroeg.

14 Vertrekkende van een bruto verkoopsmarge van 8.12% in 2001 bij een
15 omzet van 235 miljoen Euro (weliswaar cijfer 2002), bekomen we een
16 bruto-winst voor belastingen van 19 miljoen Euro. Wanneer we de

¹⁶ In de andere textielsectoren ligt de omzet per werknemer aanzienlijk hoger - bijvoorbeeld 204 000 Euro per werknemer voor de subsector interieurtextiel, 222 000 Euro voor de subsector technisch textiel en 130 000 Euro per werknemer voor de subsector weverij en breierij- wat suggereert dat de veredeling relatief arbeidsintensief werkt en minder gebruik maakt van geautomatiseerde kapitaalintensieve installaties. Dit blijkt deels uit een analyse van de toegevoegde waarde van diverse textielsectoren. Het aandeel van personeelskosten in de bruto toegevoegde waarde in de veredeling is gestegen van 69.5% in 1998 tot 77% in 2001. In de globale textielsector bleef dit percentage constant (67% in zowel 1998 als 2001).

1 rekenoefening rond de impact van de extra zuiveringskosten uitvoeren
2 voor het jaar 2005, kunnen we werken met drie hypothesen:

- 3 • A: de bruto verkoopsmarge - voor het doorrekenen van de directe
4 kosten van de nieuwe normen- van de veredelingssector kan zich
5 herstellen op het niveau van 2000 (11.6%) en de omzet groeit van
6 2002 tot 2005 jaarlijks met 4% -> bruto-winst (voor belastingen)
7 in 2005= 30.6 miljoen Euro
- 8 • B: de bruto verkoopsmarge daalt verder naar 7.5% en de omzet
9 stagneert tot in 2005 -> bruto-winst in 2005 = 17.6
10 miljoen Euro
- 11 • C: de bruto verkoopsmarge stijgt naar 9% en de omzet stijgt
12 jaarlijks met 2% -> bruto winst in 2005 = 22.4 miljoen Euro

13

14 In vergelijking met deze bruto-winstcijfers voor 2005 - waarbij we
15 er van uit gaan dat de nieuwe normen dan in werking treden - wegen
16 de geschatte directe kostenimplicaties tussen 7.35 en 12.45 miljoen
17 Euro zeer zwaar door. De nieuwe normen reduceren de bruto-winst voor
18 extra zuiveringsinspanningen met een percentage dat varieert van 24
19 % (7.35/30.6) tot 70% (12.45/17.6). Het doorrekenen van de extra
20 zuiveringskosten zou dus in principe kunnen leiden tot een sectorale
21 brutoverkoopsmarge tussen 8.6 (11.6 - 24%) en 2.25%.

22 Een 'meest verwachte scenario' met een directe kostenimplicatie van
23 10 miljoen Euro extra zuiveringskost in combinatie met hypothese C,
24 zou leiden tot een daling van de bruto-winst met 44% waardoor de
25 bruto verkoopsmarge in 2005 gemiddeld ongeveer 5% bedraagt.

26 Een dergelijke reductie keldert de actuele waarde van de toekomstige
27 cash-flows. Zonder een sterke groei van de toekomstige omzet en het
28 herstellen van de verkoopsmarges impliceert de additionele
29 zuiveringskost een problematische inkrimping van de rendabiliteit
30 van de Vlaamse textielsector. Tevens kunnen we veronderstellen dat
31 rationele ondernemers niet blijven werken met een bruto
32 verkoopsmarge van bijvoorbeeld 5% of minder op middellange termijn.

33 Hierbij hebben we steeds verondersteld dat de geïnstalleerde extra
34 zuiveringstechnologie kan garanderen dat de nieuwe normen gehaalde
35 worden. Zolang dit niet gegarandeerd is, zullen vele bedrijven
36 aarzelen om deze investeringen met zware rendabiliteitsconsequenties
37 door te voeren.

38

39 2 Indirecte kostenimplicaties

40 De subsector veredeling levert 8% van de toegevoegde waarde van de
41 Belgische textielsector (cijfers Febeltex). 40% van de toegevoegde
42 waarde komt van de sector interieurtextiel terwijl de sectoren
43 technisch textiel en 'weverij en breierij' elk 24% van de
44 toegevoegde waarde leveren. De resterende 2% is afkomstig uit de
45 sector spinnerij en voorbereiding.

46 De cijfers dienen echter geïnterpeteerd te worden vanuit de
47 bestaande relaties van afhankelijkheid tussen de diverse sectoren.

1 De aanwezigheid van een performante en flexibele veredelingssector
2 trekt immers andere bedrijven aan die afhankelijk zijn van deze
3 dienstverlening. Vlaamse textielbedrijven die mikken op goedkope
4 massaproductie zijn reeds lang weggeconcentreerd. De Vlaamse textiel
5 dient zich te profileren via een hoogwaardige afwerking,
6 technologische productinnovaties, flexibiliteit en snelheid van
7 uitvoering. Net de veredelingssector speelt hierin een belangrijke
8 rol en draagt dus sterk bij tot het verhogen van de toegevoegde
9 waarde in de andere textielsectoren. Het inkrimpen van de
10 veredelingssector zou dus op termijn aanzienlijk gevolgen kunnen
11 hebben voor de bedrijven die momenteel uitbesteden aan deze sector..
12 Deze dienen dan andere leveranciers voor de veredelingsprocessen te
13 zoeken. Andere leveranciers zijn ongetwijfeld te vinden maar hierbij
14 duiken ongetwijfeld kwaliteits-, coördinatie-, transactie- en
15 transportkosten op waardoor de rendabiliteit van de andere Vlaamse
16 sectoren zeker op korte termijn negatief beïnvloed wordt.

17 Het mogelijk inkrimpen van de veredelingssector kan dus op korte
18 termijn de toegevoegde waarde van de Belgische textielsector sterker
19 reduceren dan het huidige aandeel van de veredelingssector
20 suggereert. De impact op middellange termijn hangt af van de mate
21 waarin andere Europese veredelingsbedrijven de verdwenen Vlaamse
22 bedrijven kunnen vervangen.

23

24 3 De nieuwe lozingsnormen binnen het integraal waterbeleid

25 De textielsector verbruikt zoals reeds gesteld relatief veel water.
26 Veelal wordt geput uit de diepe watervoerende lagen (dieper dan 60
27 meter). De belangrijkste laag is de Paleozoïsche Sokkel. Sinds de
28 tweede wereldoorlog is de stijghoogte van deze diepe waterlaag
29 gestaag gedaald. Dit kan op termijn problematisch worden omdat de
30 voeding van deze laag uiterst traag verloopt en zeer beperkt is.
31 Reeds lang wordt in Vlaanderen gepleit voor het spaarzaam omgaan met
32 sokkelwater, het gebruik ervan voor hoogwaardige toepassingen, het
33 zoeken naar alternatieven en het integreren van lozingsbeleid en
34 watergebruik. Sinds 1996 wordt door het Vlaamse Gewest een heffing
35 gelegd op het winnen van grondwater. Sinds 1999 is de vergunning
36 voor grondwaterwinning mee opgenomen in de milieuvergunning.
37 Momenteel worden kortlopende vergunningen - over één à twee jaar-
38 afgeleverd aan bedrijven die putten uit de sokkel¹⁷. De doelstelling
39 van het sokkelbeleid is het bevriezen van de globale onttrekking en
40 het selectief uitbannen van bepaalde waterwinningen en/of het
41 geleidelijk verminderen van alle waterwinningen. De doelstelling
42 inzake sokkelbeleid is het reduceren van de pompdebieten met maar
43 liefst 75 procent¹⁸. Aangezien de textielsector in 1999
44 verantwoordelijk was voor de helft van het sokkelwaterverbruik, zijn
45 de te verwachten implicaties van deze beleidsdoelstelling niet

¹⁷ Vergunningen voor korte periodes met geen duidelijk beeld inzake de lange termijn beperkingen in volgende vergunningen brengen een hoge mate van onzekerheid met zich mee en verstoren optimale investeringsbeslissingen.

¹⁸ Zie 'Grondwatermodellering voor Landeniaan, Krijt en Sokkel: Modelleren van een aantal scenario's', Universiteit Gent (Toegepaste Geologie en Hydrogeologie), December 2003

1 gering. Uit een studie van 2001 blijkt dat in het Kortrijkse alleen
2 24 textielbedrijven jaarlijks meer dan 30 000 m³ verbruiken¹⁹. Dit
3 zijn vooral bedrijven langs de E17. De meeste van deze bedrijven
4 investeerden reeds in rationeel watergebruik en geven aan hiermee
5 tussen 10 en 30% water te besparen, waardoor het verbruik stabiel
6 blijft bij een stijgende productie.

7 Vooral tijdens de veredelingsprocessen wordt veel water gebruikt.
8 Sokkelwater is zeer attractief omwille van de constante temperatuur,
9 de zuiverheid²⁰ en zachtheid en het oppompen zonder aanvoerkosten.

10 Er zijn diverse technische alternatieven voor het gebruikte
11 sokkelwater. Het vervangen van oppompwater zonder aanvoerkosten door
12 een alternatief met zowel aanvoer- als behandelingskosten leidt tot
13 een onvermijdelijke meerkost voor de watergebruikers. Voor diverse
14 alternatieven - water uit de Leie, van RWZI, voorbehandeld
15 kanaalwater, ...- zijn de behandelingskosten reeds berekend in een
16 studie van Leiedal cvba van mei 2001. De goedkoopste
17 behandelingsoptie (kanaalwater) zou 15 BEF of 0.37 Euro per m³
18 kosten. De distributiekosten zijn moeilijker te berekenen omwille
19 van de debietafhankelijkheid. De gepresenteerde distributiekosten in
20 dezelfde studie van Leiedal cvba variëren van 6 à 13 BEF of 0.14 à
21 0.32 Euro per m³. Uit deze cijfers blijkt dat alternatieven voor
22 sokkelwater vlug ongeveer 0.5 à 0.7 Euro per m³ kunnen kosten.

23 Momenteel verbruiken textielbedrijven ongeveer 3.25 miljoen m³
24 sokkelwater per jaar. Indien dit verbruik dient gereduceerd te
25 worden met 50% op middellange termijn en 75% op lange termijn, dan
26 is deze reductie in een eerste fase goed voor 1.625 miljoen m³ per
27 jaar. Indien op relatief korte termijn alternatieven voor
28 sokkelwater uitgewerkt worden - een eerder onwaarschijnlijke
29 hypothese- en deze kosten 0.6 Euro per m³, komen we aan een meerkost
30 voor de textielsector van 975 000 Euro per jaar. Deze
31 kostenverhoging is relevant voor de periode waarin de
32 reductiedoelstelling van 50% gehanteerd wordt.

33 Integreren we dit cijfer in het '*meest verwachte scenario*' van
34 paragraaf 4.2 met een directe kostenimplicatie van 10 miljoen Euro
35 extra zuiveringskost in combinatie met hypothese C, dan komen we tot
36 een een daling van de bruto-winst met 48.66 ipv 44% waardoor de
37 bruto verkoopsmarge in 2005 gemiddeld ongeveer 4.6 ipv 5% bedraagt.
38 Deze cijfers zijn fictief omdat tegen 2005 - het basisjaar van de
39 analyse in paragraaf 4.2 - de 50% reductie van het
40 sokkelwatergebruik nog niet zal gehanteerd worden. De cijfers tonen
41 echter wel aan dat een ambitieus beleid op twee fronten -
42 lozingsnormen en sokkelwaterbeheer - de algemene rendabiliteit van
43 de sector naar een problematisch niveau duwt.

44

45 4 Andere beleidsrestricties

¹⁹ Meer dan 30 000 m³ kan natuurlijk veel betekenen. Een groot bedrijf als Concordia heeft een vergunning voor 400 000 m³.

²⁰ De belangrijkste kwaliteitseisen voor proceswater in de textiel zijn : geen Fe - klaar- zacht - neutral pH

1 De textielsector is ook opgenomen in het uitvoeringsplan slib.
2 Hierbij dient de sector het (textiel) slib zowel kwantitatief als
3 kwalitatief te verbeteren. Eén van de taken is dan ook het minder
4 produceren van slib. Tegelijkertijd worden de bedrijven echter
5 verplicht om extra zuiveringstechnieken te plaatsen om te kunnen
6 voldoen aan de nieuwe lozingsnormen. Deze zuiveringstechnieken (o.a.
7 fysico-chemie) genereren echter een grote hoeveelheid slib. Hierdoor
8 kunnen de opgelegde acties van het uitvoeringsplan slib niet gehaald
9 worden. Hieruit blijkt andermaal dat verschillende
10 milieudoelstelling onderling conflicteren.

11 Tenslotte wordt van de textielsector - zoals van alle sectoren -
12 verwacht dat deze verder investeert de in beperking van het
13 energiegebruik en de uitstoot van broeikasgassen. Het realiseren van
14 deze doelstelling impliceert een verder beslag op schaarse middelen.

15

16 **6. Consultaties**

17

18 *Vermeld welke consultaties hebben plaatsgevonden voor de opmaak van*
19 *deze BIT. Welke andere overheidsdiensten werden geconsulteerd?*
20 *Welke doelgroepen werden geconsulteerd? Wat was de doelstelling*
21 *daarvan? Wat waren de resultaten van die raadpleging?*

22

23 Deze case werd uitgevoerd ter illustratie van het BIT-instrument. We
24 consulteerden milieudeskundigen bij Febeltex en Centexbel (dit is
25 het onderzoekscentrum van Febeltex).

26

27 **7. Samenvatting**

28

29 *7. Beschrijf kort de conclusies.*

30

31 De nieuwe strenge lozingsnormen zijn dermate ambitieus dat vele
32 bedrijven uit de veredelingssector zullen moeten investeren in extra
33 zuiveringscapaciteit ofwel meer water zullen gebruiken ter
34 verdunning van het afvalwater. De laatste optie is echter niet
35 realistisch omwille van het strenge vergunningsbeleid dat het
36 toegelaten sokkelwaterverbruik beperkt. Textielbedrijven verzamelden
37 cijfers over tertiaire waterzuivering en deze informatie werd
38 verwerkt in twee scenario's waarbij toch vrij conservatieve
39 assumpties gebruikt zijn inzake te verwerken debiet, investerings-
40 en exploitatiekost. De geschatte directe kostenimplicaties van de
41 extra zuivering liggen tussen 7.35 en 12.45 miljoen Euro per jaar.
42 Voegen we daaraan toe de mogelijke kostprijsimplicaties van een
43 sterke reductie van het gebruik van sokkelwater, dan is een
44 jaarlijkse toename van de 'geïntegreerde waterkost' van ongeveer 11

1 miljoen Euro de meest verwachte schatting. Tegenover een omzet van 235 miljoen Euro is dit een enorm bedrag. Vertrekkende van de recente evolutie van de bruto verkoopsmarge (11.6% in 2000 en 8.12% in 2001) en bescheiden groeivoorzichten, concluderen we dat een dergelijke vermeerdering van de jaarlijkse kosten de rendabiliteit van de veredelingssector onder de 5% van de verkoopswaarde drukt. Dit is een problematisch cijfer dat zware consequenties voor het voortbestaan van de sector kan meebrengen. Deze sector verschaft momenteel werkgelegenheid aan 4 400 mensen. Tenslotte dient opgemerkt dat de veredelingssector momenteel een troef is voor de andere Vlaamse textielsectoren. Een inkrimping van de veredelingssector kan ook deze andere sectoren hard treffen.

13

14 **8. Contactinformatie**

15

16 *8. Vermeld de naam en contactgegevens van de persoon die*
17 *beschikbaar is voor vragen over deze BIT.*

18

19 Pm

20

21 **2.2 Sluiting steenkoolcentrales en het Belgische** 22 **klimatebeleid'**

23 Praktische aanpak

24 Deze case is van een totaal verschillende aard omdat de maatregel
25 gericht is op de productietechnologie van een inputsector. De impact
26 van de maatregel op de producent binnen deze inputsector -in casu
27 Electrabel- hangt af van de marktmacht van het bedrijf binnen een
28 stroomsector die geliberaliseerd wordt op Europees niveau. De
29 uiteindelijke impact van de maatregel zal zich pas manifesteren
30 binnen enkele jaren waardoor met toekomstscenarios gewerkt dient te
31 worden. Het is nu immers onmogelijk om met zekerheid te voorspellen
32 hoe in het jaar 2020 in België elektriciteit geproduceerd zal
33 worden. De gebruikte scenarios dienen vanzelfsprekend enige
34 realiteitswaarde te hebben. Anderzijds valt het ook te overwegen om
35 enkele extreme scenarios eveneens uit te werken. Hierdoor kan de
36 lezer de werkelijke betekenis van 'de meest verwachte situatie'
37 beter positioneren.

38 De financiële impact van de maatregel hangt af van de rendabiliteit
39 van toekomstige energietechnologieën. Dit is natuurlijk cruciale
40 input voor de berekeningen. In het ideale geval kan men zich
41 beroepen op een actuele overzichtsstudie over dit onderwerp, bij
42 voorkeur opgemaakt door toonaangevende experts. In België is er een
43 belangrijke studie die deze informatie levert, nl. het Ampere
44 Rapport. Deze bron werd dan ook gebruikt als basismateriaal voor de
45 berekeningen. Berekeningen die gebaseerd zijn op andere bronnen
46 dienen duidelijk gemotiveerd te worden, zeker wanneer het een lichte
47 BIT betreft.

1 In de scenarios werden prognoses rond de toekomstige vraag naar
2 energie geïntegreerd te worden. Hiertoe werd gebruik gemaakt van
3 prognoses van het Planbureau. Dit is wellicht de meest geschikte
4 bron voor dergelijke informatie.

5 Het speculatieve karakter van deze rekenoefening op lange termijn
6 maakt dat de resultaten best geaggregeerd gepresenteerd worden, dwz
7 impact op de algemene sector bedrijven en op de gezinnen als groep.
8 Een zware BIT die eerder de korte termijn impact van
9 energiemaatregelen in beeld wil brengen, zou enkele energie-
10 intensieve sectoren kunnen onderscheiden. In deze opzet zou het ook
11 aangewezen zijn om de impact op de internationale
12 concurrentiepositie van deze sectoren in kaart te brengen.

13 In de case wordt zeer beperkt ingegaan op de rendabiliteitsimpact
14 van de maatregel voor Electrabel. Dit is deels het gevolg van de
15 enorme financiële reserves die deze monopolist in het verleden heeft
16 opgebouwd.

17

1. Omschrijving van de regelgeving

19

20 *Geef een korte omschrijving van de regelgeving waarvoor deze BIT*
21 *werd opgemaakt.*

22

23 De overheid overweegt de sluiting van de Belgische
24 steenkoolcentrales om de uitstoot van broeikasgassen te beperken.
25 Een definitieve timing voor de sluiting ligt nog niet vast.

26

2. Doel en beoogde effecten van de regelgeving

28

29 *2.1. Beschrijf kort de aanleiding voor de regelgeving. Welk*
30 *maatschappelijk probleem wordt door de regelgeving aangepakt? Wat*
31 *zijn de risico's die verbonden zijn aan de huidige toestand? Wat*
32 *zijn de onderliggende oorzaken van het probleem? Waarom voldoet de*
33 *huidige regelgeving niet?*

34 *2.2. Omschrijf, bij voorkeur in meetbare termen, de doelstelling en*
35 *beoogde effecten van de regelgeving.*

36

37 België dient tegen 2012 de uitstoot van broeikasgassen met 7.5% te
38 beperken (in vergelijking met het niveau van de emissies in 1990).
39 Elektriciteitscentrales op steenkool emitteren relatief veel
40 broeikasgassen.

41 Bij het formuleren van deze toekomstige maatregel is niet een
42 kwantitatieve doelstelling inzake emissiereductie geformuleerd. De
43 doelstelling is dus beperkt tot het sluiten van de centrales op
44 zich. Een exacte timing voor de uitvoering van deze beslissing is
45 nog niet gekend. Voorlopig lijkt het erop dat deze maatregel een
46 permanent karakter heeft, d.w.z. dat na 2012 geen steenkoolcentrales

1 zullen bijgebouwd worden. Op lange termijn kan het door
2 technologische innovaties echter mogelijk zijn om rendabele *clean*
3 *coal* centrales te gaan ontwikkelen waardoor de attractiviteit van
4 steenkoolcentrales sterk zou toenemen. Dergelijke centrales kunnen
5 in de toekomst tevens massaal verkocht worden aan landen zoals India
6 en China.

7 De uiteindelijke reductie van broeikasgasemissies hangt af van de
8 manier waarop de weggefallen capaciteit vervangen wordt. Een toename
9 van het aantal STEG-centrales lijkt een logisch gevolg maar ook hier
10 komen broeikasgassen vrij. Een hoger benutting van het nucleaire
11 park of een sterk toename van windenergie leiden tot een
12 emissievrije vervangcapaciteit. Echter, op langere termijn - vanaf
13 2015 - dient het ganse Belgische nucleaire park afgebouwd te worden
14 waardoor de uitstoot van broeikasgasemissies in de
15 elektriciteitssector wellicht sterk zal stijgen. Het is dan ook
16 problematisch om in deze context een kwantitatieve
17 reductiedoelstelling te koppelen aan deze maatregel.

18 De effecten van de sluiting van de steenkoolcentrales zijn vooral
19 belangrijk voor de periode 2008-2012, dit is de zogenaamde eerste
20 'commitment period' van het Kyoto Protocol.

21

22 **3. Betrokken categorieën bedrijven**

23

24 *3.1. Geef aan voor welke bedrijven de regelgeving gevolgen heeft:*
25 *Voor welke categorieën bedrijven heeft de regelgeving mogelijk*
26 *bedrijfseffecten? Hoeveel bedrijven worden daadwerkelijk met de*
27 *regelgeving geconfronteerd?*

28

29 Deze maatregel heeft een directe impact op de producenten van
30 elektriciteit via steenkoolcentrales in België wat vooral neerkomt
31 op Electrabel. Indirect kan de maatregel elke klant bij Electrabel
32 treffen.

33

34

35 **4. Nalevingskosten**

36

37 *4.1. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een*
38 *kwalitatieve inschatting van de aard en omvang van de*
39 *nalevingskosten voor de betrokken bedrijven.*

40 *4.2. Geef aan wat de nalevingskosten voor KMO's zijn. Zijn die*
41 *kosten significant? Worden KMO's disproportioneel getroffen?*

42

43 Op de nalevingskosten wordt ingegaan samen met de bedrijfseffecten
44 hierna.

45

5. Bedrijfseffecten

5. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een kwalitatieve inschatting van de impact van de nalevingskosten voor de betrokken bedrijven en de Vlaamse economie.

De nalevingskosten en bedrijfseffecten worden samen bekeken beantwoord door eerst de situatie van Electrabel bondig toe te lichten. Vervolgens wordt de evolutie van de vraag naar elektriciteit besproken. Dan komen enkele indirecte gevolgen aan bod. De berekening van de totale kosten wordt in enkele stappen gepresenteerd. Een laatste aandachtspunt betreft tenslotte het Vlaamse CO₂- allocatieplan.

1. Electrabel en energiebronnen bij de Belgische productie

Het belang van elektriciteit en energie in onze maatschappij is overduidelijk. In de volgende paragraaf wordt de Belgische context beknopt samengevat.

De productie van elektriciteit in België wordt gekenmerkt door een quasi monopoliesituatie voor Electrabel. Door de vrijmaking van de Europese markt zal deze positie aanzienlijk veranderen. De industrie consumeert ongeveer 50% van de totale elektriciteitsproductie in België. De chemische nijverheid consumeerde in 2000 bijna 17% van de totale productie. Het aandeel van de metaalnijverheid bedroeg 8.8%.

Electrabel is een Europees energiebedrijf met vier basisactiviteiten (sales/energy solutions, generation, trading en netmanagement). In 2002 bedroeg de geïnstalleerde capaciteit in België 15 631 MW; de stroomproductie bedroeg 81 068 GWh. In hetzelfde jaar bedroeg de capaciteit buiten België 11 753 MW en was de buitenlands stroomproductie gelijk aan 34 745 GWh.

Electrabel haalde in 2002 een operationeel inkomen van meer dan € 15 miljard, waarvan € 8.9 miljard of ongeveer 60% komt uit de productie van elektriciteit. De operationele winst voor belastingen bedroeg in 2002 € 1.2 miljard, dit is 8% van het operationele inkomen. Uit de balans valt tevens op dat sinds 2002 de financiële activa (€ 6.6 miljard) belangrijker zijn geworden dan de vaste activa (€ 4.2 miljard). De totale waarde van de activa bedroeg in 2002 € 20.1 miljard waarvan het eigen vermogen en de reserves voor € 5.1 miljard deel van uitmaken.

Opgesplitst naar energiebronnen gebruikt in elektriciteitscentrales in België wordt duidelijk dat steenkool nog steeds een vrij belangrijke rol speelt. In 2001 produceerden steenkoolcentrales 14.3% van alle elektriciteit. Het nucleaire park leverde 57.8% en de gascentrales produceerden 24.2% van het totaal. De centrales op aardolie en werkende met waterkracht speelden een marginale rol (respectievelijk 1.6 en 2.1% van het totaal). Het aandeel van windenergie ligt nog steeds lager dan 1%. Tussen 1975 en 1995 is de productie uit steenkoolcentrales in absolute omvang steeds gestegen.

1 Pas sinds 1996 is er een beperkte daling van de productie uit
2 steenkoolcentrales.

3 Het wegvallen van de productie uit steenkoolcentrales kan op vier
4 manieren opgevangen worden: door meer productie uit gascentrales,
5 door meer productie uit nucleaire centrales, door het terugdringen
6 van de vraag naar elektriciteit en tenslotte door meer invoer vanuit
7 landen zoals Frankrijk.

8

9 2. De evolutie van de vraag naar elektriciteit

10 De gevolgen van het voortijdig sluiten van de steenkoolcentrales
11 zijn te vergelijken met een vrij bruske reductie van de Belgische
12 productiecapaciteit. Aangezien het huidige productiepark enige
13 overcapaciteit vrij heeft, zal de finale capaciteitsreductie minder
14 dan 14.3% -het huidige aandeel van steenkool- bedragen. Tevens
15 resten er nog enkele jaren ter voorbereiding van de deze reductie.
16 Binnen het Kyoto Protocol eindigt de eerste 'commitment period' op
17 31 december 2012, dus binnen 8 jaar.

18 Het zich voordoen van een eventueel onderaanbod en de omvang van dit
19 onderaanbod hangen vooral af van de vraag naar elektriciteit. Bij
20 projecties betreffende de toekomstige vraag naar elektriciteit
21 dienen we rekening te houden met de vaststelling dat de Belgische
22 industrie in vergelijking met andere Europese landen bijzonder veel
23 elektriciteit verbruikt. Per inwoner ligt dit verbruikt 55% hoger
24 dan het Europese gemiddelde. Deze hoge elektriciteits- en energie-
25 intensiteit van de Belgische industrie is het gevolg van historische
26 keuzes zoals de oprichting van zware industrie in de nabijheid van
27 steenkoolmijnen en waterwegen, maar tevens van de relatief lage
28 energie- en elektriciteitsprijzen voor bedrijven in België. De
29 elektriciteitsprijzen voor Belgische bedrijven liggen gemiddeld op
30 ongeveer 90% van het Europese gemiddelde. De aangerekende
31 elektriciteitsprijzen voor gezinnen en de tertiaire sector behoren
32 daarentegen tot de hoogste van Europa. De facto kunnen we hier
33 spreken van een soort kruissubsidie met een transfer van gezinnen en
34 diensten naar de industrie toe.

35 Het Planbureau publiceert periodiek projecties van de vraag naar
36 elektriciteit in België²¹. Dergelijke projecties zijn om
37 begrijpelijke redenen relatief speculatief. Vertrekkende van een
38 totale vraag gelijk aan 83 TWh in 2000 komen twaalf verschillende
39 scenario's tot een finale vraag naar elektriciteit die in 2011 zal
40 liggen tussen 87 en 103 TWh. Opvallend is dat de modellen van het
41 Planbureau vooral informatie van federaties als input nemen. De
42 schatting door federaties zijn evenwel steeds gebaseerd op de
43 hypothese van een relatief stabiele prijs voor elektriciteit.
44 Wanneer de prijs echter zou stijgen, daalt de toekomstige vraag naar
45 energie en dus ook de absolute omvang van een mogelijk onderaanbod
46 door het beperken van de capaciteit.

²¹ Callens, I. en Gusbin, D. (2003). La demande d'électricité en Belgique à l'horizon 2010. Working Paper 7-03 (mai 2003). Bureau fédéral du Plan

1 We kunnen dan ook concluderen dat de impact van de sluiting van de
2 steenkoolcentrales uit twee effecten bestaat. Het vervangen van
3 steenkoolcentrales door een alternatieve productiecapaciteit kan de
4 gemiddelde productiekost voor de producent verhogen. Afhankelijk van
5 de prijspolitiek van Electrabel ten aanzien van grootverbruikers en
6 kleinverbruikers zijn verschuivingen in de vraag mogelijk waardoor
7 het bestaande evenwicht tussen vraag en aanbod verandert.

8

9 3. Indirecte gevolgen

10 Het sluiten van de steenkoolcentrales kan betekenen dat België de
11 aanwezige expertise in steenkooltechnologie laat verloren gaan. Dit
12 verlies is meer dan een verlies in human capital. Belgische
13 ingenieursbedrijven actief in deze technologie zullen hierdoor een
14 nationale markt ontberen waarop hun buitenlandse concurrenten wel
15 kunnen terugvallen.

16 De ontwikkelaars van milieutechnologie ter beperking van de uitstoot
17 van allerhande pollutanten door steenkoolcentrales zien hun Belgische
18 markt eveneens verdwijnen.

19 Door het sluiten van de steenkoolcentrales zullen niet alleen de CO₂-
20 emissies dalen maar ook de emissies van SO₂, NO_x, VOC, roet, enz.
21 Hieraan zijn duidelijke maatschappelijke baten verbonden die in deze
22 analyse van de impact op bedrijven niet relevant is. Indirect is het
23 natuurlijk wel zo dat bedrijven zeker geen schade ondervinden van
24 een lager algemeen vervuilingniveau.

25

26 4. Berekening de totale kost (direct en indirect) van de maatregel 27 voor de verschillende doelgroepen

28 4.1 Stap 1: technische gevolgen van de sluiting van 29 steenkoolcentrales

30 De meest complete en recente analyse van de huidige en toekomstige
31 elektriciteitsproductie in België is terug te vinden in het Ampere
32 Rapport²². Dit rapport bevat berekeningen van de kostprijs voor
33 gescheiden²³ elektriciteitsproductie in het jaar 2010. Deze
34 informatie is veel relevanter dan actuele informatie voor een park
35 waarvan hoe dan ook enkele centrales voor het jaar 2010 zullen
36 stilgelegd worden. Met andere woorden, de kostprijsprojecties zijn
37 gebaseerd op de meest efficiënte technologie die beschikbaar zal
38 zijn in 2010 (en dus niet op het actuele park). Betreffende de
39 gebruikte prijsevoluties voor de brandstoffen werd er van uitgegaan
40 dat op lange termijn de prijzen van aardolie en aardgas progressief
41 stijgen terwijl de prijs van steenkool stabiel blijft. Deze

²² Rapport van de Commissie voor de analyse van de Productiemiddelen van Elektriciteit en de Reoriëntatie van de Energievectoren aan de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling, Oktober 2000

²³ Naast gescheiden elektriciteitsproductie is er ook productie met warmtekrachtkoppeling. Hiervoor is het echter zeer moeilijk om representatieve berekeningen van de productiekosten te maken (zie Ampere Rapport, p.177 e.v.).

1 hypothesen sluiten perfect aan bij de projecties van diverse
2 instanties en van International Energy Outlook 2003.

3 De technologieën in onderstaande tabel zijn tevens uitgerust met de
4 meest effectieve milieutechnologie en de impact hiervan op het
5 rendement is in rekening gebracht.

6 Betreffende de gascentrales dient opgemerkt dat gasturbines op
7 kerosine en op aardgas vooral dienen om pieken of storingen op te
8 vangen. Deze centrales worden dus relatief weinig gebruikt. Inzake
9 het nucleaire park is alleen de PWR of drukwatercentrale relevant
10 omdat momenteel in België geen nieuwe en efficiëntere centrales
11 bijgebouwd mogen worden. Windenergie zal in België naar alle
12 waarschijnlijkheid off-shore geproduceerd worden met een beperkte
13 capaciteit in de polders.

14 De gemiddelde kostprijs van de elektriciteitsproductie - voor
15 externe kosten en uitgedrukt in constante prijzen van 2000- hangt af
16 van het relatieve aandeel van de verschillende energiedragers in de
17 productiemix. Een representatief business-as-usual (BAU) scenario
18 voor 2010 dat dus vertrekt van de projecties in het Ampere Rapport
19 en aansluit bij de huidige productiemix bevat bijvoorbeeld 55%
20 nucleaire energie, 15% steenkoolcentrales, 27.5% gascentrales en
21 2.5% windenergie. De gemiddelde productiekost in 2010 voor dit
22 scenario bedraagt dan ook;

23

24 $BAU\ 2010 = 0.55 * 1.24 + 0.15 * 1.4 + 0.275 * 1.31 + 0.025 * 2.35 = 1.31$
25 BEF/kWh

26

27 De gebruikte kostprijsgegevens komen uit onderstaande tabel uit het
28 Ampere Rapport. Het wegvallen van de steenkoolcentrales tegen 2010
29 kan de producent noodzaken om fors te investeren in extra STEG-
30 centrales en tevens het aandeel van windenergie sterk op te voeren.

31

32 Tabel 1: kosten van gescheiden elektriciteitsproductie in 2010 in
33 BEF/kWh (constante prijzen van 2000)

BEF/kWh	Kosten (zonder brandstof)	Brandstof kost	Totaal 1	Externe kosten/ CO2	Externe kosten / andere	Totaal 2
Poederkool (SC)	0,76	0,61	1,37	0,60	0,37	2,34
Poederkool (ASC)	0,83	0,68	1,41	0,57	0,23	2,21
Poederkool (USC, 2020)	0,85	0,63	1,38	0,51	0,22	2,10
IGCC	1,03	0,64	1,67	0,62	0,13	2,42
Turbine op kerosine	1,81	1,57	3,38	0,62	0,78	4,78
Gasturbine	1,86	1,29	3,15	0,38	0,25	3,79
STEG	0,45	0,86	1,31	0,25	0,17	1,74
PWR (40 jaar) ²⁴	0,87	0,38	1,24	0,01	0,03	1,28
AP600 (40 jaar)	0,78	0,40	1,18	0,01	0,03	1,22
MHTGR (30 jaar)	1,41	0,26	1,67	0,01	0,03	1,70
Windmolens, aan de kust	1,81	0,00	1,81	0,02	0,02	1,85
Windmolens, polders	2,62	0,00	2,62	0,02	0,02	2,66
Windmolens, offshore	2,35	0,00	2,35	0,02	0,02	2,39
Windmolens, binnenland	3,14	0,00	3,14	0,04	0,08	3,26
Houtvergassing + STEG	0,90	1,97	2,87	0,07	0,29	3,23
Afvalverbrandingsovens	0,59	1,17	1,76	(0,41)	(0,20)	(2,38)

1
2

3 Dit laatste zal het gevolg zijn van verplichtingen of
4 overheidssubsidies gezien het minder interessante rendement van
5 windenergie, maar is tevens een logische invulling van een
6 diversificatiestrategie. Een productiepark met bijvoorbeeld een
7 aandeel van gascentrales rond 97% is immers ondenkbaar. Het scenario
8 van 45% STEG, 45% nucleair en 10% wind resulteert in een gemiddelde
9 productiekost van 1.382 BEF/kWh in 2010, dit is een toename met 5.5%
10 tegenover het referentiescenario. Hierbij dient opgemerkt dat deze
11 toename in gemiddelde kostprijs het gevolg is van het hogere aandeel
12 van windenergie tegen 2010. Het (niet realistische²⁴) alternatieve
13 scenario van 90% STEG en 10% wind resulteert in een gemiddelde
14 productiekost van 1.41 BEF/kWh, een toename met 7.9% tegenover het
15 referentiescenario.

16 Het is belangrijk op te merken dat sinds de opmaak van het Ampere
17 Rapport in 1999/2000 de olie- en gasprijzen aanzienlijk gestegen
18 zijn. De prijstoename verschilt evenwel van land tot land maar in de
19 meeste Europese landen kunnen we toch een toename tussen 20 à 30%
20 waarnemen over de periode 2000-2003. Indien dit hogere prijsniveau
21 de nieuwe trendlijn vormt tot 2010, dan dient de brandstofprijs voor
22 STEG-centrales naar boven aangepast te worden. Bij een toename van
23 deze brandstofkost van 0.88 tot 1.08 BEF/kWh, bedraagt de

²⁴ De vervroegde uitstap uit kernenergie heeft nog geen impact in 2010.

1 productiekost in het BAU scenario 1.36 BEF/kWh. Het scenario met 45%
2 STEG-centrales, 45% nucleair en 10% wind resulteert dan in een
3 gemiddelde productiekost die 8.7% hoger ligt dan in het BAU
4 scenario. In het scenario met 90% STEG en 10% wind, ligt de kost
5 zelfs 17.2% hoger dan in het BAU scenario.

6 Vertrekkende van deze analyse kunnen we concluderen - rekening
7 houdende met de vele assumpties- dat het sluiten van
8 steenkoolcentrales vanaf 2010 kan leiden tot een toename van van de
9 gemiddelde productiekost per kWh met 5.5% in vergelijking met het
10 referentiescenario. Alleen wanneer het aandeel van windenergie niet
11 hoger zou liggen dan 2.5% - België dient van de EU een aanzienlijk
12 hoger aandeel te halen - en bij bijvoorbeeld een daling van de
13 gasprijs, ligt de kostentoe name lager.

14 Dit is evenwel een analyse op korte termijn. De gevolgen van het
15 sluiten van de steenkoolcentrales op langere termijn zijn meer
16 expliciet omwille van de onvermijdelijke en aanzienlijke stijging
17 van de gasprijs. Hierdoor verbetert de relatieve competitiviteit van
18 de steenkoolcentrales aanzienlijk waardoor het aandeel van
19 toekomstige steenkoolcentrales in de productiemix anno 2020 eerder
20 zou toenemen ten nadele van het aandeel van de STEG-centrales.
21 Vertrekkende van een BAU-scenario voor 2020 met daarin 25%
22 steenkool, 20% STEG, 45% nucleair en 10% wind, komen we tot een
23 gemiddelde productiekost per kWh (uitgedrukt in constante prijzen
24 van 2000 en gebaseerd op het doortrekken van de kostprijs hypothesen
25 uit het Ampere Rapport) van;

26

27 $BAU\ 2020 = 0.45 * 1.15 + 0.25 * 1.35 + 0.20 * 1.65 + 0.10 * 2. = 1.385$
28 BEF/kWh

29

30 Dit is dus de productiekost zonder enige verplichting van
31 overheidswege om steenkool- en nucleaire centrales te sluiten.
32 Indien in 2020 geen steenkoolcentrales gebruikt kunnen worden,
33 resulteert een scenario met 45% STEG, 45% nucleair en 10% wind in
34 een gemiddelde productiekost van 1.46 BEF/kWh, dit is een toename
35 van 5.4% in vergelijking met het referentiescenario. Bij nucleaire
36 uitstap tegen 2020, rest er echter een scenario met 90% STEG en 10%
37 wind, wat leidt tot een gemiddelde productiekost tot 1.685 BEF/kWh,
38 dit is een toename van meer dan 21% tegenover het
39 referentiescenario.

40 Conclusie: vertrekkende van vrij conservatieve technologische
41 scenario's voor de elektriciteitsproductie tot 2010-2020, komen we
42 tot een stijging van de gemiddelde productiekost met 5.5% tegenover
43 het representatieve referentiescenario.

44

45 4.2 Stap 2: impact van de verhoging van de kostprijs

46 Vervolgens dienen we na te gaan wat de gevolgen zijn van deze
47 kostprijsverhoging. Dit is een lastige opgave aangezien deze
48 kostprijsverhoging zich zal manifesteren in de verdere

1 liberalisering en consolidatie van de Europese elektriciteits- en
2 energiemarkt. Hiervoor bestaan diverse scenario's.

3 De twee meest belangrijke scenario's zien er als volgt uit:

- 4 ▪ Scenario 1 : na sterke prijsconcurrentie tot 2005-2010, leidt de
5 nieuwe marktstructuur tot een de facto Europees kartel waardoor
6 de prijzen tussen 2010 en 2020 aanzienlijk zullen stijgen
- 7 ▪ Scenario 2 : door prijsconcurrentie investeren de producenten
8 permanent in kostenbesparingen waardoor de elektriciteitsprijzen
9 in de Europese Unie dalen tussen 2005 en 2020

10

11 Voor de Europese Commissie is natuurlijk scenario 2 het ideale
12 scenario maar ervaringen uit de VS suggereren dat scenario 1 tevens
13 vrij realistisch is. Vertrekkende van een daling van de
14 elektriciteitsprijs bij de onmiddellijke Europese concurrenten van
15 Electrabel (bijvoorbeeld nucleaire centrales uit Frankrijk) met 5%
16 gedurende de periode 2005-2010, betekent de gemiddelde
17 kostenverhoging met 5.5% tegen 2010 door de sluiting van de
18 steenkoolcentrales een relatieve handicap van maximaal 16.3% (d.i.
19 105.5/95 waarbij we dus vertrekken van identiek prijsniveau in de
20 beginsituatie) voor Electrabel. In een dergelijk scenario zou het
21 proportioneel doorrekenen van de 5.5% kostenstijging aan alle
22 klanten voor Electrabel kunnen resulteren in het verliezen van
23 enkele grote klanten (bijvoorbeeld uit de Antwerpse chemie).
24 Vertrekkende van de onderhandelingsmacht van dergelijke grote klanten
25 -deze is versterkt door de liberalisering van de markt-, zal de
26 kostenverhoging wellicht meer dan proportioneel afgewenteld worden
27 op de kleinverbruikers. Wanneer in 2010 de helft van de vraag naar
28 elektriciteit komt van de industrie, 30% van de gezinnen en 20% van
29 de dienstensector (d.i. min of meer de situatie in 2000), dan kan
30 het verminderen van de elektriciteitsprijs voor de industrie op het
31 niveau van de Europese concurrentie leiden tot een aanzienlijke
32 prijsverhoging voor zowel gezinnen als de diensten sector. Deze
33 verhoging kan bijvoorbeeld 15% bedragen;

34

$$35 \quad (0.5 - 5\%) + (0.3 + 15\%) + (0.2 + 15\%) = +5\%$$

36

37 Een dergelijke berekening is wel afhankelijk van enkele belangrijke
38 assumpties zoals de toegenomen capaciteit om elektriciteit te
39 importeren uit het buitenland²⁵ en de imperfecte liberalisering van
40 de markt voor kleingebruikers. In de realiteit zal de mogelijke
41 prijsverhoging voor kleinverbruikers dus lager liggen. Bij sterke
42 prijsconcurrentie op de Europese markt naar kleinverbruikers toe zal
43 Electrabel de prijzen voor deze groepen niet kunnen verhogen, wat
44 kan leiden tot rendementsverliezen.

²⁵ De beschikbaarheid van het alternatief van invoer uit de buurlanden zal Electrabel tot prijsconcessies dwingen.

1 In het eerste scenario met stijgende elektriciteitsprijzen liggen de
 2 zaken natuurlijk anders. Hierbij is het mogelijk dat Electrabel de
 3 kostenstijging proportioneel kan doorrekenen aan alle
 4 klantengroepen. Er is dus geen disproportionele afwenteling naar
 5 gezinnen en dienstensectoren. De prijzen stijgen dus voor alle
 6 gebruikers in België omwille van de gevolgen van de liberalisering
 7 en niet door de sluiting van de steenkoolmijnen. In dit geval kan
 8 evenwel een niet-gerealiseerde prijsverlaging als opportuniteitskost
 9 voor gezinnen en bedrijven berekend worden. Het niet verlagen van de
 10 prijzen verbetert evenwel de rendabiliteit van de producent.

11

12 4.3 Stap 3 : berekening per doelgroep

13 Volgens het Planbureau zal de vraag van de Belgische industrie naar
 14 energie jaarlijks stijgen met ongeveer 2% tussen 2000 en 2010. Voor
 15 de periode van 2010 tot 2020 zal de toename van de vraag iets lager
 16 liggen, rond 1.5% per jaar. Voor de gezinnen ligt de voorspelde
 17 toename op ongeveer +1% voor de periode 2000-2010 en +0.75% voor de
 18 periode 2010-2020. De jaarlijkse toename voor de dienstensector ligt
 19 hoger: +3% voor 2000-2020.

20 Vertrekkende van een totale consumptie van 80 000 GWh (1 giga = 10⁹)
 21 in 2000 - 40 000 GWh door de industrie, 24 000 GWh door gezinnen en
 22 13 000 GWh door dienstensectoren²⁶- komen we uit op volgende
 23 projectie van de vraag

24

	Vraag in 2000	Vraag in 2010	Vraag in 2020
25			
26	Industrie 40 000 GWh	48 759 GWh	56 587 GWh
27	Gezinnen 24 000 GWh	26 510 GWh	28 567 GWh
28	Diensten 13 000 GWh	17 470 GWh	23 479 GWh

29

30 4.3.1 proportioneel doorrekenen van de gestegen kostprijs

31 De jaarlijkse nominale meerkost als gevolg van de sluiting van de
 32 steenkoolcentrales vanaf 2010 kan als volgt berekend worden:
 33 elektriciteitsconsumptie per jaar in de periode 2010-2020 * (5.5%
 34 van 1.31 BEF/kWh²⁷). Na omzetting van de eenheden en conversie naar
 35 Euro resulteert deze berekening in onderstaande tabel. De tweede
 36 kolom vermeldt de jaarlijkse consumptie in GWh voor de sector.
 37 Hierop wordt de nominale jaarlijkse meerkost berekend in miljoen
 38 Euro (kolom drie), deze wordt dan geactualiseerd aan 5% (kolom vier)
 39 en vervolgens cumulatief weergegeven in de laatste kolom. Volgens
 40 deze berekening zal de sluiting van de steenkoolmijnen aan de
 41 Belgische industrie gedurende de periode 2010-2020 ongeveer € 813

²⁶ De optelling van deze drie consumptiegrootheden is niet gelijk aan 80 000 GWh omwille van de energieconsumptie binnen de elektriciteitssector zelf (1 500 GWh) en bij het transport van elektriciteit (1 400 GWh).

²⁷ Dit is 0.07205 BEF/kWh of € 0.001786/kWh of € 1.786/MWh of € 1786/GWh (1k = 10³)

1 miljoen kosten (in eenheden van 2010). De nominale kostprijs over
 2 deze periode bedraagt meer dan € 1 miljard.

3

	INDUSTRIE	meerkost	meerkost	geact.meer k.
	cons. (GWh)	per jaar 10 ⁶)	(€ geact. 5%	à cumulatief
2010	48759	87,03	87,03	87,03
2011	49490	88,33	84,13	171,15
2012	50233	89,66	81,32	252,47
2013	50986	91,00	78,61	331,08
2014	51751	92,37	75,99	407,08
2015	52527	93,75	73,46	480,53
2016	53315	95,16	71,01	551,54
2017	54115	96,59	68,64	620,18
2018	54927	98,03	66,35	686,54
2019	55751	99,51	64,14	750,68
2020	56587	101,00	62,00	812,68

4

5 Het proportioneel doorrekenen van de koststijging leidt tot een
 6 toename van de geactualiseerde kosten voor de gezinnen met ongeveer
 7 € 427 miljoen voor de periode 2010-2020. Voor de dienstensector
 8 bedraagt de toename € 312 miljoen. De totale kost voor de drie
 9 sectoren bij het proportioneel doorrekenen bedraagt dan ook € 1.55
 10 miljard voor de periode 2010-2020. Hierbij gaan we er dus van uit
 11 dat de meerkost van 5.5% geen impact heeft op de vraag naar energie
 12 voor de drie sectoren.

13

	GEZINNEN	meerkost	meerkost	geact.meer k.
	cons. (GWh)	per jaar 10 ⁶)	(€ geact. 5%	à cumulatief
2010	26510	47,32	47,32	47,32
2011	26709	47,67	45,40	92,72
2012	26909	48,03	43,56	136,28
2013	27111	48,39	41,80	178,08
2014	27314	48,75	40,11	218,19
2015	27519	49,12	38,48	256,67
2016	27726	49,49	36,93	293,60
2017	27933	49,86	35,43	329,03
2018	28143	50,23	34,00	363,03
2019	28354	50,61	32,62	395,65
2020	28567	50,99	31,30	426,95

14

	DIENSTEN	meerkost	meerkost	geact.meer k.
	cons. (GWh)	per jaar 10 ⁶)	(€ geact. 5%	à cumulatief
2010	17470	31,18	31,18	31,18
2011	17994	32,12	30,59	61,77
2012	18534	33,08	30,00	91,77
2013	19090	34,07	29,43	121,21
2014	19663	35,09	28,87	150,08
2015	20253	36,15	28,32	178,40
2016	20860	37,23	27,78	206,18
2017	21486	38,35	27,25	233,44
2018	22130	39,50	26,73	260,17
2019	22794	40,68	26,23	286,40
2020	23478	41,90	25,73	312,12

1

2 *4.3.2. disproportioneel doorrekenen van de gestegen kostprijs*

3 De combinatie van de onderhandelingsmacht van de grootverbruikers en
4 de prijsontwikkelingen bij de directe Europese concurrenten van
5 Electrabel, kan in het extreme geval leiden tot een prijsdaling voor
6 de grootverbruikers (-5%) die gecompenseerd wordt door een
7 prijsstijging voor de gezinnen en de dienstensectoren (+15%²⁸). Dit
8 laatste scenario wordt verder uitgewerkt. Hierbij dienen we de
9 impact van de sterk prijsstijging vanaf 2010 in overweging te nemen.
10 Afhankelijk van de prijselasticiteit van de vraag naar elektriciteit
11 zal de vraag in dit scenario voor de gezinnen en dienstensectoren
12 lager liggen dan bij de proportionele doorrekening van de gestegen
13 productiekosten. Om deze analyse eenvoudig te houden, stellen we dat
14 de vraag naar elektriciteit bij de gezinnen niet zal toenemen met
15 0.75% tussen 2010 en 2020 maar slechts met 0.375%. Voor de
16 dienstensector bedraagt de toename geen 3% per jaar maar slechts
17 1.5% per jaar voor de periode 2010-2020. Dit scenario levert de
18 onderstaande resultaten op voor de gezinnen en de dienstensectoren.
19 Voor de industrie is er natuurlijk geen meerkost omdat de prijs
20 daalt.

21

	GEZINNEN	meerkost	meerkost	geact.meerk.
	cons. (GWh)	per jaar 10 ⁶)	(€ geact. à 5%	cumulatief
2010	26510	129,13	129,13	129,13
2011	26616	129,65	123,48	252,61
2012	26723	130,17	118,07	370,68
2013	26829	130,69	112,89	483,57
2014	26937	131,21	107,95	591,52

²⁸ 15% van 1.31 BEF/kWh is 0.1965 BEF/kWh of € 0.004871/kWh of € 4 871.1/GWh

2015	27044	131,74	103,22	694,74
2016	27153	132,26	98,70	793,43
2017	27261	132,79	94,37	887,81
2018	27370	133,32	90,24	978,05
2019	27480	133,86	86,29	1064,33
2020	27590	134,39	82,51	1146,84

1

	DIENSTEN	meerkost	meerkost	geact.meerk.
	cons. (GWh)	per jaar (10 ⁶)	(€ geact. à 5%	cumulatief
2010	17470	85,10	85,10	85,10
2011	17732	86,37	82,26	167,36
2012	17998	87,67	79,52	246,88
2013	18268	88,99	76,87	323,75
2014	18542	90,32	74,31	398,06
2015	18820	91,67	71,83	469,88
2016	19102	93,05	69,44	539,32
2017	19389	94,45	67,12	606,44
2018	19680	95,86	64,88	671,32
2019	19975	97,30	62,72	734,05
2020	20275	98,76	60,63	794,68

2

3 De totale geactualiseerde kostprijs van de prijsverhoging gedurende
4 de periode 2010-2020 bedraagt voor de gezinnen € 1.146 miljard en
5 voor de dienstensectoren bijna € 800 miljoen. De totale kostprijs
6 bedraagt € 1.94 miljard. Dit is aanzienlijk meer dan de € 1.55
7 miljard die we berekenden bij de proportionele doorrekening.

8 Deze disproportionele berekening houdt evenwel alleen rekening met
9 de kostprijs bij het nieuwe marktevenwicht. Vanuit theoretisch
10 oogpunt dienen we ook de welvaartsconsequenties van het veranderen
11 van het marktevenwicht in rekening te brengen maar deze analyse
12 vraagt een preciese calibratie van de vraag-en aanbodzijde. Tevens
13 is deze extra kost relatief beperkt in vergelijking tot de berekende
14 kost.

15

16 4.4 Stap 4: finale gevolgen van de maatregel

17 Bij de proportionele doorrekening vonden we een geactualiseerde
18 totale kostprijs voor de industrie van € 812 miljoen. De industrie
19 bevat echter een aanzienlijk aantal bedrijven die om diverse redenen
20 zullen argumenteren dat deze meerkost omwille van een
21 klimaatmaatregel -de sluiting van de steenkoolcentrales- niet aan
22 hun kan doorgerekend worden. In Vlaanderen bestaan de
23 benchmarkingconvenanten die relatieve efficiëntieverbeteringen
24 belonen met het niet opleggen van andere klimaatmaatregelen aan de
25 participerende bedrijven. Informatie over de bedrijven die zijn

1 toegetreden tot het benchmarking-schema is te raadplegen op
 2 www.benchmarking.be. De toegetreden sectororganisaties zijn:
 3 - Fedichem Vlaanderen (Federatie van de Chemische Industrie)
 4 - Staalindustrie Verbond (Federatie Staalnijverheid)
 5 - Cobelpa Vlaanderen (Vlaamse Vereniging van de fabrikanten van
 6 papierdeeg, papier en karton)
 7 - Fevia Vlaanderen (Federatie Voedingsindustrie)
 8 - Federatie der Belgische Mouters (Federatie Mouters)
 9 - Febeltex (Federatie Textielnijverheid)
 10 - Agoria Vlaanderen (Multisectorfederatie van de Technologische
 11 Industrie)
 12 - Verbond van de Glasindustrie (Federatie Glasindustrie)
 13 - De Bedrijfsgroepering Zandgroeven (Federatie Zandgroeven)
 14 - Belgische Baksteenfederatie (Federatie Baksteenindustrie)
 15 - Vereniging der Belgische Dakpanfabrikanten (Federatie
 16 Dakpanfabrikanten)
 17 - Febelhout Vlaanderen (Federatie Houtindustrie)
 18 - Belgische Petroleum Federatie (Federatie Petroleumindustrie)
 19 - Vlaams Economisch Verbond

20

21 Het aantal toetreders blijft groeien en valt te verwachten dat tegen
 22 2010 een groot deel van deze grote groep bedrijven effectief de
 23 doelstelling van het convenant zal halen. In Wallonië zijn er de
 24 accords de branche die weliswaar minder sectoren bevatten maar
 25 waarvan de gevolgen vergelijkbaar zijn. Dit kan betekenen dat een
 26 groot deel van de meerkost voor de industrie - € 812 miljoen -
 27 uiteindelijk afgewenteld zal worden op de overheid (of op
 28 Electrabel). In onderstaande overzichtstabel gaan we ervan uit dat
 29 de helft van de meerkost voor de industrie afgewenteld wordt op de
 30 overheid.

31

Meerkost voor:	Proportioneel (geen afwenteling)	Proportioneel (50% afwenteling overheid)	Disproportioneel
Industrie	€ 812 miljoen	€ 406 miljoen	-
overheid	-	€ 406 miljoen	-
Gezinnen	€ 427 miljoen	€ 427 miljoen	€ 1.146 miljard
Diensten	€ 312 miljoen	€ 312 miljoen	€ 794 miljoen
TOTAAL	€ 1.55 miljard	€ 1.55 miljard	€ 1.94 miljard

32

33 Tenslotte dient opgemerkt te worden dat de sluiting van de
 34 steenkoolcentrales voor Electrabel wellicht geen sterke gevolgen zal
 35 hebben, zeker niet indien deze sluiting kan gespreid worden over een
 36 periode van ongeveer 8 jaar. Indien deze periode echter veel korter
 37 zou zijn - niet echt een realistische hypothese gezien het risico op
 38 een bruske verstoring van de Belgische elektriciteitsmarkt - kunnen
 39 de gevolgen voor Electrabel wel aanzienlijk zijn. Het sluiten van
 40 zowel de steenkool- als de nucleaire centrales stelt Electrabel voor
 41 een fundamentele uitdaging gedurende de komende 25 jaar.

1

2 5. Het Vlaamse CO₂- allocatieplan

3 Binnen het Europees systeem van verhandelbare emissierechten dient
4 elke EU-lidstaat een allocatieplan op te stellen waarbij
5 verhandelbare emissierechten aan diverse economische sectoren
6 toegekend worden. In 2005 dient in principe een pilootproject inzake
7 intra-EU emissiehandel van start te gaan. Vanaf 2008 zou het systeem
8 operationeel moeten zijn. De Vlaamse regering wenst via het
9 allocatieplan vooral de emissies in de elektriciteitssector zeer
10 duur te gaan maken. Uit voorlopige informatie blijkt dat de
11 allocatie voor deze sector in 2005 30% lager zal liggen dan de
12 emissies in voorgaande jaren terwijl in 2010 slechts emissierechten
13 voor 50% van de actuele uitstoot zullen verkregen worden. Electrabel
14 reageert zoals te verwachten was zeer negatief op dit voornemen van
15 de Vlaamse regering²⁹.

16 De beperkte allocatie naar de elektriciteitssector toe betekent
17 echter niet dat alle steenkoolcentrales op korte termijn zullen
18 gesloten worden. Ook gascentrales produceren CO₂ emissies³⁰. In de
19 technische literatuur vinden we dat per kWh geproduceerde
20 elektriciteit, gascentrales ongeveer 550 gram CO₂ produceren, terwijl
21 steenkoolcentrales 950 gram CO₂ per kWh uitstoten. Een centrale op
22 olie levert 885 gram CO₂ per kWh (cijfers IEA, voor de VS). Per MWh
23 levert een steenkoolcentrale dus 950 kg CO₂ en een gascentrale 550 kg
24 CO₂. Dit laatste cijfers wordt ook vermeld in de meest actuele
25 Belgische cursussen energietechnologie (zie cursus Prof.Dr.Alex De
26 Vos, Universiteit Gent). Zoals reeds vermeld zal in 2010 de
27 productiekost per MWh voor een poederkoolcentrale en STEG ongeveer
28 1300-1400 BEF of 32.5-34.5 Euro bedragen. De uiteindelijke impact
29 van het allocatieplan zal vooral afhangen van de prijs voor een CO₂-
30 emissierecht. De prijs wordt veelal uitgedrukt in Euro per ton CO₂.
31 Hoe hoger deze prijs, hoe duidelijker de impact van het
32 allocatieplan op de relatieve productiekosten van de Belgische

²⁹ "Deze inspanning is onrealistisch en onnodig onevenwichtig: de doelstellingen van het Kyoto protocol hebben betrekking op de periode na 2008 en ook de Europese richtlijn van 2003 legt geen dergelijke bruuske daling van de CO₂-emissies op korte termijn op. In de praktijk zou dit plan de spoedige sluiting van vrijwel alle steenkoolcentrales in Vlaanderen betekenen - Rodenhuize (270 MW), Mol (255 MW), Ruien (540 MW) of Langerlo (520 MW). Naast de sociale gevolgen - meer dan 700 rechtstreekse banen zijn betrokken - zou het stilleggen van 1000 MW basisvermogen tot grote problemen leiden voor de elektriciteitsbevoorrading, en dit in een situatie die vandaag al delicaat is. De bevoorrading van Vlaanderen kan slechts verzekerd worden mits het doorvoeren van alle mogelijke alternatieve oplossingen (omschakeling op aardgas, omvangrijk gebruik van hernieuwbare energie, invoer van belangrijke energiehoeveelheden) die echter op korte termijn niet haalbaar zijn en elk op hun beurt aanzienlijke praktische problemen stellen. De massale vervanging en/of de ombouw van het huidige productiepark, of nog de aankoop van grote hoeveelheden emissierechten op een beperkte markt, zal onvermijdelijk leiden tot een verhoging van de elektriciteitsprijs, wat niet zonder gevolg zal blijven voor de concurrentiepositie van de Vlaamse en Belgische ondernemingen, voor het merendeel grote energieverbruikers, en in het algemeen ook voor de concurrentiepositie van ons land tegenover andere Europese landen (Goedele Van der Spiegel, Envirodesk, 13/04/2004-
<http://www.envirodesk.com/site/news.asp?module=NEWS&level=DETAILS&newsId=6869>)

³⁰ CH₄ + 2 O₂ -> CO₂ + 2 H₂O

1 stroomproductie. Dit wordt geïllustreerd in onderstaande tabel voor
2 de productiekost in 2010.

3

Prijs CO ₂ recht	Kost steenkoolcentrale (2010)	Kost STEG (2010)
0 Euro/ton CO ₂	33 Euro	33 Euro
10 Euro	33 + (10*.95) = 42.5 Euro	33 + (10*.55)= 38.5 Euro
20 Euro	33 + (20*.95) = 52 Euro	33 + (20*.55)= 44 Euro
30 Euro	33 + (30*.95) = 61.5 Euro	33 + (30*.55)= 49.5 Euro
40 Euro	33 + (40*.95) = 71 Euro	33 + (40*.55)= 44 Euro

10

11 Hieruit blijkt dat het prijsverschil per MWh tussen steenkool- en
12 STEG-centrales bij een prijs van 10 Euro per ton CO₂.relatief beperkt
13 is. Vertrekkend van een gelijke productieprijis in 2010 wordt een MWh
14 uit een steenkoolcentrale 10% duurder dan een MWh uit een
15 gascentrale. Een zeer hoge prijs van 40 Euro per ton CO₂ leidt tot
16 een relatieve meerkost voor een MWh van maar liefst 61%.

17 Bij deze berekeningen dienen enkele bemerkingen gemaakt te worden:

18 1.De vroeger voorspelde prijzen voor een emissierecht van 1 ton CO₂
19 bij intra-EU emissiehandel - het actuele voorstel voor intra-EU
20 emissiehandel is beperkter in het aantal participerende sectoren-
21 liggen sterk uiteen: van 5 tot 166 Euro per CO₂. Deze enorme
22 verschillen zijn toe te schrijven aan het gebruik van diverse
23 modellen met verschillende hypothesen (inzake deelnemende landen,
24 periode van analyse, post-Kyoto reductiedoelstellingen, etc.).
25 Frequent gebruikte modellen zijn WorldScan, PRIMES, GREEN, GEM-E3
26 World, G-CUBED, AIM, POLES, SGM, EPPA, MS-MRT, OXFORD en GTEM³¹.

27 2. De prijs per ton CO₂ als gevolg van de allocaties in de EU-
28 lidstaten is momenteel nog niet te berekenen omdat enkele landen hun
29 allocatie nog niet afgewerkt hebben. Alle bestaande berekeningen
30 zijn dus speculatief.

31 3. De prijs voor een emissierecht kan in de praktijk sterk
32 fluctueren en sterk verschillen van de prijsverwachtingen. Dit
33 blijkt overduidelijk uit de Amerikaanse handel in SO₂ emissierechten.

34 4. De Europese Commissie heeft niet de bedoeling de Europese
35 economie in een zware recessie te brengen. Bij een prijs van 166
36 Euro per ton CO₂ kost een MWh uit een STEG-centrale maar liefst 124
37 Euro. Dit is bijna een verviervoudiging tegenover de verwachte prijs
38 in 2010 zonder emissiehandel. De prijs voor een MWh uit een
39 steenkoolcentrale kost wordt dan 190 Euro, bijna zes keer de
40 verwachte prijs zonder emissiehandel in 2010. De gevolgen hiervan
41 voor landen zonder een nucleair of waterkrachtpark zijn
42 catastrofaal. Een dergelijke evolutie zal zich dus nooit voordoen.

43

³¹ De meest verwachte prijs ligt rond 17 en 32 Euro per ton CO₂.

1 We kunnen dan ook verwachten dat de prijs voor een emissierecht
2 relatief laag zal zijn of laag gehouden zal worden door aanpassingen
3 aan de allocatieschema's. Indien de prijs ligt tussen 10 à 20 Euro
4 per ton CO₂, dan worden steenkoolcentrales minder competitief
5 tegenover gascentrales. Op zich impliceert dit echter niet dat
6 Electrabel alle steenkoolcentrales zal sluiten. Een onderneming
7 weegt winstmaximalisatie steeds af tegenover risicominimalisatie.
8 Een rationele diversificatiestrategie die rekening houdt met
9 fluctuaties op de markten van brandstoffen en emissierechten, en met
10 technologische ontwikkelingen bevat zeker een park met
11 steenkoolcentrales, zelfs al zijn deze tijdelijk iets minder
12 rendabel in vergelijking met een STEG-centrale.

13 We concluderen dan ook dat het allocatieschema zal leiden tot een
14 beperkter gebruik van steenkoolcentrales waardoor in de toekomst
15 onze elektriciteitsproductie meer van STEG-centrales afhankelijk
16 wordt. De hieruit volgende meerkost zal dus veel lager zijn in
17 vergelijking met de meerkost door de beslissing om
18 steenkoolcentrales te sluiten zoals berekenend in bovenstaande
19 paragrafen.

20 Tenslotte kan ook de vraag gesteld worden wat de zin is van het
21 sluiten van steenkoolcentrales als tegelijkertijd de
22 elektriciteitsproducent een zeer beperkte allocatie van
23 emissierechten toegewezen krijgt. Qua impact wordt twee keer
24 dezelfde beslissing genomen. Vanuit een kosten-
25 effectiviteitsstandpunt geniet werken met het allocatieplan zeker de
26 voorkeur boven het sluiten van steenkoolcentrales.

27

28 **6. Consultaties**

29

30 *Vermeld welke consultaties hebben plaatsgevonden voor de opmaak van*
31 *deze BIT. Welke andere overheidsdiensten werden geconsulteerd?*
32 *Welke doelgroepen werden geconsulteerd? Wat was de doelstelling*
33 *daarvan? Wat waren de resultaten van die raadpleging?*

34

35 Deze case werd uitgevoerd ter illustratie van het BIT-instrument. Er
36 werd vertrokken van secundaire bronnen en de betrokken sectoren
37 werden niet rechtstreeks geconsulteerd.

38

39 **7. Samenvatting**

40

41 *7. Beschrijf kort de conclusies.*

42

43 De sluiting van de steenkoolcentrales leidt voor de periode 2010-
44 2020 tot een meerkost van 1.55 miljard Euro voor de Belgische
45 economie. Onderstaande tabel presenteert de cumulatieve
46 geactualiseerde meerkost voor de periode 2010-2020. Zonder een

1 afwenteling van deze meerkost is het vooral de industrie die de
 2 rekening zal betalen (812 miljoen Euro). Ook de gezinnen betalen een
 3 aanzienlijke meerkost (427 miljoen Euro). Wanneer de industrie
 4 omwille van andere lopende engagements deze meerkost deels - we
 5 veronderstellen voor 50%- kan afwentelen, dan liggen de zaken anders
 6 en dreigt de overheid zelf met een meerkost geconfronteerd te
 7 worden.

8

Meerkost voor:	Proportioneel (geen afwenteling)	Proportioneel (50% afwenteling overheid)	Disproportioneel
Industrie	€ 812 miljoen	€ 406 miljoen	-
Overheid	-	€ 406 miljoen	-
Gezinnen	€ 427 miljoen	€ 427 miljoen	€ 1.146 miljard
Diensten	€ 312 miljoen	€ 312 miljoen	€ 794 miljoen
TOTAAL	€ 1.55 miljard	€ 1.55 miljard	€ 1.94 miljard

9

10 Indien de steenkoolcentrales niet gesloten worden door een
 11 beslissing van de regering, rest nog de impact van het CO₂
 12 allocatieschema. Hierdoor zal er ook een meerkost te verwachten zijn
 13 maar deze zal aanzienlijk lager zijn. Een precieze voorspelling is
 14 echter te speculatief omwille van de grote onzekerheid rond de
 15 toekomstige prijs voor een emissierecht.

16

17 8. Contactinformatie

18

19 8. Vermeld de naam en contactgegevens van de persoon die
 20 beschikbaar is voor vragen over deze BIT.

21 Pm

22

23 2.3 'De aanvaardingsplicht voor afgedankte 24 elektrische en elektronische apparaten 25 (AEEA)'

26 Praktische aanpak

27 In deze case wordt niet de impact van een maatregel maar van een
 28 mechanisme ter uitvoering van een maatregel besproken. De structuur
 29 van deze case vertrekt van de vaststelling dat Recupel een deel van
 30 de gemaakte kosten omwille van de aanvaardingsplicht vergoedt
 31 terwijl een ander deel niet vergoed wordt om diverse redenen. We
 32 concentreren ons dan ook op het niet-vergoede deel, te meer daar het
 33 vooral de kleine marktspelers zijn die wellicht disproportioneel met
 34 niet-vergoede kosten geconfronteerde worden.

35 Voor deze case moesten enkele kosten geschat worden. We opteerden
 36 voor drie scenarios waarvan het midden scenario het meest bij de

1 realiteit zou moeten aansluiten. Bepaalde kosten zoals deze van
2 administratieve verwerking zijn echter zeer moeilijk in te schatten
3 omdat deze door de bedrijven zelf niet gemeten worden. In het kader
4 van een zware BIT zou het aangewezen zou om gedetailleerde
5 boekhoudkundige informatie van een grote, middelgrote en kleine
6 distributeur te analyseren om de werkelijk kostprijs van de Recupel-
7 boekingen in kaart te brengen.

8

9 **1. Omschrijving van de regelgeving**

10

11 *Geef een korte omschrijving van de regelgeving waarvoor deze BIT*
12 *werd opgemaakt.*

13

14 Voor AEEA werd een milieubeleidsovereenkomst (MBO) gesloten met als
15 doelstelling een verantwoorde verwerking van afgedankte toestellen
16 te bekomen. Vanaf 2001 dienen bepaalde hergebruik en
17 recyclagecijfers te worden bereikt.

18

19 **2. Doel en beoogde effecten van de regelgeving**

20

21 *2.1. Beschrijf kort de aanleiding voor de regelgeving. Welk*
22 *maatschappelijk probleem wordt door de regelgeving aangepakt? Wat*
23 *zijn de risico's die verbonden zijn aan de huidige toestand? Wat*
24 *zijn de onderliggende oorzaken van het probleem? Waarom voldoet de*
25 *huidige regelgeving niet?*

26

27 Het beperken van de afvalberg vereist een hogere recyclage van
28 gebruikte producten. Recyclage is afhankelijk van een efficiënte
29 verzamelen van te recycleren producten. De nieuwe maatregel wil
30 hieraan tegemoet komen. De aanvaardingsplicht legt de
31 verantwoordelijkheid voor de inzameling en verwerking bij de
32 producent/invoerder. De eindverkoper dient afgedankte toestellen van
33 de consument te aanvaarden indien deze een nieuw toestel koopt³².
34 Deze afgedankte toestellen dienen niet bij de eindverkoper van het
35 nieuwe toestel aangekocht te zijn.

36

37 *2.2. Omschrijf, bij voorkeur in meetbare termen, de doelstelling en*
38 *beoogde effecten van de regelgeving.*

39

40 Voor AEEA werd een milieubeleidsovereenkomst (MBO) gesloten met als
41 doelstelling een verantwoorde verwerking van afgedankte toestellen
42 te bekomen. Vanaf 2001 dienen volgende hergebruik en
43 recyclagecijfers te worden bereikt:

³² Indien de consument geen nieuw toestel wenst te kopen, kan hij zijn afgedankt
toestel gratis op het containerpark afleveren.

1 Naar materialen: ferro en non-ferro 95%; kunststoffen 20% (overige
2 80% nuttige toepassing³³);

3 Naar apparaten: 90% voor grote toestellen en 70% voor kleine
4 toestellen, beeldbuizen, koel- en vriestoestellen.

5 De maatregel heeft enkel betrekking op toestellen voor huishoudelijk
6 gebruik en heeft een permanent karakter. Enerzijds heeft de MBO een
7 looptijd van 5 jaar. Anderzijds bepaalt de Europese Richtlijn
8 2002/96/EG dat ten laatste op 13 augustus 2005 een terugname-systeem
9 voor huishoudelijk AEEA in werking moet treden. Uiterlijk op 31
10 december 2006 moet 4 kg per inwoner worden ingezameld. Bepaalde
11 aspecten van de verwerkingsdoelstellingen van de Vlaamse MBO zijn
12 strenger dan de Europese richtlijn. De richtlijn voor grote
13 apparaten heeft een recyclagedoelstelling van 75% en van 65 of 50%
14 voor de andere apparaten afhankelijk van de categorie waartoe ze
15 behoren. Daarenboven dienen deze doelstellingen slechts in 2006 te
16 worden bereikt. De strengere Vlaamse doelstellingen hebben tot
17 gevolg dat Vlaanderen zich bijkomend moet concentreren op de
18 recyclage van niet-metalen. Dit vormt tot op heden echter een
19 verlieslatende activiteit. De additionele kosten voor de scheiding
20 van deze fracties worden niet gecompenseerd door de verkoopprijs van
21 deze secundaire fracties door een gebrek aan afzetmogelijkheden en
22 goedkope productie van nieuwe stoffen. Dit wordt afgeleid uit het
23 feit dat voorheen enkel metalen werden gerecupereerd uit het AEEA
24 (bedrijfsbezoek Retra). De additionele kost wordt voor een groot
25 deel bepaald door het noodzakelijk niveau van scheiding dat
26 samengaat met de verschillende mogelijkheden voor nuttige
27 toepassing. Het feit dat Recupel enkel de doelstelling van 90%
28 recyclage voor grote toestellen nog niet haalt (2002: 82%), geeft
29 een indicatie dat deze bijkomende kost niet te hoog moet worden
30 ingeschat.

31

32

33 **3. Betrokken categorieën bedrijven**

34

35 *3.1. Geef aan voor welke bedrijven de regelgeving gevolgen heeft:*
36 *Voor welke categorieën bedrijven heeft de regelgeving mogelijk*
37 *bedrijfseffecten? Hoeveel bedrijven worden daadwerkelijk met de*
38 *regelgeving geconfronteerd?*

39

40 De maatregel treft elke producent/distributeur/consument van EEA.
41 België telt momenteel ongeveer 36 000 verdeelpunten van EEA.

42 In de bestaande situatie gebeurde de inzameling hoofdzakelijk door
43 (i) de gemeentes en intercommunales via het containerpark en de
44 grofvuilophaling; (ii) eindverkopers vooral bij plaatsing van nieuwe
45 toestellen en (iii) door private ophalers zoals schroothandelaars.
46 Deze laatste groep bestaat hoofdzakelijk uit kleine ondernemingen.

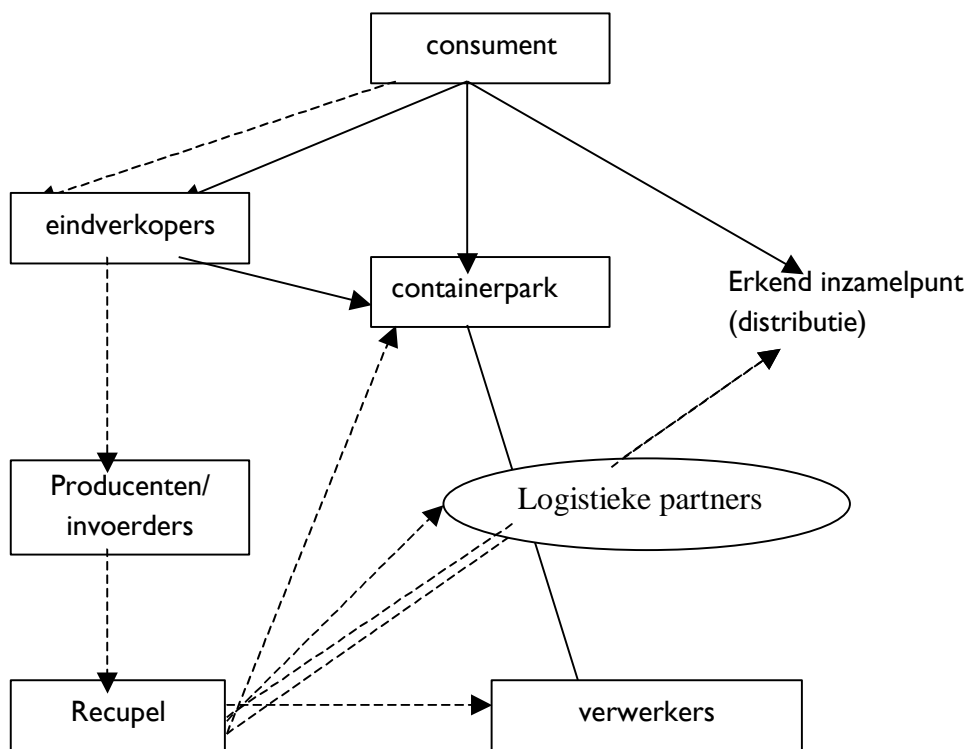
³³ In het kader van AEEA slaat dit op verbranding met energierecuperatie.

1 Een deel van het AEEA werd vervolgens zonder enige behandeling
2 finaal verwijderd. Het andere deel, werd via mechanische bewerking
3 (veelal via shredder) gescheiden in verschillende materiaalfracties.
4 Vooral metaal (ferro en non-ferro) werd verkocht en hergebruikt als
5 grondstof.

6 De nieuwe maatregel verschuift de verantwoordelijkheid naar de
7 producenten/invoerders. Het opgerichte inzamel- en
8 verwerkingsnetwerk onder beheer van de producenten/invoerders voegt
9 tussen inzameling en mechanische scheiding een depollutie en
10 demontage toe. Hierbij worden schadelijke onderdelen en vloeistoffen
11 verwijderd. Het netwerk integreert delen van het bestaande netwerk
12 en neemt verwerkingstaken van de overige actoren ten dele over.
13 Inzake de verwerking worden ambitieuze recyclagedoelstellingen
14 vooropgezet, voornamelijk voor kunststof en voor bepaalde delen van
15 het AEEA (vb. beeldbuis houdende apparaten). De inzameling en
16 verwerking wordt beheerd door Recupel en gefinancierd door een
17 recyclagebijdrage die de consument betaalt bij aankoop van een nieuw
18 toestel.

19

20 Schematisch:

AEEA-stroom
Financiële stroom

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15

4. Nalevingskosten

4.1. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een kwalitatieve inschatting van de aard en omvang van de nalevingskosten voor de betrokken bedrijven.

4.2. Geef aan wat de nalevingskosten voor KMO's zijn. Zijn die kosten significant? Worden KMO's disproportioneel getroffen?

De nalevingskosten worden hierna samen met de bedrijfseffecten besproken voor verschillende bedrijfs- en maatschappelijke groepen.

5. Bedrijfseffecten

1 5. Geef een kwantitatieve, of als dat niet mogelijk is, een
2 kwalitatieve inschatting van de impact van de nalevingskosten voor
3 de betrokken bedrijven en de Vlaamse economie.

4

5 1 Producenten/invoerders

6 De producenten/invoerders van elektrische en elektronische apparaten
7 zijn finaal verantwoordelijk op organisatorisch en op financieel
8 vlak. In Vlaanderen betreft het hoofdzakelijk invoerders.

9 De bedrijfseffecten voor deze sector zijn zeer beperkt. De
10 additionele kost voor de inzameling en verwerking van de afgedankte
11 apparaten wordt doorgerekend aan de consument onder de vorm van een
12 recyclagebijdrage bij aankoop van een product. De beperkte
13 prijsstijging leidt omwille van een lage prijselasticiteit van de
14 vraag niet tot dalende verkopen. De lage negatieve prijselasticiteit
15 wordt wellicht meer dan gecompenseerd door een positieve
16 inkomenselasticiteit³⁴. Ook de impact op grensoverschrijdende
17 aankopen is wellicht beperkt gezien ook Nederland en Duitsland een
18 identiek systeem kennen en dit in alle andere Europese landen op
19 korte termijn wordt ingevoerd. Daarenboven komt de communicatie en
20 sensibilisering het imago van de sector ten goede.

21 Ook de nalevingskosten voor individuele bedrijven zijn beperkt. De
22 vzw Recupel groepeerde de producenten/invoerders en geeft uitvoering
23 aan de aanvaardingplicht voor haar leden. Met ongeveer 1.100 leden
24 is het overgrote deel van de producenten/invoerders aangesloten bij
25 Recupel. De recyclagebijdragen worden doorgestort aan Recupel dat
26 hiermee de inzamel- en recyclageactiviteit financiert. Lid worden
27 van Recupel is gratis. Een keer per maand of trimester dient de
28 producent/invoerder aangifte te doen van het aantal op de markt
29 gebrachte toestellen. Dit kan door een elektronisch formulier in te
30 vullen op de website. Vervolgens krijgt het bedrijf het totale
31 bedrag aan te betalen recyclagebijdragen gefactureerd. De kost van
32 de administratieve verplichtingen zijn geschat op basis van een
33 loonkost van 250 Euro per dag en 6 werkdagen per jaar gepresteerd
34 door een boekhouder (schatting van de kost³⁵: 250 Euro * 6 werkdagen
35 * 1.100 ondernemingen = 1.650.000 Euro). Een grotere impact was de
36 eenmalige kost om de recyclagebijdrage in het administratief systeem
37 in te passen. We denken hierbij in de eerste plaats aan de
38 aanpassing van software voor de facturatie en de boekhouding. Deze
39 kost werd door Philips Belgium geschat op 5.000 Euro (schatting:
40 5.000 Euro * 1.100 ondernemingen = 5.500.000 Euro).

41 Navraag bij Agoria (sectie elektrohuishoudtoestellen, batterijen en
42 accumulatoren) leert dat ook veel werk in de voorbereiding en
43 implementatie van de regelgeving werd geïnvesteerd. Dit omvat vooral

³⁴ De inkomenselasticiteit meet in welke mate een toename van het inkomen leidt tot een toenemende vraag naar elektrische en elektronische apparaten. Uit budgetenquêtes blijkt dat gezinnen de laatste jaren systematisch een groeiend aandeel van hun beschikbaar inkomen besteden aan elektrische en elektronische apparaten.

³⁵ De veronderstellingen waarop de schattingen zijn gebaseerd, staan op het einde van de studie.

1 de tijd en middelen die werden besteed aan de vergaderingen,
2 onderzoek en communicatie. De voorbereiding van de regelgeving is
3 immers reeds gestart begin jaren '90. Deze kost wordt geschat op de
4 inzet van 2 ingenieurs (jaarlijkse loonkost van 50.000 Euro) die
5 hier 10 jaar aan hebben gewerkt (schatting: 1.000.000 Euro). De zeer
6 lange duur van totstandkoming heeft ook een lange periode van
7 onzekerheid voor de bedrijven met zich meegebracht. De kost hiervan
8 is evenwel zeer moeilijk in te schatten.

9

10 2 Distributie

11 In België zijn ongeveer 36.000 verkooppunten van elektrische en
12 elektronische apparaten (bron: OVAM). Bij aankoop van toestellen van
13 de producenten/invoerders, wordt de recyclagebijdrage aan de
14 distributie doorgerekend die deze op haar beurt aan de consument
15 doorrekent. Elke eindverkoper dient afgedankte apparaten van de
16 consument te aanvaarden indien deze een nieuw apparaat aankoopt³⁶.
17 Er werd dus niet gekozen voor een meer gecentraliseerde benadering
18 waarbij de totale transport- en communicatiekosten aanzienlijk lager
19 zouden liggen.

20 De nalevingskosten voor een eindverkoper zijn beperkt. Elke
21 eindverkoper kan de ingezamelde toestellen gratis door Recupel laten
22 ophalen indien hij vier keer per jaar minstens 8 grote toestellen of
23 1 volle boxpallet (met kleinere toestellen) inzamelt. Blijkbaar is
24 deze grens enkel weggelegd voor grotere verkopers gezien er van de
25 36.000 verkooppunten slechts 2.178 geregistreerd zijn als
26 inzamelpunt. Men moet er wel rekening mee houden dat meerdere
27 eindverkopers zich groeperen tot één inzamelpunt. Eind 2003 werd een
28 akkoord bereikt waardoor de distributeurs die geregistreerd zijn bij
29 Recupel een vergoeding krijgen (met terugwerkende kracht voor 2002
30 en 2003) voor hun opslag, administratie en andere kosten.

31

categorie	eenheden	Frequentie jaar	Vergoeding jaar
A	Min. 50	Min. 4	500
B	Min. 100	Min. 8	1.000
C	Min 300	Max. 13	2.000
D	container	Min. 3	2.000

32

33 De vergoeding is berekend uitgaande van een kost van ongeveer 8 Euro
34 per groot toestel (studie Nelectra). Ook de afschrijvingskost
35 (lineaire afschrijving op 10 jaar) van de eenmalige uitgave
36 verbonden aan de inpassing van de recyclagebijdrage in het
37 administratief systeem (boekhouding, prijsaanduiding winkel,

³⁶ De aankoop van een nieuw toestel bepaalt dus de plicht tot aanvaarding van het afgedankte toestel. Noch het merk, noch de plaats van oorspronkelijke aankoop van het afgedankte toestel kan de eindverkoper vrijstellen van de plicht tot aanvaarding.

1 facturatie...) zit hierin vervat. Het feit dat slechts eind 2003 een
2 akkoord omtrent een vergoeding werd bereikt, zorgde voor een periode
3 van ongenoegen en onzekerheid.

4 Ongeveer 1/5e van alle ingezamelde toestellen wordt via deze
5 geregistreerde eindverkopers verzameld. Inzamelpunten die minder
6 inzamelen krijgen geen vergoeding. Het overgrote deel van de
7 eindverkopers moet dus op zelfstandige basis de ingezamelde
8 apparaten vervoeren naar een centraal inzamelpunt (containerpark,
9 Regionaal Overslag Station of distributeur met
10 centralisatiefunctie). De bijkomende kost per bedrijf bedrijven is
11 echter beperkt (per definitie minder dan 500 Euro per jaar;
12 schatting 300 Euro). Daarenboven was het al gebruikelijk om als
13 dienst naar de consument oude toestellen terug te nemen, vooral bij
14 grotere toestellen die aan huis worden afgeleverd. Het feit dat
15 sommige eindverkopers worden vergoed en andere niet zorgt wel voor
16 een scheef trekking in het voordeel van de grotere verkopers. Het
17 grote aantal verkopers (schatting 20.000 (36.000 eindverkopers -
18 2.170 geregistreerd als inzamelpunt - ongekend aantal eindverkopers
19 die in groep een inzamelpunt vormen)) zorgt wel voor een
20 aanzienlijke kost op sectorniveau: 300 Euro * 20.000 ondernemingen
21 = 6.000.000 Euro.

22

23 3 Inzamel- en recuperatiesector

24 De maatregel impliceert omvangrijke bedrijfseffecten in de inzamel-
25 en recuperatiesector. Recupel heeft voor Van Gansewinkel geopteerd
26 als logistieke partner en heeft vijf bedrijven geselecteerd die
27 instaan voor de depollutie en de demontage van de ingezamelde
28 toestellen. Vervolgens worden de verschillende materiaalfracties
29 gescheiden om vervolgens te worden doorgegeven voor verdere
30 verwerking of recyclage. Enkele grote bedrijven hebben hierdoor de
31 controle op een deel van de verwerkingsactiviteiten verworven ten
32 nadele van meerdere kleinere bedrijven. Uitgezonderd CFK houdend- en
33 beeldbuis materiaal werd immers een groot deel van het AEEA dat nu
34 onder de aanvaardingsplicht valt vroeger zonder enige financiële
35 tussenkomst verwerkt (met beperkte depollutie en demontage). De
36 invoering van de aanvaardingsplicht draagt op deze wijze bij tot
37 concentratie van de markt. Het feit dat een beperkt aantal bedrijven
38 nu kan werken op grotere schaal en met relatieve zekerheid omtrent
39 toekomstige activiteit, laat wel een grotere professionalisering
40 toe. Deze situatie zorgt voor draagkracht die investeringen in
41 milieutechnologie en toekomstgericht onderzoek toelaat. Gezien
42 Vlaanderen terzake bij de voorlopers in Europa behoort en de MBO
43 ambitieuze recyclagedoelstellingen vooropstelt, kan dit deze
44 bedrijven een stevige concurrentiepositie bezorgen die ten goede kan
45 komen bij de verdere uitbouw van inzamel en verwerkingssystemen in
46 andere landen van de Europese Unie.

47 De investeringskost in een depollutie en demontagelijijn voor één
48 specifieke fractie (grote toestellen, koel- of vriesapparaten,
49 beeldbuis houdend materiaal of kleine toestellen) bedraagt ongeveer
50 3.000.000 Euro (bron: Apparec). Zowel in Vlaanderen als in Wallonië
51 is voor elke fractie een demontagelijijn opgezet. Het totale

1 investeringsbedrag van de sector bedraagt dus ongeveer 24.000.000
2 Euro (8 demontagelijnen * 3.000.000 Euro). Het feit dat deze
3 bedrijven een relatieve zekerheid hebben over voldoende aanvoer van
4 AEEA zorgt ervoor dat deze bedrijven voldoende draagkracht hebben om
5 de investering te dragen. De opbrengst van de verkoop van
6 gerecupereerde materialen volstaat niet om de kosten te dragen. Het
7 verschil wordt door Recupel vergoed. De additionele
8 investeringsuitgaven worden dus gecompenseerd door additionele
9 ontvangsten.

10 Naast de private actoren worden ook containerparken en
11 kringloopcentra beïnvloed door de maatregel. Nagenoeg alle
12 containerparken hebben een contract gesloten met Recupel. Ze dienen
13 het AEEA dat burgers en kleinhandelaars komen afleveren in te
14 zamelen in vier fracties (groot elektro, koel en vries, TV en
15 computerschermen, klein elektro). Recupel zorgt voor opslagmateriaal
16 en de ophaling en voorziet een vergoeding voor bijkomende kosten
17 ter waarde van ongeveer 100.000 Euro per 1.000 ton (bron: Ivago en
18 VVSG). In 2002 bedroeg de totale vergoeding ongeveer 3.200.000 Euro.
19 Recupel communiceert naar consumenten en eindverkopers de boodschap
20 om herbruikbaar AEEA naar kringloopcentra te brengen. Recupel zorgt
21 zelf niet voor een scheiding tussen herbruikbare en niet-
22 herbruikbare apparaten. De toenemende invoer van toestellen in de
23 kringloopcentra lijkt door de invoering van de aanvaardingsplicht
24 positief noch negatief te zijn beïnvloed.

25

26 4 De burger

27 Van de burger wordt een extra inspanning gevraagd om zijn afgedankte
28 toestellen af te leveren bij een eindverkoper of containerpark.
29 Tevens is het de burger die via de recyclagebijdrage het merendeel
30 van de kosten verbonden aan de maatregel draagt. Het aandeel van
31 uitgaven van gezinnen aan elektrische en elektronische apparaten
32 bedraagt tussen de 3 en 4% van de totale bestedingen. De besteding
33 in deze categorie zitten in stijgende lijn. In 1980 bedroeg het
34 aandeel slechts 2% en tussen 1980 en 1995 werd een verdubbeling van
35 de aankopen (in reële prijzen) van elektrische toestellen
36 gerealiseerd (NIS).

37 In 2002³⁷ ontving Recupel 48.797.610 Euro aan recyclagebijdragen
38 (ongeveer 5 Euro per burger). Bij de bepaling van de bijdrage wordt
39 rekening gehouden met de kosten voor ophaling en verwerking per
40 categorie van apparaten en met de graad van recycleerbaarheid van de
41 goederen. De bijdrage schommelt tussen 20 Euro (vb. koelkast,
42 diepvries) en 0,1 Euro (vb. wekker, rekenmachine). Ongeveer 2/3e van
43 de ontvangen bijdrage wordt gereserveerd voor de kosten verbonden
44 aan de toekomstige inzameling en verwerking (kapitalisatiesysteem).
45 Het overige deel wordt hoofdzakelijk besteed aan de huidige
46 inzameling, verwerking, communicatie, consulting en bezoldigingen.
47 Er wordt verwacht dat de bijdrage in de toekomst daalt omdat steeds
48 minder toestellen zullen worden ingezameld waarvoor nog geen
49 bijdrage werd betaald (historische goederen).

³⁷ Cijfers voor 2003 zullen op 1 juni 2004 beschikbaar zijn.

1
2
3
4
5
6
7
8

5 Determinanten van de kosten

Het blijkt dat de kosten als gevolg van de invoering van de aanvaardingsplicht voor de bedrijven eerder beperkt zijn en in vele gevallen vergoed worden via de recyclagebijdrage. Onderstaande tabel maakt de vergelijking tussen de inkomsten uit de recyclagebijdrage en de hiermee gefinancierde uitgaven voor transport, recyclage en verwerking.

9

	België	Nederla nd	Denemar ken	Noorweg en	Zweden	Zwitser land
Bijdrage per kilogram	1.36	0.61	0.43	0.60	0.47	0.80
Kost per kilogram	0.54	0.35	0.43	0.52	0.45	0.64

10 Bron: Future Energy Solutions (2003), Study into European WEEE
11 Schemes.

12

13 Hieruit blijkt dat de consument in België ongeveer dubbel zoveel
14 betaalt als in andere landen. Het verschil tussen de bijdrage en de
15 kost voor transport en recyclage wordt gevormd door algemene kosten
16 voor management, marketing, auditing e.a. en door fondsvorming. Dit
17 laatste vormt de reden voor de hoge bijdrage in België. Ongeveer 66%
18 van de bijdrage wordt gebruikt voor de aanleg van een grote
19 financiële reserve om de kost verbonden aan de verwachte stijging
20 van het aantal ingezamelde toestellen te kunnen financieren. Recupel
21 verwacht een verdubbeling van het aantal ingezamelde toestellen (8
22 kg/inwoner) binnen 3-4 jaar. We merken hierbij wel op dat in
23 Noorwegen, Zweden en Zwitserland al meer dan 8kg/inwoner wordt
24 ingezameld en de kost per kg een stuk lager ligt.

25 Vervolgens trachten we een beeld te vormen van de wijze waarop de
26 recyclagebijdrage wordt besteed. Recupel was niet bereid hierover
27 informatie te verschaffen. We zijn dus genoodzaakt ons te baseren op
28 gegevens van vergelijkbare systemen in andere landen.

29

	Nederland	Noorwegen	Zweden	Zwitserland
Recyclage	75%	67%	75%	75%
Logistiek	15%	20%	20%	14%
Management/administratie	4%	6%	3.5%	4%
Public Relations	4%	3%	1.5%	1%
Auditing en controle	2%	3%	-	1%

30 Bron: Future Energy Solutions (2003), Study into European WEEE
31 Schemes.

32

1 Gezien Recupel gebaseerd is op en veel gelijkenissen vertoont met
2 Nederland, zullen we dit land als referentiebasis hanteren. Uit de
3 eerste tabel bleek reeds dat de inzamel - en recyclagekost in België
4 een stuk hoger is (0,54 tegenover 0,35 per kg). Dit ligt
5 waarschijnlijk aan het meer decentraal inzamelkarakter van het
6 Belgische systeem. Recupel deed in 2002 gemiddeld 123 transporten
7 per dag. In Nederland waren slechts 71 ophaaltransporten per dag
8 nodig. Volgens onze eigen berekening betaalt Recupel ongeveer 20%
9 van haar budget enkel en alleen aan de inzamelpunten (vergoeding
10 geregistreerde inzamelpunten en containerparken). Daarnaast zijn er
11 ook argumenten die aangeven dat ook de kosten voor administratie,
12 management, controle en auditing relatief hoog zijn. In Nederland
13 wordt de administratieve last beperkt door aantal producten waarop
14 een bijdrage wordt geheven te beperken tot ongeveer 75. Ook het
15 aantal verschillende bijdrages is beperkt en het minimum bedrag
16 bedraagt 1 euro³⁸. In België wordt op elk product een bijdrage
17 vastgelegd gaande van 0,1 tot 20 euro. Dit meer complex
18 bijdragesysteem zorgt daarnaast ook voor bijkomende kosten bij de
19 producenten/invoerders en de distributiesector. Een laatste
20 opmerkelijk vaststelling betreft het aantal FTE bij Recupel in
21 vergelijking met gelijkaardige organisaties in andere landen. Bij
22 Recupel werken 25 FTE, in Nederland en Zweden 12 en in Denemarken,
23 Noorwegen en Zwitserland doen ze het met 10 of minder. Het aantal
24 verwerkte kg AEEA per FTE is het laagst in België.

25 We besluiten dat de grootste determinant van de kosten de verwerking
26 van AEEA is. Het betreft vooral dan de arbeidsintensieve depollutie
27 en demontage en de verdere verwerkingskost van de niet-metalen
28 materialen. Het eerder decentrale karakter van het inzamelsysteem en
29 de complexiteit ten gevolge van de grote verscheidenheid aan
30 recyclagebijdrage zorgen voor relatief hogere kosten in vergelijking
31 met Nederland. Van de kosten die niet door de bijdrage worden
32 vergoed is de eenmalige uitgave tengevolge van de aanpassing van
33 facturatie en boekhouding aan de recyclagebijdrage het grootst. Dit
34 wordt versterkt door het complexe karakter van de recyclagebijdrage.

35

36 **6. Consultaties**

37

38 *Vermeld welke consultaties hebben plaatsgevonden voor de opmaak van*
39 *deze BIT. Welke andere overheidsdiensten werden geconsulteerd?*
40 *Welke doelgroepen werden geconsulteerd? Wat was de doelstelling*
41 *daarvan? Wat waren de resultaten van die raadpleging?*

42

43 Deze case werd uitgevoerd ter illustratie van het BIT-instrument. We
44 contacteerden Recupel, Philips, Agoria, spelers uit de
45 distributiesector en een verwerkend bedrijf. Er werd ook gebruik
46 gemaakt van secundaire bronnen.

³⁸ In Nederland wordt geen bijdrage gevraagd bij de verkoop van kleine toestellen. De administratieve verwerkingskosten voor deze kleine bedragen zijn disproportioneel hoog.

7. Samenvatting

7. Beschrijf kort de conclusies.

Het is belangrijk een onderscheid te maken tussen de bijkomende kosten die worden vergoed door de recyclagebijdragen van de consument en de kosten van bedrijven die niet worden vergoed. In 2002 ontving Recupel voor bijna 50.000.000 Euro aan recyclagebijdragen. Ongeveer 2/3e hiervan wordt gereserveerd voor de inzameling en verwerking van de toestellen in de toekomst. Het overige dient om de werking van Recupel te betalen en om de inzameling en verwerking van de afgedankte toestellen in 2002 te financieren. De verwerkingskost heeft hierin het grootste aandeel, maar vooral het decentraal karakter van het inzamelsysteem en complexiteit van de recyclagebijdragen zorgen voor hogere kosten dan in Nederland.

Daarnaast blijven een aantal kosten bestaan voor bedrijven die niet worden vergoed via de recyclagebijdrage, maar die de bedrijven zelf moeten dragen. In onderstaande tabel worden deze kosten in Euro geschat op jaarbasis. De totale jaarlijkse kost wordt geschat tussen 6.565.000 Euro en 10.035.000 Euro. In het meest verwachte scenario komt 72% van de kost ten laste van de distributiesector en slechts 28% ten laste van de producten. Niettegenstaande de bijkomende kost voor een eindverkopers relatief laag werd ingeschat (300 Euro per jaar), zorgt hun grote aantal ervoor dat de totale nalevingskost van deze groep zeer sterk doorweegt in de totale kost.

	Laag	Middel	Hoog
Producent/invoerder	1.315.000	2.300.000	3.285.000
Vorbereidsingskost (1)	50.000	100.000	150.000
Aanpassingskost (2)	440.000	550.000	660.000
Jaarlijkse nalevingskost (3)	825.000	1.650.000	2.475.000
Distributie			
Jaarlijkse nalevingskost (4)	5.250.000	6.000.000	6.750.000
Totaal (in Euro)	6.565.000	8.300.000	10.035.000

Er wordt uitgegaan van 10 jaar voorbereiding en een jaarlijks loonkost voor 1 TFE (ingenieur) van 50.000 Euro. Het aantal FTE ingezet voor de voorbereiding is variabel. laag: 1 FTE; midden: 2 FTE; hoog: 3 TFE. Schatting van midden-scenario a.d.h.v. informatie van Agoria.

Er wordt uitgegaan van 1.100 producenten/invoerders. Het bedrag van de aanpassingskost is variabel. laag: 1.000 Euro; midden: 5.000

1 Euro; hoog: 10.000 Euro. Schatting midden-scenario a.d.h.v.
2 schatting gemaakt door Philips Belgium. Deze investering wordt
3 lineair afgeschreven op 10 jaar.

4 Er wordt uitgegaan van 1.100 producenten/invoerders en een
5 dagelijkse loonkost van 250 Euro (boekhouder). Het aantal dagen
6 besteed aan de boekhoudkundige verwerking is variabel. laag: 3 dagen
7 per jaar; midden: 6 dagen per jaar; hoog: 9 dagen per jaar.
8 Schatting midden-scenario a.d.h.v. Philips Belgium.

9 Er wordt uitgegaan van een jaarlijkse nalevingskost van 300 Euro.
10 Het aantal eindverkopers zonder vergoeding is variabel. laag:
11 17.500; midden: 20.000; hoog: 22.500. Schatting midden-scenario
12 a.d.h.v informatie van Nelectra en vergoedingssysteem van Recupel.

13

14 **8. Contactinformatie**

15

16 *8. Vermeld de naam en contactgegevens van de persoon die*
17 *beschikbaar is voor vragen over deze BIT.*

18 pm

3. Principes van kostenberekening

Deze bijlage bevat extra informatie over kostenberekeningen die vooral dienstig kan zijn bij de opmaak van een zware BIT.

3.1 Referentiesituatie bij kostenbepaling

Om ergens de kost van te kunnen bepalen is het essentieel om goed te weten met welke situatie men vergelijkt, om m.a.w. de referentiesituatie duidelijk te definiëren.

Stel dat we de kost willen berekenen van de maatregel "vervangen van een bepaalde installatie door een schonere technologie". We definiëren als referentiesituatie de situatie zonder deze maatregel³⁹. In deze situatie zal de oude installatie nog verder gebruikt worden gedurende haar verwachte levensduur, bv. 5 jaar, en vervolgens vervangen worden. De kost van de vervanging is dus enkel de extra kost van de vervanging met 5 jaar te vervroegen en eventueel de extra kost van de schonere technologie ten opzichte van een nieuwe installatie met conventionele technologie.

Hieruit blijkt dat een maatregel zeer goed gedefinieerd moet zijn vooraleer men er op eenduidige wijze de kost van kan berekenen. Hierbij is het ook belangrijk het tijdspad van de invoering van de maatregel te kennen, de kost van een maatregel die van de ene op de andere dag wordt ingevoerd, kan namelijk vele malen hoger zijn dan dezelfde ingreep die gespreid wordt over enkele jaren.

Het referentiejaar is het jaar dat gebruikt wordt als uitgangspunt en vergelijkingspunt, het is normaal gezien het meest recente jaar waarvoor gegevens beschikbaar zijn (bv. 1998). Het zichtjaar (of eindjaar) is het jaar in de toekomst dat geselecteerd wordt als horizon voor de simulaties (bv. 2005).

In de Nederlandse methodiek milieukosten is de referentiesituatie een "state of the art"-toestand, en neemt men enkel de kosten op van maatregelen die verder gaan dan deze state of the art (zo is de kost van een bepaald milieuvriendelijk productieproces geen milieukost als de alternatieve milieu-onvriendelijke productiemethode niet meer in Nederland of in de buurlanden voorkomt). Om statistieken van totale milieukosten op te maken lijkt dit de meest aangewezen methode.

Wanneer kosten uitgedrukt worden als marginale kosten is de referentie steeds de situatie waarin de vorige goedkoopste maatregel genomen is (zie verder onder "marginale kostencurve").

³⁹ Deze referentiesituatie wordt ook "business as usual" genoemd.

1 **3.2 Berekening van jaarlijkse kosten**

2 Zoals aangegeven in de definitie van kosten zijn deze uitgedrukt op
3 jaarbasis. Dit is vooral nuttig als het de bedoeling is om de kosten
4 te vergelijken met niet-gemonetariseerde, jaarlijkse baten, zoals
5 emissiereducties. De kosten-effectiviteit kan dan berekend worden
6 door de jaarlijkse kosten te delen door de jaarlijkse baten.

7 Om eenmalige investeringsuitgaven en jaarlijkse operationele
8 uitgaven te kunnen optellen moeten deze eenmalige uitgaven op
9 jaarlijkse basis uitgedrukt worden. Dit is wat in boekhoudtermen het
10 afschrijven van een investering genoemd wordt. Hiervoor bestaan
11 verschillende methoden. Voor het berekenen van de jaarlijkse sociale
12 kost (als een constante over de levensduur van de maatregel) van een
13 maatregel, is de annuïteitenberekening⁴⁰ de meest geschikte methode.
14 Men kan deze procedure vergelijken met het uitdrukken van de waarde
15 van een huis via de jaarlijkse huurkost in plaats van met de
16 eenmalige aankoopkost.

17 Voor een investering I in jaar 0 met een levensduur van n jaar en
18 een discontovoet (zie infra) van r is de annuïteit gelijk aan $I * \{r$
19 $/ [1 - (1+r)^{-n}]\}$.

20 Bij het bepalen van de levensduur n van de investering is het te
21 verkiezen om te werken met de economische levensduur (de tijd dat de
22 investering werkelijk gebruikt zal worden) indien deze gekend is, in
23 plaats van met de boekhoudkundig vastgelegde afschrijvingstermijnen.

24

25 **3.3 Actuele waarde**

26 Om kosten te kunnen vergelijken die op verschillende momenten in de
27 tijd gemaakt worden is het nuttig om deze bedragen om te rekenen
28 naar hun actuele of huidige waarde, dit wordt verdisconteren
29 genoemd.

30 Men kan geen rechtstreekse vergelijking maken tussen:

31 - maatregel A: éénmalige investering van 10 miljoen met een
32 levensduur van 20 jaar

33 - maatregel B: investering van 5 miljoen en 10 jaar later nog eens
34 5 miljoen (totale levensduur 20 jaar).

35 Elke rationele economische agent zal, indien voor het overige beide
36 maatregelen gelijk zijn, voor de tweede optie kiezen. Deze vraagt
37 immers minder geld vandaag en maakt het mogelijk om gedurende 10
38 jaar de bijkomende 5 miljoen op een rendabele manier te beleggen (of
39 5 miljoen minder te moeten lenen).

40 Door de actuele waarde van beide alternatieven te berekenen kunnen
41 we ze wel vergelijken. Bij een discontovoet van 5 % is de actuele
42 waarde van:

43 - maatregel A = 10 miljoen

⁴⁰ Hierdoor bekomt men namelijk dat de som van rentekost en afschrijving per jaar een constant bedrag is over de looptijd van de maatregel.

1 - maatregel B = 5 miljoen + 5 miljoen / (1 + 0,05)¹⁰ = 8,07 miljoen.

2 De algemene formule voor het berekenen van de actuele waarde, AW,
3 van kost Kn op moment n bij een discontovoet van r is dus:

$$4 \quad AW = Kn / (1+r)^n$$

5 Of voor een reeks van toekomstige kosten:

$$6 \quad AW = \sum_n [Kn / (1+r)^n]$$

7 De actuele waarde van een toekomstige reeks van kosten is dus de
8 gewogen som van deze kosten, waarbij de gewichten de relatieve
9 waarde van een frank in de toekomst ten opzichte van een frank
10 vandaag uitdrukken.

11 De actuele waarde van de toekomstige kosten kan uitgedrukt worden in
12 een constante jaarlijkse kost via de in de vorige paragraaf gegeven
13 formule voor annuïteiten.

14

15 **3.4 Discontovoet**

16 Om de actuele waarde te berekenen van een toekomstige kost of om de
17 annuïteit te berekenen van een eenmalige kost moet men een
18 discontovoet, r, gebruiken. De keuze van de geschikte discontovoet
19 voor beleidsevaluatie is een vrij controversieel thema waar zeer
20 uiteenlopende meningen over bestaan.

21 In een geïdealiseerde markteconomie, zonder belastingen en zonder
22 onzekerheid, is er geen probleem. De marktinterestvoet zou er
23 perfect gelijk zijn aan zowel de marginale opbrengstvoet van
24 investeringen (dit is de return op bijkomende investering) in de
25 private sector als aan de interestvoet van consumptie (dit is het
26 tarief waaraan individuele consumenten consumptie vandaag willen
27 inruilen voor consumptie in de toekomst⁴¹). Deze marktinterestvoet
28 zou dus de geschikte discontovoet zijn voor de evaluatie van
29 overheidsinvesteringen of beleidsmaatregelen.

30 In realiteit leven we echter niet in een ideale markteconomie, er
31 zijn allerlei verstoringen in de vorm van belastingen en onzekerheid
32 die maken dat er een verschil bestaat tussen de return op
33 investeringen en de interestvoet van consumptie. De eerste wordt
34 rond de 10% ingeschat, de tweede tussen de 0 en 5%. Vooral voor
35 bedragen ver in de toekomst maakt dit een groot verschil: hoe hoger
36 de discontovoet hoe meer waarde gehecht wordt aan het heden en hoe
37 minder aan de toekomst. De huidige waarde van bv. 10 miljoen over 10
38 jaar is bij een discontovoet van 4 % 6,75 miljoen en bij een
39 discontovoet van 10 % nog slechts 3,85 miljoen.

40 In appendix C van U.S. Environmental Protection Agency (1983) wordt
41 een goed overzicht gegeven van mogelijke benaderingen bij de keuze
42 van een geschikte discontovoet voor de "regulatory impact analysis"
43 van milieuwetgeving door de EPA.

⁴¹ Deze interestvoet van consumptie kan beschouwd worden als een goede proxy van de voor de sociale tijdspreferentie, het tarief waartegen de gemeenschap huidige consumptie wil inruilen voor toekomstige consumptie.

1 De Nederlandse methodiek milieukosten (VROM 1998) heeft als doel de
2 kosten en baten van eindverbruikers te berekenen en hanteert daarom
3 als kostenvoet van vermogensbeslag de kapitaalmarktrente
4 (gedefinieerd als de rente op de jongste tienjarige staatslening)
5 met een actorspecifieke opslag (nl. +5% voor bedrijven, +0,5 % voor
6 landbouw, lagere overheden en consumenten).

7 Het kan verantwoord zijn voor de berekening van de private kosten
8 deze Nederlandse methodiek te volgen. Voor de maatschappelijke
9 kostenberekening willen we echter de maatschappelijke discontovoet
10 gebruiken. Deze is typisch lager dan de private interestvoeten, er
11 van uitgaand dat de maatschappij als geheel meer belang hecht aan
12 toekomstige inkomsten dan individuele mensen of bedrijven. In het
13 voorbeeld over energiebesparing suggereert de VROM (1998) om voor de
14 inschatting van de maatschappelijke kosten een rentevoet tussen 3 %
15 en 5 % te gebruiken. Dit komt goed overeen met de aanbeveling in het
16 werkdocument van de Europese Commissie (EC 1999) waarin voorgesteld
17 wordt om een reeks discontovoeten te gebruiken met 4 % als centrale
18 waarde en 2 % en 6 % als extra gevoeligheidsanalyse.

19

20 **3.5 Reële versus nominale kosten**

21 Bedragen in lopende prijzen worden nominale bedragen genoemd.
22 Bedragen uitgedrukt in de prijzen van één bepaald basisjaar worden
23 reële bedragen genoemd of bedragen tegen constante prijzen, dus
24 gecorrigeerd voor inflatie. Om vergelijkbaar te zijn doorheen de
25 tijd worden kostengegevens best in reële termen uitgedrukt, dit kan
26 door de nominale kosten te delen door de BBP-deflator. Deze index
27 meet de evolutie van het gemiddeld prijspeil van alle goederen en
28 diensten. Uiteraard moeten alle reële kosten berekend worden ten
29 opzichte van eenzelfde basisjaar.

30

4. Berekeningsmethoden

Deze bijlage bevat extra informatie over berekeningsmethoden die vooral dienstig kan zijn bij de opmaak van een zware BIT.

4.1 Statistieken

De *ex post* inschatting van de directe private kosten van maatregelen gebeurt in de praktijk via enquêtes bij bedrijven. Deze historische kostengegevens worden soms verwerkt tot periodieke *kostenstatistieken*, waarin een overzicht wordt gegeven van de uitgaven, kosten en lasten per thema en per doelgroep.

Voor milieukosten bijvoorbeeld bestaat deze traditie reeds lange tijd (bv. in de Verenigde Staten, Nederland, Duitsland), terwijl andere landen pas in het begin van de jaren '90 zijn begonnen met het systematisch verzamelen van dergelijke cijfergegevens. Ook de diepgang verschilt. Voor sommige landen zijn zeer gedetailleerde gegevens beschikbaar over de kosten voor de overheid, het bedrijfsleven en de huishoudens (verder uitgesplitst over diverse milieucompartimenten, en dit voor verschillende industriële sectoren). In alle Europese landen gebeuren nu onder impuls van de Europese Unie meer inspanningen om degelijke milieukostenstatistieken op te stellen.

De initiatieven van de Europese Unie terzake gaan terug tot een aanbeveling uit 1978⁴² en hebben geleid tot de publicatie in 1994 van een methodologisch handboek door Eurostat in samenwerking met DGXI van de Europese Commissie, de lidstaten, de OESO en de VN-ECE⁴³. Daarin wordt onder meer een beschrijving gegeven van SERIEE, het Europese systeem voor het verzamelen van economische informatie over het milieu, en van de Environmental Protection Expenditure Account (EPEA) dat daarvan deel uitmaakt. Het handboek bevat de definities, procedures, methodes en classificaties die bij de opstelling van milieukostenstatistieken worden gevolgd. SERIEE is momenteel in toepassing en wordt tegelijkertijd nog verder ontwikkeld. Een ander belangrijk Europees initiatief is de Verordening 57/97 over de enquêtering van ondernemingen, die vragen voorziet over de investerings- en werkingsuitgaven voor milieuzorg.

In België zijn op federaal niveau, onder impuls van de OESO en de EU, door het NIS voor de eerste keer enquêtes naar de milieukosten van het bedrijfsleven gebeurd en is een eerste, onvolledig overzicht van milieu-uitgaven in België volgens het Europese SERIEE-systeem beschikbaar (zie Kestemont, 1999).

⁴² Aanbeveling 79/3/EEG van 19 december 1978 van de Raad aan de Lid-staten "betreffende methoden voor de raming van de kosten van de bestrijding van milieuverontreiniging voor de industrie"

⁴³ EUROSTAT. *SERIEE 1994 Version*. Theme Environment Series Methods. 8E. Brussel/Luxemburg, ECSC-EC-EAEC, 1994.

1 4.2 Kostenmodellen

2 De *ex ante* inschatting van de *directe kosten* van maatregelen
3 gebeurt in de praktijk vaak via technico-economische *kostenmodellen*.

4 Kostenmodellen hebben als gemeenschappelijk kenmerk dat ze de kosten
5 van technische maatregelen kunnen berekenen, dat dit gebeurt op
6 basis van een al dan niet uitgebreide technologie-databank en dat ze
7 zich in de meeste gevallen beperken tot een specifiek
8 onderzoeksdomein. Dit onderzoeksdomein richt zich tot de
9 bestrijding van specifieke emissies (bv. bestrijding van specifieke
10 wateremissies; bestrijding van specifieke luchtmissies zoals bv.
11 CO₂-emissies of rookgasemissies, enz.) en/of tot een specifieke
12 bedrijfssector. De kostenmodellen kunnen berekeningen maken op het
13 vlak van ondermeer de marginale kosten (de kost voor het verwijderen
14 van bv. een extra eenheid emissie), de totale kosten (de som van
15 alle marginale kosten) en de gemiddelde kosten (de totale kosten
16 gedeeld door de hoeveelheid emissiebeperking). Door rekening te
17 houden met bestaande emissies kunnen ze op basis van marginale
18 kostentoekening de meest kosteneffectieve maatregelen selecteren.

19 In de kostenmodellen wordt de sociaal-economische sfeer grotendeels
20 exogeen behandeld. Dit impliceert dat de omvang van de economische
21 activiteiten, de prijzen, enz. buiten het model worden bepaald
22 (ondermeer met behulp van scenario's). Deze variabelen worden
23 constant gehouden ongeacht de simulatie die door het model wordt
24 uitgevoerd.

25 Een vaak voorkomend type model is het technisch-economisch
26 optimalisatiemodel. Dit model laat toe om op basis van lineaire
27 programmering een bepaalde functie te optimaliseren (bv. een
28 emissiereductie met x% dient gerealiseerd met minimale kosten door
29 het gebruik van bepaalde set van technologieën). Er bestaan evenwel
30 ook "hybride" modellen die niet alleen de kost maar ook de
31 economische toepasbaarheid van technologieën op basis van technisch-
32 econometrische vergelijkingen incalculeren. Deze technisch-
33 econometrische modellen laten bv. toe om de impact van een
34 energieprijsstijging op de vraag naar energie te analyseren,
35 rekening houdend met de technologische mogelijkheden en beperkingen
36 in de energiesector.

37 De kostenmodellen hebben als belangrijkste voordeel dat ze
38 transparant zijn voor wat betreft de weerhouden technologische
39 hypothesen: de technologische keuzemogelijkheden worden in het model
40 duidelijk geïdentificeerd. Hun belangrijkste beperking is dat de
41 economische en sociale kengetallen nagenoeg volledig exogeen
42 blijven, waardoor de realiteitswaarde van de toepasbaarheid van de
43 voorgestelde technologische maatregelen vaak onzeker is.

44 Voorbeelden van dergelijke kostenmodellen zijn MARKAL, een
45 technisch-economisch optimalisatiemodel voor de globale energie-
46 "sector" in België, ontwikkeld door Centrum voor Economische Studiën
47 van de KULeuven (CES) en de Vlaamse Instelling voor Technologisch
48 Onderzoek (VITO), het MOSES-model van het Instituut voor Toegepaste
49 Milieu-economie (TME), het milieukostenmodel van TEBODIN/TME, en het
50 RIM+-model van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en

1 Milieuhygiëne (RIVM). Voor een uitgebreide bespreking en analyse
2 van deze modellen wordt verwezen naar SERV, 1996.

3

4 **4.3 Bedrijfsimpactmodellen**

5 Impactmodellen schatten voor een bedrijf of sector de impact van
6 regelgeving op de draagkracht in.

7 Drie parameters kunnen in overweging genomen worden bij de
8 beoordeling of de nalevingskosten haalbaar zijn voor een bedrijf of
9 sector:

10 1. Structuur van de markt: kunnen kosten doorgerekend worden naar
11 klanten en leveranciers? (bijvoorbeeld interne competitie,
12 beschikbaarheid substituten).

13 2. Structuur van de industrie (bijvoorbeeld grootte, fase in
14 levenscyclus, investeringscyclus).

15 3. Draagkracht van de industrie: kan de industrie de kosten
16 adsorberen? (bijvoorbeeld liquiditeit, winstgevendheid).

17 Een globale conclusie met betrekking tot de economische haalbaarheid
18 van een regelgeving kan bereikt worden via experten-oordeel. Deze
19 beoordeling kan echter ook ondersteund worden door een modelmatige
20 benadering.

21 Een interessant voorbeeld daarvan is het MIOW-model, dat in
22 Vlaanderen onder meer door het VITO wordt gebruikt bij de bepaling
23 van Best Beschikbare Technieken.

24 Het MIOW+-model werd in 1995 door het Instituut voor
25 Milieuvraagstukken (IvM) van de Vrije Universiteit van Amsterdam
26 uitgewerkt in opdracht van de Nederlandse Provincies en het RIZA.
27 Het bouwt verder op het MIOW-model dat in 1986 ontwikkeld werd door
28 het IvM.

29 Het MIOW+-model is een hulpmiddel dat het BBT-kenniscentrum gebruikt
30 voor de evaluatie van bedrijfseconomische effecten van
31 milieumaatregelen. Het maakt het mogelijk om op individueel
32 bedrijfsniveau de bedrijfseconomische gevolgen van een pakket
33 milieuinvesteringen in beeld te brengen en daarover een objectief
34 oordeel te geven. Deze informatie kan gebruikt worden om de vraag te
35 beantwoorden of het pakket milieumaatregelen dat voorgesteld wordt,
36 van een bedrijf verlangd kan worden. Om te oordelen of een bepaalde
37 investering haalbaar is voor een sector, wordt getracht een
38 'gemiddeld bedrijf' voor de bestudeerde sector te bepalen.

39 *Opzet van het MIOW+-model*

40 In de MIOW+-methode wordt de huidige en toekomstige
41 bedrijfseconomische situatie van de onderneming bestudeerd met en
42 zonder extra milieu-investeringen. MIOW+ geeft op die wijze een
43 oordeel over de gevolgen van milieukosten voor de
44 bedrijfscontinuïteit. Karakterisering van de economische situatie
45 gebeurt aan de hand van een aantal bedrijfsinterne en -externe
46 kengetallen. Na weging resulteren die in een score voor het

1 Weerstandsvermogen (W) en de Marktsituatie (M). Tevens wordt een
2 inschatting gemaakt van de druk van de Internationale Omgeving (IO).

3 Kern van de methode is dat aan de hand van de waarden van M en IO
4 bepaald kan worden in hoeverre de extra milieukosten voor eigen
5 rekening genomen kunnen worden en in welke mate doorrekening naar de
6 afnemers kan plaatsvinden.

7 MIOW+ begint met het bepalen van het weerstandsvermogen van het
8 bedrijf zonder dat er sprake is van extra milieu-investeringen.
9 MIOW+ bepaalt vervolgens de score voor de Marktsituatie (M). M is een
10 gewogen gemiddelde van een aantal externe kengetallen. De M-score
11 bepaalt welk percentage van de milieukosten aan de consumenten
12 kunnen worden doorgerekend, zonder het risico te lopen dat de omzet
13 zal dalen (0 %, 25 % of 50 % van de milieukosten). Alvorens het
14 definitieve doorrekeningspercentage vast te leggen, wordt nog
15 rekening gehouden met de Internationale Omgeving (IO). Een sterke
16 internationale concurrentie beperkt de mogelijkheid om extra kosten
17 door te rekenen aan de consument.

18 Aan de hand van het doorrekeningspercentage worden de bruto
19 milieukosten vertaald in netto milieukosten (de jaarlijkse kosten
20 verminderd met het deel dat doorgerekend kan worden aan de
21 afnemers). Indien de opbrengsten van de milieu-investeringen
22 opwegen tegen de kosten ervan, stelt het probleem van de
23 doorrekening zich uiteraard niet. Het risico van een omzetsdaling is
24 er niet meer vermits de doorrekening van deze (netto) opbrengsten
25 enkel een prijsverlaging met zich mee kan brengen. Indien er sprake
26 is van opbrengsten in plaats van kosten, worden de bruto
27 milieupbrengsten (Ob) gewoon in rekening gebracht, zonder dat
28 doorrekening plaatsvindt.

29 Nadat de milieukosten en opbrengsten (al dan niet na doorrekening)
30 bepaald zijn, berekent MIOW+ opnieuw het weerstandsvermogen van het
31 bedrijf, waarbij rekening wordt gehouden met de te verwachten extra
32 milieukosten of opbrengsten. Ook hier wordt bepaald of het bedrijf
33 zich in een veilige, onzekere of onveilige situatie bevindt.
34 Tenslotte wordt de score van het Weerstandsvermogen inclusief
35 milieumaatregelen vergeleken met de score van het Weerstandsvermogen
36 exclusief milieumaatregelen. Op deze wijze wordt inzicht verkregen
37 in de invloed van milieumaatregelen op de bedrijfscontinuïteit.

38 *Het weerstandsvermogen*

39 Het Weerstandsvermogen van de bestudeerde onderneming kan opgedeeld
40 worden in een weerstandsvermogen op korte termijn (liquiditeit) en
41 een weerstandsvermogen op lange termijn (overige kengetallen).
42 Daarbij worden de volgende kengetallen gebruikt:

43 Weerstandsvermogen op korte termijn

44 - quick ratio (liquiditeit in enge zin);

45 - current ratio (liquiditeit in ruime zin);

46 Weerstandsvermogen op lange termijn

47 - solvabiliteit (eigen vermogen / totaal vermogen);

- 1 - rentedekking (bedrijfsresultaat / financiële baten en lasten);
- 2 - rendabiliteit van het totaal vermogen (RTV; bedrijfsresultaat /
- 3 totaal vermogen);
- 4 - winstmarge (bedrijfsresultaat / netto omzet);
- 5 - omloopsnelheid activa (netto omzet / totale activa);
- 6 - kapitaalintensiteit (materiële vaste activa / netto omzet).

7 De weerstandsvermogens op korte en op lange termijn worden door
8 MIOW+ naast elkaar vermeld. Bij de bepaling van de totaal score voor
9 W-korte termijn is de invloed van de quick ratio (67 %) dubbel zo
10 groot als die van de current ratio (33 %). De score van W-lange
11 termijn wordt bepaald door de solvabiliteit (11 %), rentedekking (6
12 %), RTV (33 %), winstmarge (17 %), omloopsnelheid activa (22 %) en
13 kapitaalintensiteit (11 %).

14 *De marktsituatie*

15 Het Marktsituatie van de bestudeerde onderneming kan opgedeeld
16 worden in '*concurrentiescore*' en '*marktpositie*'. Om deze te bepalen
17 worden de volgende kengetallen gebruikt:

18 *Concurrentiescore*

- 19 - machtspositie leveranciers (aantal leveranciers, alternatieve
- 20 leveranciers, overschakelingskosten);
- 21 - machtspositie afnemers (aantal afnemers, omzetpercentage bij de
- 22 vier grootste afnemers);
- 23 - potentiële concurrentie (aantal substituu-producten,
- 24 overschakelingskosten naar substituu-producten);
- 25 - dreiging nieuwe toetreders (toetreders afgelopen vijf jaren,
- 26 toetreders komende vijf jaren, problemen door nieuwe toetreders);
- 27 - marktaandeel vier grootste aanbieders (omzetpercentage bij vier
- 28 grootste aanbieders).

29 *Marktpositie*

- 30 - omzetverandering eigen bedrijf voor de afgelopen vier en de
- 31 komende vijf jaren (in procenten per jaar);
- 32 - verandering marktaandeel eigen bedrijf voor de afgelopen vier en
- 33 de komende vijf jaren (in procenten per jaar).

34 Het rekenkundig gemiddelde van de scores op het gebied van de
35 machtspositie leveranciers, machtspositie afnemers, potentiële
36 concurrentie, dreiging van nieuwe toetreders en marktaandeel vier
37 grootste aanbieders bepaalt de *concurrentiescore*. De score voor de
38 *marktpositie* wordt bepaald door het rekenkundig gemiddelde te nemen
39 voor de score met betrekking tot de omzetverandering en de
40 verandering van het marktaandeel voor de afgelopen vier en de
41 komende vijf jaren. De marktsituatie wordt bepaald door het
42 rekenkundig gemiddelde te nemen van de *concurrentiescore* en de
43 *marktpositie*.

1 *De internationale omgeving*

2 De score met betrekking tot de Internationale Omgeving (IO) wordt
3 bepaald door de omvang van de omzet die het bedrijf haalt in het
4 buitenland en door het relatief belang van de milieueisen in deze
5 afzetlanden. Indien een zeer groot deel van de omzet (bijvoorbeeld >
6 80%) gerealiseerd wordt in een ander land waar minder strenge
7 milieueisen zijn, spreekt het voor zich dat de mogelijkheid om extra
8 milieukosten door te rekenen aan de (buitenlandse) afnemers, zonder
9 dat een omzetsdaling optreedt, erg beperkt zal zijn. De bepaling van
10 de toestand van de internationale omgeving gebeurt niet door middel
11 van een score maar wordt vastgelegd op basis van een aantal algemene
12 vragen met betrekking tot de export en de kenmerken van de landen
13 naar waar geëxporteerd wordt.

14 *De scores voor het Weerstandsvermogen en de Marktsituatie*

15 Zowel bij de individuele kengetallen als bij het Weerstandsvermogen
16 en de Marktsituatie werkt MIOW+ met scores: getallen worden, aan de
17 hand van vooraf bepaalde kritische grenzen, omgezet in scores tussen
18 1 en 5. Een score van 1 betekent dat de waarde van het kengetal te
19 omschrijven is als "zeer slecht", een score van 2 "slecht", score 3
20 "redelijk", score 4 "goed" en score 5 "zeer goed".

21 Het enige element waar een score aan toegekend wordt, is het
22 percentage van de omzet dat behaald wordt in landen met minder
23 strenge milieueisen. Het Weerstandsvermogen wordt bepaald door het
24 gewogen gemiddelde te nemen van de afzonderlijke kengetallen. Op
25 basis van de eindscore van het Weerstandsvermogen wordt bepaald of
26 de onderneming zich in een onveilige, onzekere of veilige situatie
27 bevindt.

28 De eindscore van de Marktsituatie wordt bepaald door het rekenkundig
29 gemiddelde te nemen van de scores van de markt- en de
30 concurrentiekenmerken. Op basis van deze eindscore wordt dan het
31 doorrekeningspercentage van de milieukosten bepaald.

32 *MIOW+ -analyse van BBT-maatregelen*

33 De MIOW + -analyse gebeurt op basis van de jaarrekening van een
34 'gemiddeld' Vlaams bedrijf uit deze sector voor de vier laatste
35 (beschikbare) jaren. Om die 'gemiddelde' onderneming te benaderen,
36 wordt uitgegaan van gegevens van de Balanscentrale. Aan de hand van
37 een rekenkundig gemiddelde worden de getotaliseerde gegevens
38 tenslotte omgerekend naar de jaarrekening van een gemiddelde
39 onderneming uit de sector.

40 Deze gegevens werden in het MIOW +-model ingevoerd om scores te
41 berekenen voor het weerstandsvermogen van de sector op korte en op
42 lange termijn.

43 De MOIW +-analyse becijfert vervolgens hoe het weerstandsvermogen
44 van de gemiddelde onderneming uit de sector zal evolueren indien de
45 BBT-maatregelen uitgevoerd worden.

46 In de volgende stap bepaalt de MOIW + -analyse welk percentage van
47 de extra kosten ten gevolge van de BBT-maatregelen kunnen
48 doorgerekend worden aan de afnemers. Daartoe moeten vooreerst de
49 jaarlijkse BBT-kosten becijferd worden die aangeven hoeveel de

1 investeringen jaarlijks zullen kosten indien de kapitaallasten,
2 extra exploitatielasten en besparingen ten gevolge van de
3 investering in rekening worden gebracht.

4

5 **4.4 Macro-economische modellen**

6

7 **4.4.1 Classificatie**

8 Informatie over de macro-sociaal-economische gevolgen van
9 milieubeleid wordt soms via specifieke enquêtes verzameld (bv. Marx,
10 1999), maar gebeurt in de praktijk toch vooral via economische
11 modellen. Daarbij wordt analytisch vaak een onderscheid gemaakt
12 tussen de zgn. bottom-up modellen en de top-down modellen, al
13 bestaan ook hybride modellen die kenmerken van de beide soorten in
14 zich verenigen (Hourcade, 1995).

15 Top-down modellen zijn econometrische modellen die oorspronkelijk
16 bedoeld waren voor de analyse van het economisch beleid. Zij
17 bevatten doorgaans vrij geaggregeerde vraagfuncties (beperkt aantal
18 bedrijfstakken, beperkt aantal type goederen, beperkt aantal
19 typegezinnen, ...) en beschrijven de toekomstige ontwikkelingen via
20 econometrische relaties tussen economische indicatoren zoals
21 consumptie, investeringen, prijzen, inkomens, e.d.m. Deze relaties
22 zijn veelal gebaseerd op een statische analyse van historische
23 trends. Top down modellen bevatten relaties en
24 terugkoppelingseffecten tussen verschillende economische sectoren,
25 tussen economische sectoren en macro-economische prestaties, tussen
26 binnenlandse en buitenlandse markten enz. Door de klemtoon op de
27 macro-economische relaties en gedragseffecten, bestaat in deze
28 modellen relatief weinig aandacht voor de details binnen sectoren en
29 voor de diverse aangewende of bruikbare technologieën. Ook de
30 technologische evolutie wordt immers gesimuleerd via econometrische
31 relaties tussen economische indicatoren (intermediaire leveringen,
32 arbeidsproductiviteit, ...). Binnen de top-down modellen wordt
33 meestal een verder onderscheid gemaakt tussen twee categorieën
34 modellen: de neo-keynesiaanse macro-econometrische modellen
35 enerzijds en de algemeen evenwichtsmodellen anderzijds.

36 Bottom-up modellen zijn historisch ontworpen voor de analyse van een
37 specifieke sector (bv. energie, transport, ...). Zij bevatten
38 doorgaans een vrij gedetailleerde beschrijving van de situatie en de
39 relaties binnen één sector. Meestal gaat het om technisch-
40 economische modellen die van onderuit vertrekken, m.n. van
41 aangewende technologieën en hun kosten. Deze invalshoek brengt met
42 zich mee dat de verbanden met andere delen van de economie vaak
43 onderbelicht zijn. Deze modellen bevatten m.a.w. weinig of geen
44 terugkoppelingen naar andere sectoren en macro-economische
45 indicatoren.

46 Zoals vermeld is het onderscheid echter meer en meer aan het
47 vervagen, o.m. doordat in top-down modellen gegevens uit bottom-up
48 modellen als input worden gebruikt en bottom-up modellen worden
49 uitgebreid met modules uit top-down modellen. In de praktijk komt

1 het erop neer dat voor elke aparte doelstelling het meest aangewezen
2 model wordt geselecteerd:

3 De inschatting van de directe kosten van maatregelen bijvoorbeeld
4 gebeurt meestal via technico-economische kostenmodellen (cfr.
5 Supra).

6 Voor de bepaling van de sociaal-economische gevolgen in een sector
7 of bedrijf worden meso-economische of micro-economische partiële
8 modellen gehanteerd. Deze gebruiken enerzijds meestal een aantal
9 macro-economische indicatoren (bv. economische groei, inflatie,
10 rente, ...) uit macro-economische modellen als input en anderzijds
11 gegevens uit de sector/bedrijf zelf (economische en technologische
12 informatie).

13 De macro-economische impact van een beleidsmaatregel (d.w.z. de
14 effecten op de groei, consumptie, investeringen, tewerkstelling
15 e.d.) wordt geanalyseerd met macro-economische modellen. Hieronder
16 vallen de macro-econometrische modellen, input-outputmodellen en
17 dynamische algemeen evenwichtsmodellen (SERV 1996, Bréchet 1998).

18 De welvaartskosten van een beleidsmaatregel tenslotte, die worden
19 gebruikt in kosten-batenanalyses en meestal worden gemeten als het
20 inkomen noodzakelijk om een gemiddeld huishouden te compenseren
21 zodat de nieuwe situatie niet slechter is dan de oorspronkelijke
22 situatie zonder de beleidsmaatregel, worden in principe berekend via
23 algemeen evenwichtsmodellen. Indien evenwel de verwachte indirecte
24 effecten klein zijn, kan ook gebruik worden gemaakt van informatie
25 over de directe kosten of van partiële evenwichtsanalyses (EPA,
26 1999).

27 Hierna wordt nader ingegaan op de soorten modellen voor de analyse
28 van macro sociaal-economische effecten van regelgeving: macro-
29 econometrische modellen, algemeen evenwichtsmodellen en input-
30 outputmodellen. Deze modellen laten toe om de sociaal-economische
31 impact van maatregelen op macroniveau te analyseren. Dit
32 impliceert dat kan worden nagegaan wat de impact is van maatregelen
33 op de groei van het BNP, op de componenten ervan zoals consumptie,
34 productie, investeringen enz. en op andere kengetallen zoals
35 inflatie, werkgelegenheid, betalingsbalans, enz. Afhankelijk van de
36 mate waarin de economie in het model gedesaggregeerd is weergegeven,
37 kan tevens de sociaal-economische impact op mesoniveau worden
38 nagegaan. Voor een bespreking van de andere soorten economische
39 modellen wordt verwezen naar SERV, 1996.

40

41 **4.4.2 Macro-econometrische modellen**

42 Macro-econometrische modellen bestaan sinds geruime tijd en hebben
43 een breed toepassingsgebied, zoals het voorspellen van de
44 economische prestatie van een land in de toekomst of het analyseren
45 van de impact op de economie van uiteenlopende beleidsmaatregelen.
46 De analyse-periode beperkt zich in de meeste gevallen tot 5 à 7 jaar
47 in de toekomst (effecten op korte en middellange termijn). De
48 voorspellingsfunctie van het model laat toe om referentiescenario's
49 voor de toekomst te ontwikkelen (bv. bij gelijkblijvend beleid) en

1 deze te vergelijken met een scenario waarbij maatregelen,
2 geëxpliciteerd onder de vorm van kosten, worden getroffen. De
3 verschillen in de economische kengetallen die in beide scenario's
4 worden teruggevonden geven dan een inzicht in de impact van de
5 getroffen maatregelen en van het gevoerde beleid.

6 Macro-econometrische modellen zijn gebaseerd op de neo-Keynesiaanse
7 theorie, wat impliceert dat de vraagzijde van de economie uitgebreid
8 is gemodelleerd. De moderne macro-econometrische modellen
9 incorporeren eveneens de aanbodzijde en omvatten aldus een volledige
10 gedragsvergelijking van de economie. Aan de hand van een groot
11 aantal vergelijkingen (vaak enkele duizenden) worden vraag en aanbod
12 van consumptie- en investeringsgoederen beschreven en wordt rekening
13 gehouden met de reële en de monetaire stromen. De
14 gedragsvergelijkingen worden gevormd op basis van de onderliggende
15 economische theorie, van historische gegevens (bv. voor wat betreft
16 de waarde van de parameters), en van econometrische en statistische
17 tests die de voorspellingswaarde van het model moeten optimaliseren.
18 Bij macro-econometrische modellen geldt dat, gelet op de
19 verbondenheid tussen de verschillende economische variabelen, de
20 modelanalyse enkel kan uitgevoerd worden wanneer alle vergelijkingen
21 simultaan worden opgelost. Een typisch kenmerk van deze modellen is
22 ook dat het modelresultaat niet noodzakelijk een volledig economisch
23 evenwicht (d.w.z. dat vraag en aanbod in alle markten aan elkaar
24 gelijk is) voorstelt. Macro-econometrische modellen zijn dus in
25 staat om de grootte-orde van op termijn nog niet gerealiseerde
26 evenwichten in de markt duidelijk aan te geven. Een voorbeeld van
27 dergelijk onevenwicht is de hoogte van de werkloosheid als
28 resultante van een onevenwicht op de arbeidsmarkt.

29 Een belangrijk voordeel van een macro-econometrisch model is,
30 dankzij de gedetailleerde beschrijving van de economische
31 interacties, de hoge realiteitswaarde van de voorspellingen op korte
32 en middellange termijn. Tevens geven macro-econometrische modellen
33 duidelijk aan welke de aanpassingseffecten zijn van een economisch
34 bestel dat evolueert naar een nieuw evenwicht. Aldus kan via deze
35 modellen worden nagegaan wat het gevolg is van een verschillende
36 implementatietermijn voor de invoering van een beleidsinstrument.
37 Een laatste sterk punt van deze modellen is dat ze de sociaal-
38 economische effecten van nagenoeg alle vormen van beleid kunnen
39 nagaan voor zover de kosten van dat beleid gekwantificeerd zijn.

40 Een macro-econometrisch model heeft evenwel ook beperkingen. Zo is
41 het model sterk geënt op de ontwikkelingen in het verleden waardoor
42 de voorspellingskracht van het model gevoelig vermindert wanneer in
43 de toekomst structurele veranderingen in het economisch bestel (bv.
44 als gevolg van een gewijzigd overheidsbeleid, als gevolg van
45 technologische ontwikkelingen, enz.) zich voordoen. Doordat de
46 analyse zich beperkt op de korte en middellange termijn verschaft
47 het model meestal geen beeld van de sociaal-economische toestand
48 wanneer alle gedragsaanpassingen zijn voltooid. Dit maakt het model
49 in principe minder geschikt om de uiteindelijke impact van
50 beleidsinstrumenten die een langdurige en ingrijpende aanpassing van
51 de economie kunnen veroorzaken (bv. CO₂/energieheffingen) te
52 analyseren. Tenslotte zijn macro-econometrische modellen vaak

1 onvoldoende gedesaggregeerd, waardoor de sectorale benadering tekort
2 schiet. Voor een analyse van het beleid is het nochtans belangrijk
3 om op sectorniveau zoveel mogelijk bedrijfstakken te onderscheiden,
4 enerzijds om met de specifieke klemtonen in het beleid (t.a.v. de
5 doelgroepen) rekening te kunnen houden en anderzijds omdat de
6 goederen en -dienstensector een belangrijke rol kan spelen bij de
7 sociaal-economische impact op macroniveau (bv. inzake
8 werkgelegenheid).

9 Een voorbeeld van een macro-econometrisch model is het HERMES⁴⁴-
10 model. Dit model werd door het Federaal Planbureau ontwikkeld voor
11 België in het kader van het Europese HERMES-project (Bossier, 1989).
12 Het wordt gebruikt voor analyses van directe en indirecte sociaal-
13 economische effecten op de korte tot middellange termijn (2 tot 8
14 jaar) en op macro- en meso-economisch niveau. Het is een model met
15 een ruim toepassingsgebied op economisch/energetisch vlak, en werd
16 in die zin reeds meerdere keren gebruikt voor de analyse van
17 maatregelen tot vermindering van de uitstoot van broeikasgassen (bv.
18 Bossier, 1996; Bossier, 1998). Een ander voorbeeld is het ATHENA-
19 bedrijfstakkenmodel van het Nederlandse Centraal Planbureau (zie bv.
20 CPB, 1990), dat onder meer werd gebruikt voor de inschatting van de
21 gevolgen van het Nederlandse milieubeleid zoals vastgelegd in het
22 NMP1 en het NMP2 (bv. CPB, 1989), en van de gevolgen van drie
23 milieubeleidsvarianten uit de Nationale Milieuverkenning 1 (NMV1)
24 (CPB, 1992), telkens op basis van de kostenprognoses van
25 milieukostenmodellen (in casu het Tebodin/TME-milieukostenmodel en
26 het RIM+-model).

27

28 **4.4.3 Algemeen evenwichtsmodellen**

29 Algemeen evenwichtsmodellen zijn gebaseerd op de Walrasiaanse
30 theorie. Ze beschrijven het evenwicht in de economie als de
31 resultante van de interactie tussen vraag en aanbod; een interactie
32 van waaruit evenwichtsprijzen tot stand komen die de allocatie van
33 productiefactoren en de verdeling van de inkomsten bepalen. Vraag
34 en aanbod worden bepaald door het micro-economisch gedrag van
35 consumenten en producenten. Consumenten streven naar
36 nutsmaximalisatie, gegeven hun voorkeuren en beschikbaar inkomen,
37 terwijl de producenten streven naar winstmaximalisatie, gegeven de
38 beschikbaarheid van productiefactoren. Deze modellen leggen tevens
39 de nadruk op de interactie tussen de verschillende sectoren en zijn
40 zeer geschikt voor het bestuderen van de impact van veranderingen in
41 de prijzen (bv. als gevolg van de invoering van een heffing).

42 Voor het analyseren van de impact van beleidsinstrumenten zullen
43 algemeen evenwichtsmodellen gebruik maken van een zogenaamde
44 "comparatieve statische analyse": de evenwichtssituatie vóór en na
45 de invoering van het instrument wordt vergeleken en het verschil in
46 economische kengetallen tussen beide evenwichtssituaties bepaalt de
47 omvang van de impact van deze maatregelen. Deze modellen letten dus
48 in vele gevallen - in tegenstelling tot macro-econometrische

⁴⁴ HERMES = Harmonized European research for Macrosectoral and Energy Systems.

1 modellen - niet op de dynamische aanpassingen van het economisch
2 bestel die plaatsgrijpen om van de ene evenwichtssituatie naar de
3 andere evenwichtssituatie te evolueren. Recente 'dynamische'
4 modellen zijn evenwel ook in staat om een beperkt aantal
5 tussentijdse (tijdelijke) evenwichtssituaties te beschrijven (EPA,
6 1999). Gelet op het feit dat enige tijd kan verstrijken vooraleer
7 de prijzen het evenwicht tussen vraag en aanbod reflecteren, kunnen
8 algemeen evenwichtsmodellen dan ook beschouwd worden als lange
9 termijnmodellen.

10 In de meeste algemeen evenwichtsmodellen worden prijzen en
11 hoeveelheden endogeen bepaald; de enige exogene variabelen betreffen
12 meestal de voorkeuren van de consumenten, de demografische en
13 technologische ontwikkeling en het overheidsbeleid. Algemeen
14 evenwichtsmodellen zijn minder homogeen dan macro-econometrische
15 modellen. Zij worden immers veelal niet opgebouwd op basis van
16 historische empirische informatie maar zijn gebaseerd op
17 literatuurgegevens of op de inzichten van de modelbouwer, evenwel
18 zodanig dat het model in staat is de data van een bepaald basisjaar
19 te reproduceren (d.i. de zgn. calibratie van het mdoel). Soms
20 worden de parameters van algemeen evenwichtsmodellen evenwel ook op
21 basis van econometrische schattingen bepaald (bv. Jorgenson, 1998;
22 Hazilla en Kopp, 1990).

23 Een sterk punt van een algemeen evenwichtsmodel is de lange
24 termijnfocus. Dit maakt het mogelijk om de globale uitwerking op de
25 economie van ingrijpende beleidsinstrumenten na te gaan. Tevens kan
26 rekening gehouden met wijzigingen op technologisch en demografisch
27 vlak, op het vlak van consumentenvoorkeuren en op het vlak van de
28 allocatie van productiefactoren. Tenslotte kunnen algemeen
29 evenwichtsmodellen worden ingezet om aan de hand van specifieke
30 welvaartsfuncties sommige welvaartseffecten te berekenen (bv. de
31 wijziging van de inkomensverdeling). Algemeen evenwichtsmodellen
32 worden vooral gebruikt voor verkennende analyses waarin, binnen het
33 kader van een aantal specifieke veronderstellingen, de mogelijke
34 impact van het beleid wordt onderzocht. De reële
35 voorspellingskracht van de modellen is, zeker op de lange termijn,
36 eerder beperkt te noemen. Tevens geven deze modellen geen zicht op
37 de effecten (bv. inflatie, werkloosheid, enz.) die zich tijdens de
38 aanpassingsperiode van het economisch bestel kunnen voordoen.
39 Tenslotte gaat men in deze modellen uit van een perfecte mededinging
40 doorheen de ganse economie, wat niet altijd strookt met de
41 realiteit.

42 Een voorbeeld van een algemeen evenwichtsmodel is SPOT-E345 dat
43 recent binnen het Federaal planbureau operationeel werd (Bréchet,
44 1999). Eén van de eerste toepassingen betreft een analyse van de
45 macro-sectorale gevolgen van een markt van verhandelbare CO2-
46 emissiequota (Bréchet, 1998). Door het CES van de KULeuven werd
47 eveneens een algemeen evenwichtsmodel voor België ontwikkeld (AGE46)

⁴⁵ SPOT-E3 = Sustainable Policy Tool for Economy-Energy-Environment

⁴⁶ AGE = Applied General Equilibrium-Model

1 en een tweede voor de landen van de Europese Unie (GEM-E347). Beide
2 modellen worden eveneens gebruikt voor de evaluatie van het
3 energie/CO2-beleid (zie bv. Proost, 1994, 1998 en Van Regemorter,
4 1999).

5

6 **4.4.4 Input-outputmodellen**

7 Input-outputmodellen maken gebruik van een input-outputtabel om de
8 gevolgen op de economische structuur van beleidsinstrumenten na te
9 gaan. Een input-outputtabel heeft de vorm van een matrix en geeft
10 een gestructureerd overzicht van de omvang van de productie en de
11 consumptie (uitgedrukt in monetaire hoeveelheden) van alle sectoren
12 (producenten, consumenten, overheid, buitenland) in de economie.
13 Hiermee worden de transacties tussen deze diverse sectoren
14 verduidelijkt. De rijen van de tabel geven de omvang van de outputs
15 van een sector, de kolommen de omvang van de inputs. Een eenvoudig
16 voorbeeld van een input-outputtabel wordt gegeven in de onderstaande
17 tabel.

18 *1.1 Voorbeeld van een IO-tabel*

	landbouw	industrie	finale vraag	totale output
landbouw	25	20	55	100
industrie	15	5	30	50
productiefactoren	60	25		
totale inputs	100	50		

19

20 In het voorbeeld vereist de productie van landbouwproducten met
21 waarde 100, volgens de kolom onder "landbouw" 25 inpuiteenheden van
22 de landbouwsector zelf (bv. zaden), 15 inpuiteenheden van de
23 industriële sector (bv. machines) en 60 inpuiteenheden onder de vorm
24 van productiefactoren (arbeid, kapitaal en natuur). De rij van de
25 sector landbouw laat zien dat van de geproduceerde landbouwgoederen
26 met waarde 100, 25 (waarde)eenheden worden afgenomen door de
27 landbouwsector zelf (bv. zaden), 20 eenheden door de industrie (bv.
28 voedingsindustrie) en 55 eenheden worden geconsumeerd (niet meer
29 gebruikt als input in een sector). Deze consumptie vormt de finale
30 vraag (die verder zou kunnen worden onderverdeeld in consumptie door
31 gezinnen, door de overheid en door het buitenland). Eenzelfde
32 patroon kan in deze tabel worden afgeleid voor de industriële
33 sector. De input-outputtabel geeft telkens een evenwichtssituatie
34 weer op een bepaald ogenblik (meestal een jaar), aangezien de totale
35 inputs gelijk zijn aan de totale outputs. Met een input-outputtabel
36 kan niet alleen deze evenwichtssituatie worden beschreven, maar kan
37 ook worden nagegaan hoe de economische structuur zich wijzigt
38 wanneer de productie of consumptie van één of meerdere sectoren
39 wijzigt, bv. als gevolg van beleidsinstrumenten. Tevens kan worden
40 nagegaan wat de impact is op de vraag naar productiefactoren (bv.

⁴⁷ GEM-E3 = general equilibrium model for Economy-Energy-Environment

1 arbeid), zodat bv. de omvang van de werkloosheid kan worden
2 nagegaan, en wat de impact is op het globale productieniveau (BNP).

3 Naast input-outputtabellen bestaan ook aanbod- en gebruikstabellen.
4 Het input-outputsysteem dat de economie van een land beschrijft,
5 bestaat uit immers drie soorten tabellen: (1) aanbod- en
6 gebruikstabellen; (2) tabellen voor het koppelen van aanbod- en
7 gebruikstabellen aan de sectorrekeningen; en (3) input-
8 outputtabellen (Eurostat, 1996). De relatie daartussen is als volgt
9 (Eysackers, 2000). *Aanbod- en gebruikstabellen* zijn matrices waarin
10 per sector en productgroep een gedetailleerde beschrijving wordt
11 gegeven van de binnenlandse productieprocessen en de transacties in
12 producten van de nationale economie. Een aanbodtabel geeft een
13 beeld van het aanbod van goederen en diensten, gespecificeerd naar
14 productgroep en naar herkomst. De onderstaande tabel geeft een
15 eenvoudig voorbeeld van een aanbodtabel. Een gebruikstabel geeft
16 een beeld van het gebruik van goederen en diensten, gespecificeerd
17 naar productgroep en naar bestemming, alsook van de componenten van
18 de bruto toegevoegde waarde (d.w.z. beloning van werknemers, saldo
19 van niet-productgebonden belastingen en subsidies, netto gemengd
20 inkomen, netto-exploitatieoverschot, en verbruik van vaste activa).

21 *1.2 Tabel: eenvoudige aanbodtabel*

Aanbod		Sectoren	Buitenland	Totaal
		(1)	(2)	(3)
Productgroepen	(1)	Output per productgroep en per sector	Invoer per productgroep	Totaal aanbod per productgroep
Totaal	(2)	Totale output per sector	Totale invoer	Totaal aanbod

22

23 Onderstaande tabel geeft een eenvoudig voorbeeld van een
24 gebruikstabel. Een aanbodtabel en een gebruikstabel kunnen worden
25 samengevoegd tot één enkele tabel. Dit is mogelijk door twee regels
26 en een kolom aan de gebruikstabel toe te voegen, namelijk voor de
27 output en de invoer (zie tweede onderstaande tabel). De regels en
28 de kolommen van de aanbodtabel zijn daarin verwisseld, om de
29 integratie mogelijk te maken. In een *input-outputtabel* worden
30 aanbod en gebruik in één tabel samengebracht, maar op een andere
31 wijze dan in de gecombineerde aanbod- en gebruikstabel. Het
32 belangrijkste verschil is dat in de aanbod- en gebruikstabel
33 productgroepen worden gekoppeld aan sectoren, terwijl in de input-
34 outputtabel sectoren aan sectoren (of productgroepen aan
35 productgroepen) worden gekoppeld.

1 1.3 Tabel: eenvoudige gebruikstabel

Gebruik		Sectoren	Buitenland	Consumptie	Investeringen (bruto)	Totaal
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Productgroepen	(1)	Intermediair verbruik per productgroep en per sector	Uitvoer	Consumptieve bestedingen	Investeringen (bruto)	Totaal gebruik per productgroep
Componenten van de toegevoegde waarde	(2)	Toegevoegde waarde per componenten per sector				
Totaal	(3)	Totale input per sector				

2

3 1.4 Tabel: eenvoudige gecombineerde aanbod- en gebruikstabel

		Productgroepen	Bedrijfs-takken	Buitenland	Consumptie	Investeringen (bruto)	Totaal
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Productgroepen	(1)	-	Intermediair verbruik	Uitvoer	Consumptie	Investeringen (bruto)	Totaal gebruik per productgroep
Sectoren	(2)	Output	-	-	-	-	Totale output per sector
Componenten van de toegevoegde waarde	(3)	-	Toegevoegde waarde				
Buitenland	(4)	Invoer	-				
Totaal	(5)	Totaal aanbod per productgroep	Totale input per sector				

4

5

6 In een IO-tabel wordt dus een sectorenclassificatie (dan wel een
7 productenclassificatie) gebruikt voor zowel de regels als de
8 kolommen (zie onderstaande tabel). De informatie
9 (sector&productgroep) in de aanbod- en gebruikstabellen wordt voor
10 het opbouwen van de IO-tabellen omgezet in statistieken met gegevens

1 van het type sector§or (of productgroep&productgroep), door
 2 bijkomende informatie over de structuur van de inputs toe te voegen
 3 of door constante inputstructuren per productgroep of sector te
 4 veronderstellen. Een aanbod- en gebruikstabel is gedetailleerder
 5 dan de input-outputtabel; de IO-tabel bevat in België 59 sectoren
 6 (of productgroepen), terwijl de SUT-tabel 120 sectoren en 320
 7 productgroepen omvat. Globaal kan worden gesteld dat gedetailleerde
 8 analyses (van een sector, de ontwikkeling van werkgelegenheid of een
 9 verwante variabele...) zich het best baseren op de aanbod- en
 10 gebruikstabellen, en dat meer algemene analyses (over de samenhang
 11 tussen sectoren, de ontwikkeling macro-economische gegevens zoals
 12 het nationaal inkomen...) zich het best baseren op IO-tabellen⁴⁸.

13 1.5 Tabel: eenvoudige symmetrische input-outputtabel (sectoren§oren)

		Sectoren	Buitenland	Consumptieve bestedingen	Investeringen (bruto)	Totaal
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Sectoren	(1)	Intermediair verbruik	Uitvoer	Consumptieve bestedingen	Investeringen (bruto)	Totaal gebruik per productgroep
Componenten van de toegevoegde waarde	(2)	Toegevoegde waarde	-	-	-	-
Buitenland	(3)	Invoer	-	-	-	-
Totaal	(4)	Totaal aanbod per productgroep	-	-	-	Totaal aanbod = Totaal gebruik

14

15 Een belangrijke voordeel van input-outputmodellen is dat ze de
 16 analyse van beleidsimpacten op een sterk gedetailleerd sectoraal
 17 niveau toelaten. Deze diepgaande desaggregatie heeft evenwel zijn
 18 prijs. Zo moeten voorafgaandelijk beperkingen worden opgelegd (bv.
 19 minimale en maximale productiemogelijkheden) voor wat betreft de
 20 structuur van de productieprocessen. Tevens geldt de aanname van
 21 constante input/output-coëfficiënten (de verhouding tussen gebruikte
 22 inputs en geproduceerde outputs blijft constant, onafhankelijk van de
 23 geproduceerde hoeveelheid). Zo wordt in principe geen rekening
 24 gehouden met schaalvoordelen, met technologische ontwikkelingen of
 25 met substitutie van inputs. Input-outputmodellen dienen dan ook
 26 slechts voor de korte of middellange termijn (tot 15 jaar) te worden
 27 gehanteerd, aangezien op deze tijdsspanne de industrie meestal nog

⁴⁸ De aanbod- en gebruikstabellen en de input-outputtabel kunnen echter ook worden geïntegreerd om een gedetailleerde meso-economische analysebasis te geven: men "zoomt in" op een bepaalde problematiek, om deze meer gedetailleerd uit te werken. Dergelijke analyses gaan bijvoorbeeld over de structuur van investeringen, consumptie, uitvoer..., of ook de relatie tussen de binnenlandse productie en variabelen zoals het milieu (bijvoorbeeld door de aandacht te richten op het gebruik van specifieke producten als brandstoffen, papier en glas).

1 niet in staat zal zijn om het productie-apparaat volledig te
2 vernieuwen.

3 Een voorbeeld van een toepassing van een IO-model voor milieubeleid
4 is het DEOS⁴⁹-scenariomodel van het Instituut voor Milieuvraagstukken
5 (IVM) van de Vrije Universiteit Amsterdam. Het betreft een een
6 input-outputmodel dat op basis van het stelsel van nationale
7 rekeningen, aangevuld met milieumodules, binnen bepaalde
8 randvoorwaarden en scenario's de toekomstige ontwikkelingen op
9 milieu-economisch vlak tracht in te schatten (VROM, 1996; SERV,
10 1996).

11

⁴⁹ DEOS = Duurzame Economische Ontwikkelings-Scenario's.

5. Databronnen inzake bedrijfseffecten

Hierna geven we een overzicht en bespreking van de databronnen waar u informatie kunt vinden over bedrijfseffecten.

5.1 Bedrijfsinformatie

Een bedrijfsimpacttoets wil nagaan wat de impact is van bepaalde maatregelen/plannen op de lokale bedrijven. Hierbij staat de internationale concurrentiepositie van de lokale ondernemingen centraal.

Financiële bedrijfsinformatie is beschikbaar via diverse kanalen. Informatie over Belgische bedrijven wordt verwerkt door de Balanscentrale van de Nationale Bank van België (NBB). Jaarrekeningen van in België gevestigde bedrijven kunnen - mits restricties- opgezocht worden via de aangeboden on-line toepassing http://www.centralebilans.be/BA/N/P3_0.htm .

Frequente gebruikers opteren best voor de jaarlijkse CD-ROMs of een meer specifieke formule op maat.

Wanneer de internationale context echter centraal staat, zijn andere databases meer aangewezen. Het aanbod van globale databases met daarin ook informatie over Amerikaanse, Japanse en andere extra-EU bedrijven is relatief beperkt.

Een goed alternatief is de AMADEUS database van Bureau van Dijk. AMADEUS staat voor 'Analyze Major Databases from European Sources'. Deze dataset bevat momenteel gedetailleerde bedrijfsinformatie uit 31 landen in Europa (met inbegrip dus van de Oost-Europese economieën). AMADEUS geeft informatie over : company address, legal form, trade description, industry classification, ownership, income statement, balance sheet, pre-calculated ratios, ... Software bij alle versies van AMADEUS laat advanced searching toe met statistische verwerking.

Een selectie van de aangeboden variabelen per Europees bedrijf ziet er als volgt uit :

TOAS	Num	Total Assets
EMPL	Num	Number of Employees
OPRE	Num	Operating Revenue/Turnover
CF	Num	Cash Flow
CURR	Num	Current Ratio
SOLR	Num	Solvency Ratio (%)
PRMA	Num	Profit Margin (%)
RSHF	Num	Return on Shareholders Funds (%)
RCEM	Num	Return on Capital Employed (%)
FIAS	Num	Fixed Assets
IFAS	Num	Intangible Fixed Assets
TFAS	Num	Tangible Fixed assets

1	OFAS	Num	Other Fixed Assets
2	CUAS	Num	Current Assets
3	STOK	Num	Stocks
4	DEBT	Num	Debtors
5	OCAS	Num	Other Current Assets
6	CASH	Num	Cash & Cash Equivalent
7	CAPI	Num	Capital
8	LTDB	Num	Long-Term Debt
9	CULI	Num	Current Liabilities
10	LOAN	Num	Loans
11	CRED	Num	Creditors
12	TURN	Num	Sales
13	COST	Num	Cost of Goods Sold
14	GROS	Num	Gross Profit
15	OOPE	Num	Other Operating Expenses
16	OPPL	Num	Operating P/L
17	FIRE	Num	Financial Revenue
18	FIEX	Num	Financial Expenses
19	FIPL	Num	Financial P/L
20	EXRE	Num	Taxation
21	EXEX	Num	P/L After Tax
22	EXTR	Num	Extraordinary Revenue
23	PL	Num	P/L for Period
24	MATE	Num	Material Costs
25	STAF	Num	Costs of Employees
26	DEPRE	Num	Depreciation
27	INTE	Num	Interest paid
28	AV	Num	Added Value
29	EBIT	Num	Earnings Before Interest and Taxes
30	EBTA	Num	Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization
31	LIQR	Num	Liquidity Ratio
32	SHLQ	Num	Shareholders Liquidity Ratio
33	GEAR	Num	Gearing Ratio (%)
34	SFPE	Num	Share Funds per Employee
35	WCPE	Num	Working Capital per Employee
36	TAPE	Num	Total Assets per Employee
37	RTAS	Num	Return on Total Assets (%)
38	IC	Num	Interest Cover
39	STOT	Num	Stock Turnover
40	COLL	Num	Collection Period (days)
41	CRPE	Num	Credit Period (days)

1	NAT	Num	Net Assets Turnover
2	SCT	Num	Cost of Employees / Operating Revenue (%)
3	TPE	Num	Operating Revenue / Employee
4	ACE	Num	Average Cost of Employee / Year
5	PPE	Num	Profit per Employee
6	CFOP	Num	Cash Flow / Turnover (%)
7	GRMA	Num	Gross Margin (%)

8

9 Een demo van AMADEUS is te consulteren op :

10 <http://wrds.wharton.upenn.edu/demo/bvd/index.shtml>

11

12 Deze informatie is dus uitgebreid genoeg om een gedetailleerde
13 internationale vergelijking te maken van bedrijven uit dezelfde
14 sector. Een DVD van AMADEUS is wel vrij duur (ongeveer 12 500 Euro).

15

16 **5.2 Macro-economische en regionale informatie**

17 Naast micro-economische informatie is er natuurlijk ook meer
18 algemene of geaggregeerde informatie die bruikbaar is voor een BIT.

19 De NBB heeft een eigen aanbod van statistieken, evenals links naar
20 statistieken van andere Europese centrale banken. Een overzicht van
21 de aangeboden statistieken en statistische producten:

- 22 - Buitenlandse handel - Belgostat Online & Belgostat overzicht
23 nieuwe cijfers
- 24 - Betalingsbalans - Bank Lending Survey
- 25 - Conjunctuurenquête - MFI Interest Rates
- 26 - Consumentenenquête - SDDS
- 27 - Financiële nationale rekeningen - Classificatie van
28 Institutionele Sectoren
- 29 - Niet-financiële nationale rekeningen - Jaarboek Buitenlandse
30 Handel
- 31 - Monetaire en bancaire statistieken - Observatorium voor krediet
32 aan vennootschappen
- 33 - Economische kerncijfers per provincie

34 Daarnaast heeft de NBB een reeks interne statistieken die veelal
35 gratis opgevraagd kunnen worden (bijv. investeringsanalyses).

36 Een andere bron voor macro-economische informatie in het Planbureau.
37 Interessant zijn de economische vooruitzichten van het Planbureau en
38 de vele publicaties met een analyse over middellange of lange
39 termijn. Deze publicaties kunnen in vele gevallen als bron en
40 referentiewaarde gebruikt worden voor de eigen analyses binnen de
41 BIT.

1 Specifieke Vlaamse informatie is tevens beschikbaar. De
2 Administratie Planning en Statistiek (APS) heeft als doel het "
3 bevorderen en ondersteunen van het toekomstgericht en geïntegreerd
4 handelen van de Vlaamse overheid."

5 Deze doelstelling wordt ingevuld door:

- 6 - het verkennen van de externe en interne omgeving waarin de
7 Vlaamse overheid optreedt (demografische, macro-economische en
8 cultureelmaatschappelijke context)
- 9 - het monitoren van de algemene omgeving voor Vlaanderen
- 10 - het produceren, verzamelen, analyseren en bewerken van
11 statistiekreeksen ter onderbouwing van het algemene beleid van de
12 Vlaamse overheden en de benchmarking met andere regio's
- 13 - het systematisch doen ontsluiten van beleidsrelevante en
14 betrouwbare statistieken en beleidsindicatoren bij de diensten
15 van het ministerie
- 16 - Het bevorderen en bewaken van de kwaliteit van de
17 statistiekproductie en het surveyonderzoek

18 Het webadres van APS is <http://aps.vlaanderen.be/> . Op deze site
19 zijn ongeveer 1300 cijferreeksen toegankelijk. Het zijn alle
20 cijferreeksen aangemaakt door APS naar aanleiding van publicaties
21 (VRIND, Stativaria, Conjunctuurnota, Conjunctuurflash, ...) of in het
22 kader van haar advies- en studiefunctie. Trimestrieel, halfjaarlijks
23 of jaarlijks worden de reeksen geactualiseerd.

24 Alle reeksen zijn aangemaakt in excel volgens een zelfde format (zie
25 hieronder). De essentiële gegevens om de reeks te begrijpen zijn
26 vermeld. Meer details inzake definities, de auteurs en dergelijke
27 vind je in de FRED-fiches, waarnaar een link is gelegd. De
28 cijferreeksen zijn in 25 thema's gerangschikt. Binnen de meeste
29 thema's zijn nog subthema's uitgewerkt om de geïnteresseerde nog
30 vlugger bij de gezochte cijferreeks te brengen. De lijst van de
31 thema's ziet er als volgt uit:

32 Algemeen, Arbeidsmarkt, Beter besturen en binnenlandse
33 aangelegenheden, Brussel, Cultuur, Jeugd, Demografie, Economie,
34 Energie, Gelijke kansen, Gezondheid, Internationaal, Landbouw, Media
35 en ICT, Milieu en natuur, Mobiliteit, Monumenten en landschappen,
36 Onderwijs en vorming, Openbare financiën en begroting,
37 Personeelsfunctie, Ruimtelijke ordening, Sport, Steden en
38 Platteland, Toerisme, Welzijn en kansarmoede, Wetenschap en
39 Innovatie, Wonen.

40 In aanvulling van deze informatie biedt APS nog enkele online
41 databases: Basiskaart Vlaanderen, regionale en gemeentelijke
42 statistieken, stedelijke monografieën OnLine (SMOL) en de
43 multidimensionale bevraging van de databank (demografie).

44

5.3 Statistisch aanbod binnen de SERV

Tot slot geven we een kort overzicht van het statistisch aanbod binnen de bibliotheek van de SERV, voor zover relevant voor de BIT.

Databank

- Arbeidsmarktgegevens → Tewerkstellingscijfers → RSZ
RSVZ
RSZPPO
- Werkloosheidscijfers → VDAB
RVA

Gegevens in verband met de havensector

In het kader van de Vlaamse havencommissie worden gegevens opgevolgd met betrekking tot:

- de overheidsinvesteringen in de Vlaamse havens
- de havenarbeid in de Vlaamse havens
- de maritieme trafieken in de Vlaamse havens en
- trafiekevoluties in een vijvenzestigtal Europese havens

Balanscentrale (NBB en belfirst)

Naast een aantal administratieve gegevens van de ondernemingen is volgende informatie beschikbaar:

- Activiteitscode
- beursnoteringen
- staat van controle van de rekeningen en aard van het gebruikte schema (volledig of kort)
- alle rubrieken van de sociale rekeningen, bijlagen inbegrepen
- geherstructureerde rekeningen in 180 rubrieken
- sociale balansen
- een honderdtal ratio's
- de deelnemingen en aandelen van de ondernemingen in andere Belgische en buitenlandse ondernemingen
- het Belgisch en buitenlands aandeelhouderschap

BELGOSTAT (tot 2004, vanaf 2004 op website)

Tijdreeksen over volgende domeinen worden gegeven:

- overzicht van de Belgische economie
- arbeidsmarktdata
- productie, conjunctuur, binnenlandse handel en investeringen
- nationale rekeningen
- betalingsbalans en buitenlandse handel
- prijzen, rentevoeten en wisselkoersen

- 1 ■ financiële statistieken en financiële markten en
- 2 ■ jaarrekeningen van de gezamenlijke niet-financiële ondernemingen

3

4 New Cronos databases

5 Sociale en economische data EU-lidstaten (Japan en VS)

6

7 Economic accounts for agriculture and forestry

8 Omvat gegevens op het niveau van de lidstaten inzake de economische
9 rekeningen van land- en bosbouw. Daarnaast worden tijdreeksen
10 gegeven over de finale output, intermediaire consumptie en
11 toegevoegde waarde, dit per lidstaat en voor het totaal van de
12 Europese Unie.

13

14 SPEL/EU data for agriculture

15 Geeft chronologische reeksen voor de landbouwsector zowel in elk van
16 de lidstaten als globaal voor de Europese Unie. Verspreid over 49
17 productiesectoren worden waarde- en kwaliteitsgegevens opgenomen.
18 Tevens wordt een aantal data per landbouwproduct afzonderlijk
19 gegeven.

20

21 TRENDS-Top 100 000

22 Voor de grootste ondernemingen van België worden naast
23 administratieve informatie, gegevens betreffende omzet, winst of
24 verlies, toegevoegde waarde, afschrijvingen, eigen middelen,
25 schulden, liquiditeit, investeringen en de sociale balans opgenomen.

26

27 Belgische dienst voor buitenlandse handel

28 Deze Cd-rom omvat informatie over 10.600 Belgische en Luxemburgse
29 ondernemingen uit de exportsector (goederen en diensten).

30 De gegevens :

- 31 ■ een aantal administratieve data (firmanaam, adres, BTW-nummer,
32 regio, beheer)
- 33 ■ aantal tewerkgestelden
- 34 ■ activiteitssector
- 35 ■ soort producten en diensten ("wie exporteert wat")

36 Door het linken via het BTW-nummer kan de informatie van Belfirst
37 worden opgevraagd.

38

39 Infobel business

40 Omvat marketing en financiële informatie over ondernemingen in
41 België (bedrijven, zelfstandigen, vrije beroepen, vzw's):

- 1 ■ administratieve gegevens
- 2 ■ activiteit
- 3 ■ aantal werknemers
- 4 ■ zakencijfer
- 5 ■ brutowinstmarge

6

7 CD-ROM (ALG) financieel-economische tijd - roelarta

8 Deze Cd-rom's verzamelen alle artikels die verschenen zijn in resp.
9 de Tijd en de bladen van de Roelartagroep (Trends, Knack, Weekend,
10 Cash, Tendances, Le Viff Express).

11

12 Nationaal instituut voor de statistiek

- 13 ■ statistisch jaarboek van België
- 14 ■ regionaal statistisch jaarboek
- 15 ■ statistisch zakboekje
- 16 ■ statistieken over de bouwnijverheid en de huisvesting
- 17 ■ binnenvaartstatistieken
- 18 ■ landbouwstatistieken
- 19 ■ weekbericht
- 20 ■ enquête naar de arbeidskosten
- 21 ■ statistische studiën
- 22 ■ statistisch tijdschrift

23

24 Ministerie van financiën

- 25 ■ conjunctuurnota

26

27 Instituut voor nationale rekeningen

- 28 ■ nationale rekeningen
- 29 ■ regionale rekeningen
- 30 ■ statistieken van de Belgische uitvoer - gewestelijke resultaten
- 31 ■ statistieken van de Belgische uitvoer - België

32

33 Nationale Bank van België

- 34 ■ verslag - economische en financiële ontwikkeling
- 35 ■ economisch tijdschrift
- 36 ■ statistisch tijdschrift
- 37 ■ conjunctuurbarometer

38

39 Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling

- 1 ■ communications outlook
- 2 ■ economic outlook
- 3 ■ OECD in figures
- 4 ■ Society at a glance
- 5 ■ science, technology and industry outlook
- 6
- 7 Eurostat
- 8 ■ annuaire - vue statistique sur l'Europe
- 9 ■ statistiques en bref
- 10 ■ innovation scoreboard
- 11 ■ Eurostat yearbook
- 12 ■ key figures
- 13
- 14 Internationaal monetair fonds
- 15 ■ world economic outlook
- 16
- 17 Wereldbank
- 18 ■ world development indicators
- 19
- 20 Institute for management development
- 21 ■ world competitiveness yearbook
- 22
- 23 Jaarverslagen
- 24 Naast de hierboven vermelde publicaties met een hoofdzakelijk
- 25 statistische inhoud, worden door de SERV-bibliotheek ter
- 26 ondersteuning van de werkzaamheden een uitgebreide collectie
- 27 jaarverslagen bijgehouden. Deze verslagen kunnen eveneens
- 28 statistische informatie bevatten. Omwille van het grote potentieel
- 29 aan activiteiten dekken deze een ruim sociaal en economisch veld.
- 30 Interessante databronnen voor de BIT kunnen zijn
- 31 - Belgische federatie van de automobiel- en fietsindustrie
- 32 - Benelux zeevaartstatistieken
- 33 - Beroepsfederatie van producenten en verdelers van elektriciteit
- 34 in België
- 35 - Confederatie van de bouw
- 36 - Conseil économique et social de la région Wallonne
- 37 - Controlecomité voor de elektriciteit en het gas
- 38 - Economisch instituut voor de bouwnijverheid
- 39 - European community shipowners association

-
- 1 - Federatie van de chemische nijverheid van België
 - 2 - Federatie der distributieondernemingen
 - 3 - Fost-plus
 - 4 - Gewestelijke investeringsmaatschappij
 - 5 - Gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij Antwerpen
 - 6 - Gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij Limburg
 - 7 - Gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij Oost-Vlaanderen
 - 8 - Gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij Vlaams-Brabant
 - 9 - Gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij West-Vlaanderen
 - 10 - Havenbedrijf Antwerpen
 - 11 - Hoger instituut voor de arbeid
 - 12 - Instituut voor de aanmoediging van innovatie door wetenschap en
13 technologie in Vlaanderen Instituut der bedrijfsrevisoren
 - 14 - Kledingfederatie
 - 15 - Staalindustrieverbond
 - 16 - Vereniging der industriële bedrijven ten noorden van Antwerpen
 - 17 - Vlaamse commissie voor preventief bedrijfsbeleid
 - 18 - Vlaamse confederatie bouw
 - 19 - Vlaams instituut voor zelfstandig ondernemen
 - 20

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

BIT - Bedrijfsimpacttoets

Ontwerpversie 4 juni 2004

Bijlage 3: personeelsplan

IALE
Institute for Applied Law and Economics
Baliestraat 99
9000 Gent

1 **Inhoud**

2

3 **1. PERSONEELSPLAN: OMVANG EN PROFIELEN 3**

4 **2. PERSONEELSBUDGET 7**

5 **3. AANZET TOT MIDDELENPLAN 9**

6

7

6. Personeelsplan: omvang en profielen

Op basis van de geformuleerde taken en rollen van de BIT-organisatie is het noodzakelijk een team samen te stellen dat op een gepaste wijze uitvoering kan geven aan de opdracht.

We opteren voor een multidisciplinaire inslag. De multidisciplinariteit heeft in hoofdzaak betrekking op volgende domeinen:

- economische wetenschappen: rekening houdend met de techniciteit en de aard van de BIT-template (data- en impactanalyses, consultatie met bedrijfswereld, ...);
- communicatie: rekening houdend met de nood aan ondersteuning en sensibilisering van het BIT-proces, informatieverstrekking en -verspreiding;
- juridische wetenschappen, rekening houdend met het feit dat het BIT-proces in grote mate een gestructureerd onderdeel uitmaakt van de RIA;

De BIT-organisatie wordt ondersteund door een administratief medewerker.

Bij de aanvang van de BIT-cel moet men er minstens trachten voor te zorgen dat één van de personen over een reeds aanzienlijke expertise beschikt met betrekking tot het onderzoeken van bedrijfsimpactanalyses. We raden dan ook aan om die perso(o)n(en), die zich vandaag binnen de administratie Economie reeds toespitsen op de BIT, onder te brengen in deze BIT-organisatie.

Bij de berekening van de personeelscapaciteit gaan we uit van het voorzien van bijkomende personeelsleden die voor deze bijkomende BIT-organisatie zullen moeten instaan.

Indien wordt geopteerd voor de inbedding binnen de Kenniscel Wetsmatiging, wordt de tijdsbesteding die gaat naar de dagelijkse leiding binnen de Kenniscel geïncorporeerd. In dat geval geldt voor de beide adjuncten van de directeur dezelfde werkverdeling.

De totale personeelscapaciteit voor de BIT-organisatie wordt voorzien op 3 VTE:

BIT-cel	Rang	schaal	aantal
Coördinator van de BIT-organisatie	A 2	A 251-252	1
Deskundige	A 1	A 111-113	1
Deskundige	A 1	A 111-113	1
totaal			3

1 Verdeeld over de kerntaken en -processen kan de inzet van deze
 2 personeelscapaciteit in VTE als volgt worden verantwoord:
 3

kerntaak / processen	1 coördinator	2 deskundigen	totaal VTE
coördinatie	0,40		0,40
beleidsondersteuning	0,20		0,20
expertise ontwikkeling	0,10	0,60	0,70
kw aliteitsbew aking	0,10	0,60	0,70
ondersteuning beleidsdomeinen	0,10	0,20	0,30
stimulerende & signaalfunctie	0,10	0,40	0,50
administratieve ondersteuning		0,20	0,20
Totaal	1,00	2,00	3,00

4
 5
 6
 7 Bij de uitsplitsing van kerntaken en -processen over de
 8 verschillende functies houden we specifiek rekening met :

- 9 - het opstellen van de nodige handleidingen (onderdeel van de
 10 RIA-handleiding dat specifiek over de BIT gaat);
- 11 - het uitvoeren van een kwaliteitscontrole over maximum vijf
 12 zware BIT's per jaar,
- 13 - het uitvoeren van een steekproefsgewijze kwaliteitscontrole
 14 over ca. 50 lichte BIT's per jaar;
- 15 - het verzorgen van de nodige ondersteuning en communicatie naar
 16 de andere beleidsdomeinen.

17
 18 Indien de omvang van het takenpakket aanzienlijk toeneemt, dan dient
 19 het aantal VTE's in functie van deze toename herzien te worden.

20
 21 Er wordt voorgesteld om aan te vangen met de werving van deze BIT-
 22 medewerkers en om samen met hem in één beweging de twee andere
 23 personeelsleden te recrutereren.

24 Voor de statutaire functies verwijzen we naar de procedures zoals ze
 25 zijn voorzien in het Vlaamse Personeelsstatuut :

- 26 - de functies kunnen ingevuld worden door interne mobiliteit;
- 27 - de bestaande wervingsreserves voor het overeenstemmende niveau
 28 worden aangesproken.

29 Indien na bijkomend interview blijkt dat er binnen de
 30 wervingsreserve geen of onvoldoende geschikte kandidaten zijn, dan
 31 kan met overgaan tot de organisatie van een examen via SELOR. Voor
 32 de contractuele functies kan beroep gedaan worden op de rekrutering
 33 via Jobpunt Vlaanderen.

34 We geven hierna een synthese van het profiel waaraan de personeelsleden van
 35 voor de BIT-organisatie best beantwoorden.

36

Coördinator van de BIT-organisatie	
Functie-inhoud	- de dagelijkse coördinatie van de BIT-organisatie;

	<ul style="list-style-type: none"> - vertalen van de RIA-doelstellingen en reguleringsmanagementsbeleid naar de BIT-aanpak toe; - waken over de inbedding van de BIT binnen de RIA (procedures, materiaal, ondersteuningsinitiatieven); - communiceren en informeren van andere collega's; - zorgen voor en vertegenwoordiging vanuit economisch hoek in de Task Force (het overlegplatform reguleringsmanagement) - het adviseren van de minister van Economie met betrekking tot de bedrijfsimpacttoetsen; - het ontwikkelen van instrumenten en methoden in verband met bedrijfsimpactanalyses als onderdeel van de RIA-instrumenten; - het opmaken van de nodige handleidingen inzake het BIT-instrument, en dit in lijn met de RIA-handleiding; - het opbouwen van de nodige expertise m.b.t. de BIT; - het uitvoeren van kwaliteitscontroles over de uitgevoerde BIT's - de begeleiding, de coaching en evaluatie van de medewerkers; - het verzorgen van de interne en externe contacten op het hoogste niveau.
Functioneringscriteria	<p>De coördinator:</p> <ul style="list-style-type: none"> - heeft een universitaire opleiding (bij voorkeur een combinatie van een economische en bestuurskundige kennis) en minimaal 3 jaar ervaring; - heeft praktijkervaring met betrekking tot projectmanagement; - heeft een goed inzicht in het functioneren van de overheid; - kan strategisch denken; - heeft een innoverend vermogen; - heeft doorzettingsvermogen; - heeft goede communicatieve vaardigheden; - werkt resultaatgericht en kan medewerkers motiveren.
Bezoldiging	weddeschaal: A251-252

1
2
3

Deskundige	
Functie-inhoud	<p>De deskundige heeft tot taak:</p> <ul style="list-style-type: none"> - beleidsondersteunend te werken; - opleiding en vorming geven aan ambtenaren;

	<ul style="list-style-type: none"> - de nodige tools en technieken m.b.t. het gebruik van de BIT-template ontwikkelen; - de kwaliteitscontrole verzorgen over de uitgevoerde BIT's; - het opbouwen van de nodige expertise m.b.t. de BIT - onderzoek en vergelijkende studies uitvoeren; - interne consultancy verstrekken; - concrete projecten begeleiden; - de contacten en relaties verzorgen binnen de Vlaamse administratie. - ondersteunt de BIT-cel op het vlak van communicatie; - de agendaplanning en de interne projectplanning administratief op te volgen; - de interne documenten te beheren;
Functioneringscriteria	<p>De deskundige:</p> <ul style="list-style-type: none"> - heeft een universitaire opleiding (bij voorkeur in de economische of juridische wetenschappen); - een goede aanvullende kennis van organisatieontwikkeling, procesanalyse, en/of projectmanagement; - kan een project leiden; - heeft een goede kennis van de basis officetoepassingen (Word, Excel, Access); - heeft een goed inzicht in het functioneren van de overheid; - kan werken in teamverband; - heeft goede communicatieve vaardigheden; - heeft doorzettingsvermogen; - werkt resultaatgericht
Bezoldiging	weddeschaal: A111-113

7. Personeelsbudget

Hierna volgt een raming van de recurrente kost in geval van een volledige invulling van het personeelsplan.

Aandachtspunten zijn :

- de berekeningen gebeuren op basis van statutaire wervingen (factor patronale bijdrage 1,0974);

- de statutaire wervingen kunnen ingevuld worden via interne mobiliteit van statutaire personeelsleden die zich reeds in een hogere trap van de functionele loopbaan bevinden.

We geven dus zowel de minimale kost weer (op basis van statutaire personeelsleden zonder ervaring) en de maximale kost (op basis van statutaire personeelsleden aan het einde van de functionele loopbaan).

BIT-organisatie	schaal	aantal	minimum				TOT. KOST
			min. schalen	à 100%	bruto inkomen/jr	patronale bijdrage	
					1,3195	13,42	1,0974
Coördinator	A 251-252	1	31.750,00	41.894,13	46.851,60	51.414,94	51.414,94
Deskundige	A 111-113	2	21.850,00	28.831,08	32.242,75	35.383,20	70.766,39
totaal		3					122.181,33

BIT-organisatie	schaal	aantal	maximum				TOT. KOST
			max. schalen	à 100%	bruto inkomen/jr	patronale bijdrage	
					1,3195	13,42	1,0974
Coördinator	A 251-252	1	51.350,00	67.756,33	75.774,16	83.154,56	83.154,56
Deskundige	A 111-113	2	38.450,00	50.734,78	56.738,39	62.264,71	124.529,42
totaal		3					207.683,98

De totale recurrente kost wordt geraamd tussen de 112.181 euro en 207.683 euro. Het betreft de bruto loonkost (incl. vakantiegeld en eindejaartoeslag) voor alle personeelsleden, aangevuld met de patronale bijdragen te betalen door de werkgever.

1

8. Aanzet tot middelenplan

Voor de lopende uitgaven voor de BIT-organisatie wordt uitgegaan van volgende basisgegevens:

	Eenheidskost	Jaarlijks tot.
Personeelskost	Zie vorig punt	122.000 - 207.000
Werkingskosten	Ca. 2500 euro/ pers.	2.500 euro
Huisvesting :	Huisvesting is in principe binnen de Kenniscel Wetsmatiging - alvast voor de coördinator. Mogelijks kan worden afgesproken dat de beide deskundigen vanuit de Administratie Economie blijven opereren.	geen bijzondere extra kosten verwacht
Additionele aanschaf Software BIT		45.000 euro
Outsourcing onderzoek		170.000-255.000 euro

Voor de éénmalige kosten bij de opstart van de organisatie van de BIT-activiteiten gaan we uit van :

	Eenheidskost	Jaarlijks tot.
Recrutering en selectie van personeelsleden	Ca. 3000 euro/ pers.	9.000 euro
Informatica	Ca. 3700 euro/ pers	11.100 euro
Bureautcia	Ca. 2500 euro/ pers.	7.500 euro

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28

BIT - Bedrijfsimpacttoets

Ontwerpversie 4 juni 2004

Bijlage 4: Varia

IALE
Institute for Applied Law and Economics
Baliestraat 99
9000 Gent

1 **Inhoud**

2

3 **1. SAMENSTELLING STUURGROEP 3**

4 **2. LIJST GERAADPLEEGDE PERSONEN 4**

5 **3. BIBLIOGRAFIE 5**

6

7

8

1 **9. Samenstelling stuurgroep**

2

3 pm

10. Lijst geraadpleegde personen

- 1
- 2
- 3 - Lieven Top, Voorzitter stuurgroep, Administratie Economie
- 4 - André Van Haver, Administrateur-Generaal Administratie
- 5 Economie
- 6 - Tom Tournicourt, Administratie Economie
- 7 - André Dhaenens, Administratie Economie
- 8 - Manuel Dierickx-Visschers, Kabinet Minister van Economie
- 9 Ceysens
- 10 - Wim Knapen, Sociaal Economische Raad Vlaanderen
- 11 - Johan Van Steelandt, Kenniscel Wetsmatiging
- 12 - Nathalie Van Neck, Kenniscel Wetsmatiging
- 13 - Peter Van Humbeeck, Kenniscel Wetsmatiging
- 14 - Josée Lemaître, Administratie Planning en Statistiek
- 15 - Thierry Vergeynst, Administratie Planning en Statistiek
- 16

11. Bibliografie

(voorlopige lijst)

- De volgende websites :
 - o www.vlaanderen.be/wetsmatiging
 - o www.vlaanderen.be/bbb
- RIA - de ontwikkeling van het instrumentarium voor de reguleringsimpactanalyse, IALE voor de Vlaamse Gemeenschap, 2004.
- RIA, De ontwikkeling van het instrumentarium voor de reguleringsimpactanalyse, Studie juridisch-technische vereenvoudiging, Deloitte in opdracht voor de Kenniscel Wetsmatiging, juli 2003.
- Beter Bestuurlijk Beleid, Organogrammen van de dertien beleidsdomeinen overheid-nieuwe stijl, april 2004.
- Consultatienota Kenniscel Wetsmatiging over Reguleringsimpactanalyse, 2004.
- Nota betreffende de oprichting van een Vlaams Toetspanel voor Bedrijven en een Toetspanel voor Werknemers in de schoot van de SERV, SERV, 2004.
- De nieuwsbrieven van de veranderingsmanager voor het beleidsdomein economie, werkgelegenheid en toerisme
- Flagship report on regulatory quality, OECD, 19 June 2001.
- International Study: Efforts to Reduce Administrative Burdens and Improve Business Regulation, August 2003.
- Business Impact Assessments - the Danish model.
- Federal Regulatory Process Management Standards, Compliance Guide, Regulatory Affairs Guide - A Self-Assessment Guide for Departmental Managers by the Treasury Board of Canada, November 1996.
- Government capacities to produce high quality regulations in OECD countries: analysis and interpretation, 6-7 July 2000.
- Government capacity to assure high quality regulation in the United Kingdom, OECD, 5-6 July 2000.
- Government capacity to assure high quality regulation in Canada, OECD, 6-7 December 2001.
- Regulatory Reform in the United States, Government capacity to assure high quality regulation, OECD.
- Regulatory Reform in Denmark, Government capacity to assure high quality regulation, OECD.

1